

SAN LUCAS

Prólogo

1 ¹Manùbéeyéi wenàiwica nadéca natànàaca tàacáisi nacàlidacaténá cànácaalíté Jesucristo iyáaná wèewi yèepunícaalítéwa cháí èeri irìcu. ²Jesús yáapichéeyéi naicácaté natuí iyúwani macáita yái Jesucristo imànírìca. Néese Dios ichùulìacaté nía nacàlidáanápíná áibanái iríni yái báisíiri tàacásica Jesucristo ìwali iyúwaté naicáaná macáita. Néeseté néewáidaca wía. Iná madécaná wenàiwica nadéca natànàaca tàacáisi càide iyúwaté Jesús yáapichéeyéi yéewáidáanaté nía. ³Núa, Lucas, nubànù pirí cuyàluta, Teófilo, nùacawéeriná máini cáimiétacanéeri. Nudéca nuéwáidacawa Jesucristo iináwaná ìwali macáita cayábéeri iyú. Yá nuínáidacawa cawàwanáta cayábaca nutànàacaalí pirí tàacáisi Jesucristo iináwaná ìwali machàcaníiri iyú. ⁴Iná nutànàaca pirí yái cuyàlutaca yéewanápíná píalíacawa cayába yái báisíiri tàacásica Jesucristo ìwali càide iyúwaté áibanái yéewáidáaná pía.

Un ángel anuncia el nacimiento de Juan el Bautista

⁵Bàaluté rey Herodes icùacaalíté Judea yàasu cáli, néenialí iyacaté sacerdote ípidenéeri Zacarías, abéeri Abías itaquénáinámi yéená, Aarón itaquérinámi nacái. Sacerdotenáica níai Abías itaquénáinámica íibaidéeyéicaté Dios irípiná templo irìcu. Zacarías yàacawéetúa úpidená Elisabet, abéechúa Aarón itaquétúanámica nacái úa. ⁶Zacarías, Elisabet nacái nàyacaté machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, namàni nacái macáita càide iyúwaté Dios ichùulìaná israelitanái imànica, íná canácata yáaliméeri icháawàaca naináwaná ìwali. ⁷Quéwa méenibeca nía càmicáiná yéewa quéenibeca Elisabet. Máini nacái béeyéica nía.

⁸Yái sacerdote Zacaríasca íbaidacaté Dios írípíná imanùbaca yáapichawa templo írìcu. Aiba èerité iwàwacutá namànica culto Dios írípíná templo írìcu nàacaténá Dios icàaluíniná. ⁹Càide iyúwaté sacerdote íiwitáise iyáaná, náucaca náichawa suerte náalíacaténátéwa chánácaalí néená iwàluèripínáwa templo írìculé. Yá needáca Zacarías iwàlúanápináwa yeemácaténá pumènífiri isàni Dios yàasu templo írìcu. ¹⁰Iná Zacarías iwàlùacawa templo írìculé. Idècunitàacá yeemáca pumènífiri isàni, manùba wenàiwica nasutáca Dios íicha templo ibàacháwalená írìcu. ¹¹Néese abéeri ángel Dios ibànuèri chènuníise imàacaca yáawawa Zacarías iicácani. Yái ángel ibàlùacawa altar yéewápuwáise, yái altar neemácatáica íinata pumènífiri isàni. ¹²Iicácaíná ángel, yá Zacarías íináidacawa iicáidaca írí manuísíwata, máiní cáalu nacáicani, yái Zacaríasca. ¹³Quéwa ángel íimaca írí:

—Picá cáalu pía nuícha, Zacarías, Dioscáiná idéca yéemíaca pisutáaná íicha. Píacawéetúa Elisabet quéenibéechúapíná píríwa abéeri sùmàiwá; pímaní íipidená Juan. ¹⁴⁻¹⁵Imusúacaalípíná iicá èeriwa, yá máiní casímáica píwàwa, cayábasíwata píicácani. Casímáipíná nacái nawàwa áibanáica madécaná, máinícáiná cachàinífrica píiri íiwitáise Dios ìwali. Càmfíripínáta ìira ipuíri, uva ituní nacái, canásíwata. Espíritu Santo icùapíná íiwitáise càiripínáta, icùapíná íiwitáise nacái ipíchawáise imusúaca iicá èeri. ¹⁶Néese iwènúadapíná náiwitáise àniwa Nacuèriná Dios írípínáwa, níái manùbéeyéi Israel itaquénáinámica, neebáidacaténá àniwa Nacuèriná Dios itàacáíwa. ¹⁷Yái píirica Juanca icàlidapíná nalíwa Wáiwacali iináwaná ìwali ipíchawáise Wáiwacali yàanàaca. Máiní cachàiníiri íiwitáise yái píirica, càide iyúwaté profeta Elías bàaluité. Iwènúadapíná nasèenái íiwitáise cáininácaténá naicáca néenibewa. Iwènúadapíná nacái náiwitáise, níái càmfíyéica yeebáida Dios itàacái, náalíacaténáwa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càita píiri iwènúadapíná wenàiwicanái íiwitáise yéewacaténá neebáidaca Wáiwacali itàacái yàanàacaalípíná nàatalé —íimaca yái ángelca. ¹⁸Néese Zacarías isutáca yéemíawa ángel:

—¿Càinásica yéewaná núalíacawa asáísí báisícaalí yái tàacáisi picàlidéerica nulí? Máinícata béerica núa, càita nacái nùacawéetúa béeruta nacái úa —íimaca yái Zacaríasca. ¹⁹Yái ángel íimaca írí:

—Núacata Gabriel, nuíbaida nacái Dios írípíná. Dios idéca ibànùaca núa nutàanícaténá píapicha nucàlidacaténá pírí yái tàacáisi cayábéerica. ²⁰Quéwa siúcade càmita yéewa pitàaníca àta píiri imusúacatalétawa,

yási yéewa pitàanica àniwa, càmicáiná peebáida yái núumáanaca pirí. Néese, yái núumáanaca piiri ìwali piiquéeripinácawa yéenáiwaná yàanàacaalíwa —íimaca yái ángelca. Néese ángel yàacawa Zacarías íicha.

²¹ Idècunitàacá Zacarías itàanica ángel yáapicha, áibanái wenàiwica bàacháwáiséeyéica nacùaca Zacarías imusúacawa. Náináidacawa manuísíwata cáná yéewa càmita imusúacàtétawa templo irìcuíse. ²² Atata Zacarías imusúacawa, yáté càmita yéewa itàanica náapicha, íná náalíacawa iicácaté yéenáiwánási nacáiri Dios néeséeri templo irìcu, itàanicáiná náapicha icáapi iyúwa, càmicáiná yéewa itàanica. Yá matàacáica mamáalàacatani.

²³ Idècanáamité imáalàidaca imànica íbaidacaléwa Dios irípiná templo irìcu, yá Zacarías yèepùacawa icapèe néréwa. ²⁴ Néesecáwa yàacawéetúa Elisabet udéerìcuca sùmài. Yá cinco quéeri càmfíchúata imusúawa icapèe irìcuísewa. Uumaca uínáidacawa ulíwa: ²⁵ “Dios idéca iicáca nupualé yéewanápiná càmita quirínama wenàiwicanái iicáanica nuquíniná méenibéenaca núa”, úumaca.

Un ángel anuncia el nacimiento de Jesús

²⁶ Elisabet udèniàcaté seis quéeri udéerìcúuná, yáté Dios ibànùaca ángel ípidenéri Gabriel yàanápináwa Nazaret ìyacàlená néré, ìyéerica Galilea yàasu cáli íinata. ²⁷ Dios ibànùacaté Gabriel icàlidacaténá tàacáisi abéechúa mànacàu irí, ípidenéechúa María, càmfíchúacáwa íimá asíali yáapicha, quéwa imàníchúacaté matrimonio ìyacàle mìnánái yàacuéseimi. Uacawéeripiná ípidená José, abéeri rey David itaquérinámi. ²⁸ Yái ángel yàanàaca María yàatalé, yá íimaca ulí:

— Péemìa cayába, Dios imànipiná pirí cayábéeri manuí. Dios ìyaca píapicha. Dios iyúudàapiná píawa manuísíwata áibanái inanái íicha canánama —íimaca yái ángelca.

²⁹ María iicácaalí ángel, yá ucalùadacawa manuísíwata uémíaca íimáaná ulí. Yá uínáidacawa càinácaalísica íimáaná yái tàacáisi ángel itàidéerica iyú úa. ³⁰ Néese ángel íimaca ulí àniwa:

— María, picá cáalu pía nuícha, cayábacáiná Dios iicáca píiwitáise. ³¹ Iná péemìa cayábani, mesúnamáita pidéerìcuca. Pidèniàpiná piiriwa. Pimàni ípidená Jesús. ³² Nacuèrinápinácani, cachàiníiri íiwitáise, icùapiná níawa. Náimapiná ìwali Dios chènuníiséeri Iiricani. Wacuèriná Dios imàacapiná piiri icùaca Israel itaquénáinámi càide iyúwaté yàawirimi rey David icùanáté nía. ³³ Icùapiná nía càiripináta, níái

Israel itaquénáinámica. Cà míripináta iyamáida icùaca nía — ímaca yái ángelca. ³⁴María ímaca ángel irí:

—¿Càinásica yéewaná quéenibeca núa cà míchúacáwa ìya asiáli yáapicha? —úmaca úái Maríaca. ³⁵Yá ángel ímaca ulí:

—Espíritu Santo yàanàpiná pìataléwa. Dios chènuníiséeri íiwitáise iyamáapinácawa piwicáulé iyúwa acalèe. Iná yéewa yái sùmài pimusúadéeripináca iicá èeri ípidená Mabáyawanéeri. Ipidená nacái Dios Iiri. ³⁶Ua nacái péenásàatúaná ípidenéechúaca Elisabet udèniápiná uìriwa, éwita máinícaáníta béeruca úa. Uái nacàlidéechúacaté ìwali cà míchúasa yáalimá quéenibeca, úata udéca udéericuca sùmài seis quéeri siùcade udécadénáami udéericuca. ³⁷Dios yáalimácáiná imànica macáita, íná canácata máiníri càulenáca Dios ícha — ímaca yái ángelca. ³⁸Iná María ímaca:

—Núacata yái Wacuèriná Dios yàasu wenàiwicaca. Yá numàacaca Dios imànica nulí càide iyúwa píimáaná nulí —úmaca úái Maríaca. Néese, ángel yèepùacawa uícha.

María visita a Isabel

³⁹Néenialíté María ùcàatécatawa áiba yàcalé néré ìyéerica Judea yàasu cáli dúlinaméeri íinata. Zacarías, Elisabet nacái nàyacaté néré. ⁴⁰Yá María uwàlùacawa nacapèe iriculé, níái Zacaríasnáica. Yá utàidaca Elisabet. ⁴¹Elisabet uémìacanacáita María itàidaca úa, yá mùlimùlicani yái sùmài achúméerínaca Elisabet idéericuírca. Yá Espíritu Santo icùaca Elisabet íiwitáise. ⁴²Néese Elisabet úmaca cachàiníri iyú María irí Espíritu Santo inùmaliçúise:

—iDios idéca imànica pirí cayábéeri áibanái inanái ícha canánama! iDéca nacái imànica cayábéeri pìiri irí! ⁴³Càmíta núalífawa cáná yéewa Dios imànica nulí yái cayábéerica imàacáaná Nuíwacali yáatúa ùanàaca nùatalé upáchiaca núa. ⁴⁴Nuémìacanacáita pitàidaca núa, yáta nuìri imùlimùliacawa nudèricu casíimáicáináni. ⁴⁵iDios imàacaca casíimáica piwàwa peebáidacáinaté imànínápiná pirí cayábéeri càide iyúwa íimáaná pirí! —úmaca úái Elisabetca. ⁴⁶Néese María ímaca:

“Nucàlidaca manuísíwata Wacuèriná Dios iináwaná ìwali,
máiní cayábéericani;

⁴⁷Casíimáica nuwàwa Dios yáapicha, yái iwasèerica núa yàasu yùuwichàacáisi íchawa.

⁴⁸Casíimáica nuwàwa Dios yáapicha, Dioscáiná idéca iicáca nupualé, núa yàasu wenàiwica cà míchúa máiní cachàini. Yá

siucáisede macái wenàiwica nacàlidapiná nuináwaná ìwali
Dios idéca imàacaca casímáica núa.

49 Casímáica núa, yácáiná yái Dios Cachàinírica náicha
canánama idéca iyúudàaca núa manuísíwata. ¡Yácata yái
Mabáyawanéerica, yái Diosca!

50 Dios iicáca napualé càiripináta cawinácaalí wenàiwica
yèyèica icàaluíniná.

51 Dios imànipiná madécaná ichàini manuírí iyúwa.
Imawènìadapiná wenàiwica cachàiníyèica iicáca yáawawa.

52 Níái icuèyèica èeri mìnánái, Dios yúucapiná níawa nàalubái
fínatáisewa, yá càmìta ibatàa nacùaca wenàiwicanái
quirínama. Yá Dios imichàidapiná áibanái càmíyeyéi máini
cachàini icuèyéipináca wenàiwica náamiricubàami.

53 Dios yàapiná madécaná cayábanaméeri wawàsi máapíyeyéi
wenàiwica irí. Ichùulìapiná càasuíyeyéi wenàiwica nèepùanápínáwa
íicha. Yásí nèepùacawa íicha canéeyéi irí wawàsi icáapi írìcuwa.

54 Dios iyúudàapináca wíawa, wía yàasu wenàiwicaca, Israel
itaquénáinámica. Càmíripináta iimáicha iicáca wapualé
icùacaalípiná wía.

55 Dios icàlidacaté càiri tàacáisi wàawirináimi irí, yá imànipiná
càiripináta càide iyúwaté íimáaná nalí, yái Abrahamca, wía
nacái itaquénáinámica”,

úmaca úái Maríaca.

56 Maríayamáacawa Elisabet yáapicha máisiba quéeri, néese máisiba
quéeri idénáami, yá Maríayèpùacawa ucapèe néréwa.

Nacimiento de Juan el Bautista

57 Néeseté yàanàaca Elisabet yéenáiwana umusúadánápiná iicá
èeri, yá umusúadaca uírìwa. 58 Néese uyaquewéyeyéi, uénánái nacái
néemíaca uináwaná ìwali Dios iicacaté upualé manuísíwata. Iná nàaca
napáchiaca úa, nàacawéeridacaténá úa casímáiri iyú. 59 Néeseté yái
sùmàica idèniacanámíté ocho èeri, yá natécani namànicaténaté irí
circuncisión. Yá néese nawàwa namànica íipidená Zacarías càide
iyúwa yáaniri íipidená. 60 Quéwa yáatúa íimaca nalí:

—Càmírita, néese íipidenápiná Juan —úmaca nalí. 61 Yá náimaca ulí:
—¿Cáná? Canámìta péenánái càiri íipidená —náimaca.

62 Néese natàaníca nacáapi iyúwa sùmài yáaniri irí nasutácaténá
néemíawani càinácaalí iwàwáaná yàaca íipidená. 63 Yá yáaniri isutáca

náicha achúméeri tablero itànàacatáipiná sùmài ípidená. Yá itànàacani: “Ípidenápiná Juan”, ímaca itànàaca. Yá macáita náináidacawa naicáidaca manuísíwata Zacarías irí. ⁶⁴Yáta yéewa itànáica yái Zacaríasca. Yá idàbaca yàaca Dios irí cayábéeri. ⁶⁵Néese cáaluca náináidacawa macáita níái nayaquewéeyéica. Yá macái wenàiwica iyéeyéicaté Judea yàasu cáli dúlinaméeri íinata nacàlidaca nalíwáaca càinácaalíté Zacaríasnáí ichàbáanáwa. ⁶⁶Yá macáita yéemièyéica naináwaná ìwali náináidacawa nawàwalìcuísewa manuísíwata, náimaca nalíwa: “¿Càináica imànipiná béericaalíni, yái sùmàica?” càì náináidacawa. Báiscáináta mamáalàacata Dios iyúudàacani manuísíwata ííwitáise cachàiníri iyúwa.

El canto de Zacarías

- ⁶⁷Néeseté Espíritu Santo icùaca Zacarías ííwitáise, yái sùmài yáanirica. Yá Zacarías icàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuise. Yá ímaca: ⁶⁸“íWàacué irí cayábéeri, yái Wacuèriná Dios, yái icuèrica wía, wía Israel itaquénáináica, yànàapínacáiná wàatalé iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, wía yàasu wenàiwicaca!
- ⁶⁹Dios ibànùapíná walí abéeri cachàiníri ííwitáise iwasèeripíná wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yái yànèeripínáca wàatalé, yácata rey David itaquérináica, yái David Dios yàasu wenàiwicaca bàaluité.
- ⁷⁰Dios idéca imànica walí càide iyúwaté yàasu profetanái icàlidáaná tàacáisi Dios inùmaliçuise.
- ⁷¹Nacàlidacaté Dios iwasàanápináté wía wàuwidenái íichawa, náicha nacái macáita wenàiwica báawéeyéica iicáca wía.
- ⁷²Profetanái icàlidacaté nacái Dios iicáanápináté wàawirináimi itúulécaná, yá nacái càmita iimáicha wawàsi mabáyawanéerica imàníricaté wàawirináimi yáapicha.
- ⁷³Yácata tàacáisi Dios icàlidéericaté máiní cáimiétacanéeri iyú wàawirimi Abraham irí:
- ⁷⁴Iwasàapíná wíawa wàuwidenái íichawa wáibaidacaténá irípiná macàaluínináta,
- ⁷⁵wàyacaténá nacái Dios iicápiná machacàníri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái macái èeri idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu.
- ⁷⁶Néese pía, nuírca, béericaalípiná pía, yásí Dios chènuníiséeri, cachàiníri náicha canánama, íimapíná píwali yàasu profetaca pía, picàlidacáiná

wenàiwicanáí irí Wáiwacali iináwaná ìwali ipíchawáise yàanàca, pimichàidacaténá irípiná wenàiwicanáí íiwitáise, nacùanápiná Wáiwacali yàanàca nàatalé, neebáidáanápiná Wáiwacali itàacái.

77 Péewáidapíná Wáiwacali yàasu wenàiwica náalíacaténáwa Dios imàacáanápiná iwàwawa nabáyawaná íicha, iwàsàanápiná nía nacái yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

78 Yácáiná Wacuèriná Dios iicáca wapualé manuísíwata, yá nacái ibànùapíná walíni chènuníise yái ichàiniadéeripínáca wawàwa càide iyúwa èeri icamaláná isíimáidacaalí wawàwa èeri imusúacanáamiwa amalácaténá wawicáu àniwa.

79 Yácata yàanèeripíná amalácaténá imànica wáiwitáise wía catéeyéica íiwitáise, cáaluíyéica iicáca yéetácáisi. Yàanàca yéewáidacaténá wía wàyacaténá machacàníiri iyú yéewanápiná matufbanáica wía”, íimaca yái Zacaríasca. ⁸⁰Néese yái sùmàica idàwinàacawa, cachàinica nacái íiwitáise Dios ìwali. Néese béericanáami yái Juanca, yáté ìyaca manacúali yùucubàa càinàwàiri canácatalé wenàiwica, àta Dios ichùuliacataléta icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuíse israelitanáí irí.

Nacimiento de Jesús

2 ¹⁻²Néenialíté, Cirenio icùacaalíté Siria yàasu cáli, néese emperador Augusto idàbacaté ichùuliaca natànàaca náipidenáwa, macái èeri mìnánáí imanùbaca, yéewacaténá romanonáí iputàaca nía. ³Iwàwacutá macáita nèepùacawa nàawirináimi ìyacàle néréwa àniwa natànàacaténá náipidenáwa néenibàata. ⁴Ináté José yàaca nacáíwa Nazaret ìyacàlená íicha, Galilea yàasu cáli néese, yàacaténáwa Judea yàasu cáli néré, Belén ìyacàlená irìculé, rey David imusúacatáicaté iicá èeri. Rey David itaquérinámica yái Joséca, ínáté yèepùacawa néré àniwa. ⁵Yá yàacawa Belén ìyacàlená néré yái Joséca itànàacaténá íipidenáwa María yáapicha úái yàacawéetúapínáca. Idéericuíchúacáwa úái Maríaca. ⁶Néese idècunitàacá nàyaca Belén ìyacàlená néré, yáté yàanàca María yéenáíwaná umusúadánápiná iicá èeri. ⁷Canáca nalí naimácatáipíná, manùbacáiná wenàiwica yàanàacaté Belén ìyacàlená irìculé. Atata nàanàaca pìrái yàalu, naimácatáipíná. Yá umusúadaca iicá èeri yái idábàanéerica uìrica. Yá uépuacani wáluma iyú. Néese uliadaca uìriwa pìrái iyáacàalu irìculé, canácáiná áiba naimácatáipíná.

Los ángeles y los pastores

⁸Mawiénita Belén ìyacàlená irí nàyacaté abénaméeyéi asianáí icuèyéicaté ipìranáíwa oveja. Nàyaca manacúalibàa táiyápinama,

nacùacaténá napìranái ovejawa. ⁹Yáta Dios yàasu ángel imàacaca yáawawa naicácani. Yá Dios icamaláná icànaca natéese, yá máini cáaluca nía. ¹⁰Quéwa ángel ímaca nalí:

—Picácué cáalu pía nuícha, nutécáinácué pirí cayábéeri tàacáisi, isíimáidéripiná manuísíwata macái wenàiwica: ¹¹Siùca èri idéca imusúaca iicá èri, yái iwasèripinácuéca píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Belén iyacàlená irìcu rey David imusúacatáicaté iicá èri, idéca asáica yái Wáiwacalica, yái Mesíasca, judío icuèrinápináca. ¹²Pianèeripinácué néepuèri wáluma iyú, iriacawa pirái iyáacàalu irìcu, píaliacaténácuéwa càiríinácaalíni yáara quìrasíica —íimaca nalí yái ángelca.

¹³Yáta madécaná ángelnái namàacaca níawawa chènuníise asíanái iicácaténá nía ángel yáapícha, yèeyéica Dios irí cayábéeri. Náimaca:

¹⁴“iPíacué Dios chènuníiseeri irí cayábéeri! iMáini matuíbanáiri iyú nàyaca cawinácaalí èri mìnaná casíimáiyéica Dios iicáca íiwitáise!”

náimaca ángelnáica.

¹⁵Idécanáamité ángelnái nèepùacawa náicha chènuniré, néese níái icuèyéica ovejanái náimaca nalíwáaca:

—Wàacuéwa Belén iyacàlená néré waicácaténá càinácaalí iyáaná, Wacuèriná Dios icàlidéerica walí iináwaná iwali —náimaca nalíwáaca níái icuèyéica ovejanái.

¹⁶Yáté nàacàatécatawa néré. Yá nàanàaca María, José nacái, quìrasíi nacái irièriwa pirái iyáacàalu irìcu. ¹⁷Néese naicácaínáni, íná nacàlidaca áibanái iríni yái tàacáisi ángel icàlidéericaté nalí quìrasíi iwali. ¹⁸Yá macáita wenàiwica yéemièyéica quìrasíi iináwaná, náináidacawa manuísíwata càinácaalí ímáaná yái tàacáisi nacàlidéerica quìrasíi iwali, níái icuèyéica ovejanái. ¹⁹Maríata quéwa, canácatáita uimáicha quirínama càinácaalíté náimáaná uìri iwali, uínáidacawa mamáalàacata nàasu tàacáisi iwali. ²⁰Néese níái icuèyéica ovejanái nèepùacawa náicha napìranái yàatalépináwa. Casíimáiri iyú nacàlidaca Dios iináwaná iwali cayábéericani, nàaca nacái Dios irí cayábéeri iwali macáita yái naiquéerica, néemiaca nacái, macáicáináta ichàbacatéwa càide iyúwaté ángel ímáaná nalí.

El niño Jesús es presentado en el templo

²¹Ocho èri imusúacadénáamiwa yái sùmàica, yáté namànica irí circuncisión. Yá nàaca ípídená Jesús, càide iyúwaté ángel icàlidáanáte María irí ípídenápiná, ipíchawáiseté udéerìcuca sùmài.

22 Néese cuarenta èeri imusúacadénáamiwa, yáté iwàwacutá namànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianáté israelitanái imànica Dios inùmalicúise, masacàacaténá Dios iicáca nía àniwa, nasutáanápíná Dios fícha àniwa templo irícu. Iná natéca sùmàì Jerusalén ìyacàlená néré, yáasáidacaténáni Dios irí. 23 Càité namànica yácáiná profeta Moisés itànàacaté càiri tàacáisi Dios inùmalicúise: “Asiàlicaalí idàbáanéerica uìrica, yásí Dios yàasu wenàiwicapinácani yái sùmàica”, càì itànàacaté profeta Moisés. 24 Ináté nàacawa namànicaténá sacrificio Dios irípiná, nanúanápíná pucháiba unùcu, càide iyúwaté Dios ichùulianá judiónái imànica catúulécanácaalí nía. Iwàwacutá nàaca pucháiba unùcu púbéeyéi, càmicaalí nacái, nàaca pucháiba unùcu manuínaméeyéi yéenibe. Ináté José, María nacái namàacaca pucháiba unùcu Dios irípiná ofrenda iyú catúulécanácáiná nía.

25 Néenialíté ìyaca asiali Jerusalén ìyacàlená mìnali ípidenéeri Simeón. Yái asiali máiniiri cayábaca íiwitáise, ìyéerica machacàníiri iyú, yèeri nacái Dios icàaluíniná, icùà nacái Dios iwasàaca Israel itaquénáinámi nàuwichàacái fíchawa. Espíritu Santo nacái yàacawéeridaca Simeón. 26 Espíritu Santo imàacacaté Simeón yáalíacawa càmiínápináté yéetáwa àta idécataléta iicáca Mesías, yái asiali Dios ibànuèripináté israelita icuèrinápináca. 27 Néese Espíritu Santo ichùulíaca Simeón yàanápínáwa templo néré. Yáté Simeón ìyaca templo irícu nàanàacaalíté néré níái sùmàì isèenáica, yái sùmàica ípidenéerica Jesús. Natécaté Jesús templo néré namànicaténá càide iyúwaté profeta Moisés itànàaná Dios itàacái israelitanái imàníinápíná néenibe asianái iríwa. 28 Simeón yeedáca Jesús yàanaliculéwa, yá Simeón yàaca Dios irí cayábéeri. Néese Simeón íimaca:

29 “Pía, Nucuèriná Dios, siùca pidéca pimànica càide iyúwa píimáanáté nulí; yásí cayábaca pimàacaca nuétácawa matuíbanáiri iyú, núa pìasu wenàiwicaca.

30 Nudéca nuicácani nutuí iyúwa, yái iwasèeripináca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha,

31 càide iyúwa pichùulianá imànica macái èeri mìnanáì yàacuésemi.

32 Amaláca imànipiná náiwitáise, níara càmiíyéica israelitaca, náalíacaténáwa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá càide iyúwa piwàwáaná. Cáimiétacanápíná nacái imànica wíawa, wía pìasu wenàiwicaca, Israel itaquénáinámica”,

íimaca yái Simeónca.

³³Néese José, úa nacái Jesús yáatúaca náináidacawa néemíaca manuísíwata yái tàacáisica Simeón icàlidéerica sùmài ìwali. ³⁴⁻³⁵Néese Simeón isutáca nalí Dios íicha imàníinápiná nalí cayábéeri. Yá íimaca María irí àniwa úái Jesús yáatúaca:

—Péemíaca cayábani Dios idéca ibànùaca yái sùmàica yéewanápiná Israel itaquénáinámi néemíacani. Quéwa néemíacaalípináni, yá manùbéeyéi nacaláapínacawa Dios íicha càmicáiná neebáida itàacái, yái sùmàica. Quéwa áibanái manùbéeyéi nawènúadapíná náiwitáisewa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacái, yái pìirica. Dios idéca ibànùacani yáasáidacaténá nalí cainácaalí Dios iwàwáaná nàyaca íná manùbéeyéi wenàiwica nàuwideca namànipínacani. Càita yáasáidapíná cainácaalí ìwali manùbéeyéi wenàiwica náináidacawa nawàwalicuísewa. Quéwa pía, piicápiná iyúwa macáita ichàbáanáwa, yásí achúmaca piwàwa manuísíwata càide iyúwa espada machete nacáiri idéca nacáicaalí isutàaca pía —íimaca yái Simeónca.

³⁶Uyaca nacái inanái templo irícu icàlidéechúa tàacáisi Dios inùmálicuise íipidenéechúa Ana. Uanirimi íipidenáté Fanuel, abéeri Aser itaquérinámi. Máiní béeruca úái Anaca. Ucáasàcatéwa màncàucaalíté úa. Yáté ùyaca siete camuí ùacawéerimi yáapichawa. ³⁷Néeseté yéetácawa uícha ùacawéerimica, yáté ùyaca templo irícu ochenta y cuatro camuí idécanáamité ùacawéerimi yéetácawa uícha. Càmita umusúawa templo íicha, úbaida quéwanáta èeríapinama, táiyápinama nacái Dios irípiná. Umàacaca uíchawa uyáacaléwa, usutá nacái úawawa Dios íicha, ùacaténá icàaluíniná. ³⁸Yáté Ana yàanàaca néré. Uicácanacáita yái sùmài Jesúsca, yá udàbaca ùaca Dios irí cayábéeri ìwali. Yá ucàlidaca áibanái irí Jesús iináwaná ìwali, cawinácaalí wenàiwica icuèyéicaté Dios iwasàanápiná Jerusalén ìyacàlená mìnaná nàuwichàacái íichawa.

El regreso a Nazaret

³⁹Néese isèenái namáalàidacaté namànica macáita càide iyúwaté Dios ichùulianá israelitanái imànica, yá nèepùacawa Galilea yàasu cáli néré, nàyacàle nérépináwa, íipidenácatalé Nazaret. ⁴⁰Néese yái sùmài idàwinàacawa cachàiníripiná, cáalíacáiri yáwanái nacái. Dios nacái imànica irí cayábéeri.

El niño Jesús en el templo

⁴¹Càide iyúwaté Jesús isèenái íiwitáise ìyáaná, nàacawa napáchiaca camuí imanùbaca Jerusalén ìyacàlená néré naicácaténá néré náapicha

judíonái yàasu culto ípidenéeri Pascua. ⁴²Jesús idèniacáináté doce camuí, yá nàacawa macáita Jerusalén ìyacàlená néré càide iyúwaté náiwitáise iyáaná Pascua yàasuná culto ìwali. ⁴³Néese Pascua yàasuná culto idénáami nèepùacawa nàyacàle nérépináwa. Yái sùmài Jesús iyamáacawa Jerusalén ìyacàlená irìcuta. Isèenái quéwa càmita náalíawa iyamáanátéwa náicha. ⁴⁴Nayúunáidaca Jesús yàacawa imanùbaca yáapichawa, íná nàacawa èriapinama. Néese nacutáca Jesús namanùbacanái yèewibàawa, néenánái yèewibàa nacáíwa. ⁴⁵Néese, càmicáináté nàanàa Jesús, yá nèepùaca nàacaténá nacutácani Jerusalén ìyacàlená néré.

⁴⁶Néese máisiba èeri irìcu, yá nàanàaca Jesús átata templo irìcu. Yái Jesús yáawinéeriwa nèewi níái yéewáidéeyéicaté wenàiwica Dios itàacái iyú templo irìcu. Yéemiaca ìyaca néewáidáaná wenàiwica. Isutáca yéemiawa nía nacái. ⁴⁷Néese macáita yéemièyéica Jesús íimáaná, yá náináidacawa néemiacani manuísíwata, máinícáiná cáalíacáicani, yáalíacáiná nacái icàlidaca nalíni cáalíacáiri iyú, nasutácaalí néemiawani Dios itàacái ìwali. ⁴⁸Néese, isèenái nàanàacani, yá náináidacawa manuísíwata naicáidaca irí. Yá María íimaca Jesús irí: —Nuiri, ¿cáná pidé càì pimànica walí? Píaniri, núa nacái wadéca wacutáca pía máadáiní, máiní nacái achúmaca wawàwawa wáináidacawa píwali —úumaca. ⁴⁹Jesús íimaca nalí:

—¿Cánásicué picutá núa áibalé? ¿Càmitasicué píalíawa iwàwacutáaná nuíbaidaca Núaniri irípináwa icapèe irìcu? —íimaca yái Jesúsca. ⁵⁰Càmita quéwa náalía néemiaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí.

⁵¹Néese, Jesús yèepùacawa náapicha Nazaret ìyacàlená néré. Yá imànica macáita càide iyúwa nachùulianáni. Quéwa yáatúa íináidacawa mamáalàacata uwàwalicúisewa ìwali, yái wawàsica. ⁵²Jesús idàwinàacawa yàacawa, cáalíacáica yáwanái nacáicani. Casíimái nacái Dios iicáca íiwitáise. Yá macáita wenàiwica cayábaca naicáca Jesús.

Juan el Bautista en el desierto

3 ¹Idécánáamité emperador Tiberio icùaca macái cáli catorce camuí, néese yàasu quincéená camuí irìcu, yá gobernador Poncio Pilato icùaca ìyaca Judea yàasu cáli. Herodes icùaca ìyaca Galilea yàasu cáli. Herodes yéenasàiri ípidenéeri Felipe icùaca ìyaca Iturea yàasu cáli, Traconite yàasu cáli nacái. Gobernador Lisantias icùaca

iyaca Abilinia yàasu cáli. ²Sacerdote Anás, sacerdote Caifás nacái, níacata sacerdote íwacanánáica. Néenialt́é Dios ichùuliaca Juan el Bautista icàlidáanápíná itàacái wenàiwicanái irí. Iyacaté manacúali yùucubàa càinàwàiri yái Juanca, Zacarías ìirimica. ³Ináté Juan yèpunícawa yàacawa mawiénibàa Jordán inanába irí. Yá icàlidaca wenàiwicanái irí iwàwacutáaná nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná, namàacáanápíná náichawa yái báawéerica namàníirica, nabautizáca nacáwa neebáidacaténá Dios itàacái, yéewanápíná Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha, yái báawéerica namàníiricaté. ⁴Bàaluité profeta Isaías itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicúise Juan el Bautista iwali. Càité Isaías itànàaca:

“Abéeri asiali icàlidapíná nalíwani cachàiníiri iyú manacúali yùucubàa càinàwàiri. Càipíná íimaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa, càita nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná pitàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pichùnìacué píiwitáisewa yéewacaténá yéewáidacuéca pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Pichùnìacué píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná càide iyúwa wenàiwica nachùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa yéewacaténá yàanàaca nàatalé. Napuníadaca macái manuínaméeyéi utàwi cáli iyú. Náicaca macái dúli, sàabadacaténá nía. Machacànica namànica macái éeruíri àyapu. Cayábaca namànica báawéeri àyapu.

⁶ Yá macái èeri mìnánái naicápiná yái wenàiwica Dios ibànùerica aléi èeri irìculé iwasàacaténá èeri mìnánái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha’, càipíná íimaca”,

íimacaté yái profeta Isaíasca.

⁷ Manùbéeyéi wenàiwica namusúacawa nàyacàle imanùbaca néesewa, yá nasutáca Juan íicha ibautizáanápíná nía. Quéwa Juan yáalíacawa abénaméeyéi càmita nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íichawa báisíiri iyú, ínáté Juan yàalàaca nía cachàiníiri iyú. Íimaca nalí: “ÍPíacué, càiyéide iyúwa àapi iculále! Manuíri yùuwichàacáisi yàanàaca mesúnamáita yùuwichàidacaténá wenàiwicanái. Piyúunáidacuéca píalimáaná pichúuliacawa íicha, yái yùuwichàacáisica, píbautizácaalícáitawa, éwitacué càmicáaníta piwènúada píiwitáisewa báisíiri iyú píbayawaná íichacuéwa. ¡Càmita nucàlidacué pirí càiri chìwái! ⁸Iwàwacutácué pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápíná

macái wenàiwica naicáca amaléeri iyú piwènúadacuéca píiwitáisewa báisfiri iyú Dios irípiná. Picácué còi píima piríwáaca: ‘Canácatáita Dios yúuwichàida wíawa, ¡Abraham itaquénáinámicáiná wía!’ picácué píima. Péemíacué cayába, éwita Dios imáalàida macáitacué pía pibáyawaná ìwalísewatá, càicáaníta Dios yáalimá iwènúadaca níái íbaca Abraham itaquénáinámipiná iyútá, Dios yàasu wenàiwicapiná nía píamiricubàacué. ⁹Máiní mawiénica yái yúuwichàacáisica Dios imáaquéeripiná yàanàaca báawéeyéi ìwali, càide iyúwa mawiénicaalí wenàiwica iwichùaca àicu ìwali chipàali iyú, càita nacái mawiénica yái Dios yàasu yúuwichàacáisica. Péemíacué comparación: Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeri ìyacaná cayába weemácaténá nía quichái irícu, càita nacái Dios yúuwichàidapiná wenàiwica quichái irícu, cawinácaalí wenàiwica càmfíyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná”, íimaca yái Juanca.

¹⁰Ináté manùbéeyéi wenàiwica yàanèyéicaté Juan el Bautista yàatalé, nasutáca néemíawa Juan. Náimaca irí:

—¿Càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca irí. ¹¹Juan íimaca nalí:

—Pidèniacaalícué pucháiba bàlesi, piacué abéeri bàlesi áiba wenàiwica irí canéerica ibàle. Pidèniacaalícué yàacàsi, piacué nayáapiná, canéeyéica irí yàacàsi —íimaca yái Juanca.

¹²Nàyaca néeni abénaméeyéi yeedéeyéica plata néenánái judío íchawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná. Nàacatéwa néré nabautizácaténáwa. Nasutáca néemíawa Juan:

—Pía yéewáidéerica wía, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca. ¹³Juan íimaca nalí:

—Picácué picobra nía ichàbanamawa. Peedácué náicha càitade iyúwa romanonái ichùllianá peedáca —íimaca yái Juanca. ¹⁴Abénaméeyéi úwinái nacái nasutáca néemíawa Juan:

—Wía nacái, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca. Juan íimaca nalí:

—Picácué pibáulia pinúaca wenàiwica piyéedùacaténá nàasu. Picácué picháawàa naináwaná ìwali pichíwa iyúwa, peedácaténá piríwa nàasu. Casfímáicué nacái piicáca piwèniwa romanonái yàasu gobierno yèericuéca pirí —íimaca yái Juanca.

¹⁵Níái wenàiwicaca nánáidacawa cawàwanáta Dios imànínápináté naicá áiba wawàsi máiníri cachàinica. Nánáida nacáiwa nawàwalicúsewa Juan ìwali cawàwanáta Mesíascani, yái judío icuèrinápináca, Dios

ibànùericá nali. ¹⁶Quéwa Juan íimaca macái wenàiwicanái irí: “Báisíta nubautizácuéca pía úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita áiba yàanàaca. Yáta ibànùapiná Espíritu Santo abénaméeyéi péenácué irí ibautizácaténá náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, yái yàanèeripináca. Quéwa áibanái péenácué camíiyéica yeebáida itàacái, ibautizápiná níawa quichái iyú nàuwichàacaténáwa càiripináta. Máini cachàiníríca íiwitáise nuícha. Nuíwacalicaní, yái yàanèeripináca; nuicáca núawawa càiride iyúwa yàasu wenàiwica camíríca cachàini náicha canánama, máinicáiná cayábéerica nuíchani. ¹⁷Càide iyúwa wenàiwicanái itécaalí yàasu palawa nacáapi irícuwa, masacàacaténá namànica nàasu trigo ituínáwa, náaláidacaténá nacái trigo iwíralèmi, càita nacái yái yàanèeripináca núamiricubàa yàanàaca iwàlisàidacaténá yàasu wenàiwica íiwitáisewa, iseríacaténá nacái nía náicha áibanái camíiyéica yàasu. Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí ibànacale trigo ituínáwa manuírí capíi irículé, ituínási yàaluca, càita nacái yái yàanèeripináca iwacáidapiná yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa. Càide iyúwa wenàiwica yeemácaalí ituíná iwíralèmi manuírí quichái irícu, càita nacái yái yàanèeripináca yúuwichàidapiná nía quichái irícu, camíiyéica yàasu wenàiwica; yúuwichàidapiná nía quichái irícu camíríca ichacàwa càiripinéerita ìyaca”, íimaca yái Juanca.

¹⁸Càité Juan icàlidaca nalíni. Yàalàaca nía déecuírí iyú icàlidacaténá wenàiwicanái irí cayábéeri tàacáisi Dios ichùulièrica icàlidaca nali. ¹⁹Juan yàalàaca gobernador rey Herodes nacái cachàinírí iyú, Herodes imelùdacáináte yéenasàiri Felipe íinuwa, íipidenéechúa Herodías, Herodes imànicáináte nacái manùba báawéeri. ²⁰Herodes quéwa imànica áiba wawàsi máinírí báawaca náicha canánama: Herodes yúucaca Juan presoíyéi ibànalículé.

Jesús es bautizado

²¹Quéwa ipíchawáiseté Herodes yúucaca Juan presoíyéi ibànalículé, Juan ibautizácaté manùbéeyéi wenàiwica. Juan ibautizá nacái Jesús. Yái Jesúsca, idècunitàacá isutáca yáawawa Dios íícha, yáta capíraléeri cáli yàacùacawa. ²²Yá Espíritu Santo irícuacawa Jesús iwali càiride iyúwa waicáaná unùcu irícuánáwa. Néese néemíaca Dios itàacái chènuníise. Dios íimaca Jesús irí:

—Píacata Nuírí nuwàwéeri cáininéeri nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicáca pía —íimaca yái Diosca.

Los antepasados de Jesucristo

23 Jesús idèniacaté cawàwanáta treinta camuí idàbacaalíté yéewáidaca wenàiwicanái. Abénaméeyéi wenàiwica nayúunáidaca José iirimicaténi, yái Jesúsca. José yàacawéetúa yáaniri ípidenáté Elí. 24 Elí yáaniri ípidenáté Matat. Matat yáaniri ípidenáté Leví. Leví yáaniri ípidenáté Melqui. Melqui yáaniri ípidenáté Jana. Jana yáaniri ípidenáté José. 25 José yáaniri ípidenáté Matatías. Matatías yáaniri ípidenáté Amós. Amós yáaniri ípidenáté Nahúm. Nahúm yáaniri ípidenáté Esli. Esli yáaniri ípidenáté Nagai. 26 Nagai yáaniri ípidenáté Maat. Maat yáaniri ípidenáté Matatías. Matatías yáaniri ípidenáté Semei. Semei yáaniri ípidenáté Josec. Josec yáaniri ípidenáté Judá. 27 Judá yáaniri ípidenáté Joanán. Joanán yáaniri ípidenáté Resa. Resa yáaniri ípidenáté Zorobabel. Zorobabel yáaniri ípidenáté Salatiel. Salatiel yáaniri ípidenáté Neri. 28 Neri yáaniri ípidenáté Melqui. Melqui yáaniri ípidenáté Adi. Adi yáaniri ípidenáté Cosam. Cosam yáaniri ípidenáté Elmadam. Elmadam yáaniri ípidenáté Er. 29 Er yáaniri ípidenáté Josué. Josué yáaniri ípidenáté Eliezer. Eliezer yáaniri ípidenáté Jorim. Jorim yáaniri ípidenáté Matat. 30 Matat yáaniri ípidenáté Leví. Leví yáaniri ípidenáté Simeón. Simeón yáaniri ípidenáté Judá. Judá yáaniri ípidenáté José. José yáaniri ípidenáté Jonam. Jonam yáaniri ípidenáté Eliaquim. 31 Eliaquim yáaniri ípidenáté Melea. Melea yáaniri ípidenáté Mena. Mena yáaniri ípidenáté Matata. Matata yáaniri ípidenáté Natán. 32 Natán yáaniri ípidenáté rey David. Rey David yáaniri ípidenáté Isaí. Isaí yáaniri ípidenáté Obed. Obed yáaniri ípidenáté Booz. Booz yáaniri ípidenáté Sala. Sala yáaniri ípidenáté Naasón. 33 Naasón yáaniri ípidenáté Aminadab. Aminadab yáaniri ípidenáté Admin. Admin yáaniri ípidenáté Arni. Arni yáaniri ípidenáté Esrom. Esrom yáaniri ípidenáté Fares. Fares yáaniri ípidenáté Judá. 34 Judá yáaniri ípidenáté Jacob. Jacob yáaniri ípidenáté Isaac. Isaac yáaniri ípidenáté Abraham. Abraham yáaniri ípidenáté Taré. Taré yáaniri ípidenáté Nacor. 35 Nacor yáaniri ípidenáté Serug. Serug yáaniri ípidenáté Ragau. Ragau yáaniri ípidenáté Peleg. Peleg yáaniri ípidenáté Heber. Heber yáaniri ípidenáté Sala. 36 Sala yáaniri ípidenáté Cainán. Cainán yáaniri ípidenáté Arfaxad. Arfaxad yáaniri ípidenáté Sem. Sem yáaniri ípidenáté Noé. Noé yáaniri ípidenáté Lamec. 37 Lamec yáaniri ípidenáté Matusalén. Matusalén yáaniri ípidenáté Enoc. Enoc yáaniri ípidenáté Jared.

Jared yáaniri ípidenáté Mahalaleel. Mahalaleel yáaniri ípidenáté Cainán. ³⁸Cainán yáaniri ípidenáté Enós. Enós yáaniri ípidenáté Set. Set yáaniri ípidenáté Adán, yái asìali Dios idàbéericaté.

Jesús es puesto a prueba

4 ¹Néeseté Espíritu Santo icùaca Jesús íiwitáise. Jesús yèepùacawa Jordán inanába íicha, yá Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinawàiri. ²Jesús ìyacaté néré cuarenta èeri. Satanás yáalimáidaca Jesús imàníinápíná ibáyawanáwa quéwa càmita Jesús imàni càì. Canácata Jesús iyéeri iyáacaléwa cuarenta èeri, yáté máapicani. ³Néese, Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios Iiricáiná pía, piwènúada yái íbaca pan iyú piyáacaténáni —íimaca yái Satanásca. ⁴Jesús íimaca irí:

—Càmíirita. Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca walí: ‘Picácué wáináidawa yàacàsi ìwali Dios íicha. Néese iwàwacutá weebáidaca macáita iyúwa Dios íimáaná yéewanápiná wàyaca machacàníiri iyú’, íimaca yái Dios itàacáica —íimaca yái Jesúsca, càmicáiná iwàwa imànica wawàsi meedá írípínáwa Dios íiwitáise iyú.

⁵Néese, Satanás itéca Jesús chènuníiri dúli íinatalé. Yá Satanás yáasáidaca Jesús iicá aquialénamata macái cáli èeri iricúirica. ⁶Yá Satanás íimaca Jesús irí:

—Nùapíná piríwa macáita iyéerica cháí èeri iricu cawèníirica, yá picùapíná macái cáliwa; núacata yèeri canánama nuwàwéeyéi íríwa núacáináta icuèrica macáitani. ⁷Iná pibàlùacaalíwa nulí piùlù ipùata iyúwa piacaténá nucàaluíniná, yásí piàsupíná macáitani —íimaca yái Satanásca. ⁸Jesús íimaca irí:

—Núa, càmicáiná yàa picàaluíniná, yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca: ‘Iwàwacutá piaca Picuèriná Dios icàaluínináwa. Iwàwacutá nacái piaca abéerita Dios iyéininá’, càité itànàaca yái profetaca —íimaca yái Jesúsca.

⁹Néese Satanás itéca Jesús Jerusalén iyacàlená néré. Yá Satanás imichàidaca Jesús templo ipùata íinatalé chènuníiri náicha canánama. Néese Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios Iiricáiná pía, pipisiawa templo íicha cáli íinatalépiná. ¹⁰Yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté càì íimaca piwali:

‘Dios ichùullapíná yàasu ángelnáíwa nacùanápíná pía.

¹¹Namichàidapíná nacái píawa nacáapi iyúwa ipíchaná pinúaca píawawa íba iwéré’,

càité profeta itànàaca Dios itàacái piináwaná ìwali —íimaca yái Satanásca. ¹²Quéwa Jesús íimaca Satanás irí:

—iCàmíiri! Dios itàacái profeta itànèricaté càì íimaca walí: ‘Picá píalimáida piicáwa Picuèriná Dios asáisi icùacaalípiná pía’, càité profeta itànàaca Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca. ¹³Ináté idécanáami Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná macái íiwitáaná báawéeri, yáté Satanás yàacawa Jesús íicha àta áiba èeripináta àniwa.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹⁴Néeseté Jesús yèepùacawa Galilea yàasu cáli néré. Espíritu Santo icùaca Jesús íiwitáise. Néese macáita Galilea yàasu cáli néeséeyéi néemiaca Jesús iináwaná ìwali. ¹⁵Jesús yèepunicatéwa yéewáidaca wenàiwica judiónái yéewáidacàalu iricubàa yàcalé imanùbaca. Macáita wenàiwica nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali cayábéerica íiwitáise.

Jesús en Nazaret

¹⁶Jesús yàacatéwa Nazaret ìyacàlená néré, yái yàcalé isèenái idàwinàacatáicaténi. Yá sábadò iricu judiónái iyamáidacatáicawa, Jesús iwàlùacawa judiónái yéewáidacàalu iriculé càide iyúwaté íiwitáise ìyáaná. Néese ibàlùacawa wenàiwicanái yàacuéseimi iléecaténá nalí Dios itàacái. ¹⁷Nàaca irí cuyàluta yéewacaténá iléeca nalíni, yái cuyàluta idènèricaté itànàawa profeta Isaías yàasu tàacáisi itànèricaté Dios inùmalicuise. Jesús yàacùaca cuyàluta iwawanèericawa, yá yàanàaca tàacáisi Jesús íimáanápínacaté ìwaliwa, yái Dios yàasu wenàiwicaca. Càita íimaca ìwaliwa:

¹⁸“Espíritu Santo, Dios ibànuèrica nulí, yàacawéeridaca núa siùca, ichùuliacáiná nucàlidáanápíná cayábéeri tàacáisi catúulécaneéeyéi irí. Idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanái iríni Dios iwàwaca iwasàaca nía nabáyawaná íichawa. Ibànùaca núa catuícáténá numànica matuíyéi, nuwasàacaténá wenàiwica nàuwichàacái íichawa nacái,

¹⁹nucàlidacaténá nacái nalíni Dios iwàwaca iyúudàaca nía siùcade”,

càité profeta Isaías itànàaca tàacáisi Jesús ìwali.

²⁰Néese idécanáamité Jesús iléeca nalíni, yá iwawanàacani yái cuyàlutaca, yá yèepùadaca cuyàluta asialí irí icuèrica cuyàluta. Néese Jesús yáawinacawa nèewi yéewáidacaténá nía. Macáita ìyèeyéica néré naicáidaca irí mamáalàacata. ²¹Néese Jesús íimaca nalí:

—Siùca idéca yàanàaca pèewiré yái wenàiwicaca Dios itàacái icàlidéericaté iináwaná ìwali profeta Isaías yàasu cuyàluta iricu —íimaca yái Jesúsca, icàlidaca iináwaná ìwaliwa. ²²Macáita níái wenàiwicaca nataànica cayábéeri iyú ìwali. Náináidacawa manuísíwata néemiaca icàlidaca nalíni máiní cáalíacáiri iyú. Náimaca nalíwáaca:

—¿Cánásica yéewaná càì icàlidacani? José ìirimi meedá yái —náimaca. ²³Ináté Jesús íimaca nalí:

—Báísíta piwàwacué picàlidaca nulí yái tàacáisica: ‘Báísícaalí pálimá pichùnìaca cáuláiquéeyéi, néese pichùnì piawawa waicápiná, yásí weebáidaca pitàacái’, càì piwàwacué píimaca nulí, piwàwacáinacué piicáca numànica yái camíirica wenàiwica idé imànica. Piwàwacué nacái píimaca nulí: ‘Báísícaalí pimànicaté yái camíirica wenàiwica idé imànica Capernaum ìyacàlená néenibàa càide iyúwa wéemianá nacàlidaca piináwaná ìwali, néese pimàni nacái càiri wawàsi cháì, piasu cáli íinatawa, yásí weebáidaca pitàacái’, càì piwàwacué píimaca nulí, càmicáinacué piwàwa peebáidaca nutàacái báisíiri iyú —íimaca nalí yái Jesúsca. ²⁴Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Báísíta, núalíacawa camíinápinacué peebáida nutàacái, càmicáiná wenàiwica nawàwa néemiaca profeta itàacái nàasu cáli néeséericaalíni. ²⁵⁻²⁶Quéwa, péemiacué cayába, Dios imànipiná cayábéeri áibanái wenàiwica irí báawéeyéicuéca piicáca, níara camíiyéica judío, neebáidapinácáiná nutàacái, càide iyúwaté Dios imàníná nalí cayábéeri bàaluté profeta Elías yàasu èerité. Càmitaté unía yúuwàawa máisiba camú y mediopináté, ìyacaté nacái manuírì máapicái cháì Israel yàasu cáli imanuíca. Ewitaté nàyacáaníta manùbéeyéi inanái inìrimi yéetéeyéimicawa íicha cháì Israel yàasu cáli íinata, càicáaníta Dios càmitaté ibànùa profeta Elías iyúudàacatená nía. Néese, Dios ibànùacaté Elías iyúudàacatená abéechúa inanái inìrimi yéetéechúamiwa íicha, camííchúa israelita, Sarepta ìyacàlená minalu, iyéechúacaté mawiénita Sidón ìyacàlená irí, méetàuculé Israel yàasu cáli íicha. ²⁷Càita nacái profeta Eliseo yàasu èerité nàyacaté nacái manùbéeyéi cacháunéeyéi íimami lepra iyú cháì Israel yàasu cáli íinata, quéwa Dios càmitaté ichùnì nía, ibatàa abéeri pináta, càmitaté ichùnì nía. Néese ichùnìacaté áiba camíiri israelita, íipidenéri Naamán, Siria yàasu cáli néeséeri. Càita nacái Dios imànipiná cayábéeri nalíwa áibanái wenàiwica báawéeyéicuéca piicáca, camíiyéica judío, neebáidapinácáiná nutàacái —íimaca yái Jesúsca.

²⁸Níái israelitaca, néemiaca Jesús íimáaná camíiyéi israelita ìwali, yá calúaca nía báawanama canánama, níái iyéeyéica judíonái

yéewáidacàalu irìcu, báawacáináté naicáca camíiyéi israelita. ²⁹Yá namichàacawa náibàaca Jesús, natécani cachàiníiri iyú yàcalé íicha. Nawatàidaca Jesús quìratàli ipùata nérépiná, yái quìratàli nàyacàle ìyéerica íinata, nawàwacáiná náucaca Jesús chènuníiri quìratàli íinatáise, yéetácáténáwa. ³⁰Quéwa Jesús iwatàa yáawawa náicha, yá ichàbacawa nèewibàa, yá yàacawa náicha.

Un hombre que tenía un espíritu impuro

³¹Néeseté, Jesús yàacawa Capernaum ìyacàlená néré ìyéerica Galilea yàasu cáli íinata. Aiba sábadò judíonái iyamáidacatáicawa, yá Jesús yéewáidaca wenàiwicanái judíonái yéewáidacàalu irìcu. ³²Yá náináidacawa manuíswata néemiaca yéewáidáaná nía, yéewáidacáiná nía iyúwa abéeri cachàiníiri íiwitáise, Dios ibànuèrica yéewáidacaténá wenàiwicanái.

³³Iyacaté áiba asìali néewáidacàalu irìcu. Yái asìali demonio idacuèrica íiwitáise. Yá demonio yémíanícawa asìali isàna iyú. Yá íimaca cachàiníiri iyú Jesús irí:

³⁴—iPèepùà píichawa! iPíca pisàiwica walí wawàsi, pía Jesúsca, Nazaret ìyacàlená néeséeri! ¿Pìanàsica pimáalàidacaténá wía? Núalíá nuicáca pía, núalíacawa pìwali, Dios néeséeri mabáyawanéerica pía —íimaca. ³⁵Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàiníiri iyú. Yá Jesús íimaca demonio irí:

—iMasànata pía! iPimusúawa íicha yái asìalica! —íimaca yái Jesúsca. Yá demonio yúucaca asìali cáli íinalalé macái wenàiwicanái yàacuésemi, néese yàacawa asìali íicha. Canáta demonio imàníná asìali irí. ³⁶Macáita wenàiwica ìyéeyéica néeni, náináidacawa manuíswata naicáidaca Jesús irí. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Càináica yái yéewáidáanáca? iYái asìali Jesús yàalàaca demonionái cachàiníiri iyú íiwitáise cachàiníiri iyúwa, yá ichùuliacaalí nía nàanápínáwa wenàiwica íicha, yáta nàacawa! —náimaca nalíwáaca. ³⁷Yá macáita Galilea yàasu cáli néeséeyéi nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

³⁸Néeseté Jesús imusúacawa néewáidacàalu irìcuíse, yá yàaca iwàlùacawa Simón icapèe irìculé. Yá Simón iyéeru iculuéchúawa cáiwíiri mecuní iyú. Yá nasutáca ulí Jesús íicha ichùnìanápíná úa. ³⁹Néese Jesús yàacawa ùatalé, yá yáawiaca iicáidaca ulí. Jesús

yàalàaca mecuní cachàiníiri iyú. Yá mecuní ichàbacawa uícha. Yáta umichàacawa, yá udàbaca umànica nayáapiná.

Jesús sana a muchos enfermos

⁴⁰Néese idècunitàacá èeri iwàlùacawa, yá macáita idènièyèica cáuláiquéeyéi néenánáywa natéca nía Jesús yàatalé. Natéca néenánáywa idènièyèica macái uláicái íiwitáaná. Jesús imàacaca icáapiwa nàwali macáita, yá ichùnìaca nía. ⁴¹Demonionái nàacawa nacái manùbéeyéi cáuláiquéeyéi íicha. Yá demonionái náimaca néemíanícawa cachàini: —Ípíacata yái Dios Iirica! —náimaca. Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú, níái demonioca, càmita ibatàa natàanica, náalíacáináwa íwali Mesíascani, yái judío icuèrinápiná Dios ibànuerica nalí.

Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas

⁴²Amalácaalíté nawicáu àniwa, Jesús imusúacatéwa yàcalé irìcuíse, yá yàacawa canácatalé wenàiwica. Néese madécaná wenàiwica icutácani. Yá nàanàaca yàatalé. Càmita nawàwa namàacaca yàacawa náicha. ⁴³Quéwa Jesús íimaca nalí: —Iwàwacutá nucàlidaca nalí cayábéeri tàacáisi áibanái ìyacàle néenibàa nacái, yái tàacáisi íiméerica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáywa, Dioscáiná ibànùaca núa numànicaténá càì —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁴Càité Jesús yàaca icàlidaca yái tàacáisica judíonái yéewáidacàalu irìcubàa, iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata.

La pesca milagrosa

5 ¹Aiba èerité Jesús ibàlùacawa Genesaret icalìsaniná yàasu càina íinatalé, áibaalí íipidenéeri Galilea icalìsaniná. Madécaná wenàiwica nàyaca néré nawàwacáiná néemiaca Jesús icàlidaca nalí Dios itàacái. Máini manùbaca wenàiwica, yá nacàbadàayacacawa Jesús iwéré. ²Néese Jesús iicáca pucháiba barca mawiénita iríwa càina íinatalé. Canáca wenàiwica barca irìcu namusúacáináitéwa barca irìcuíse níái asianái íibèeyéica cubái, náibacaténá nàasu chinchorowa. ³Jesús iwàlùacawa barca irìculé, Simón yàasu barcaca. Néese isutáca Simón íicha wawàsi iwesíanápiná barca àanama íicha. Néese Jesús yáawinacawa barca irìcu, yá yéewáidaca wenàiwica barca irìcuíse. ⁴Néese idécanáamité yéewáidaca nía, yá Jesús íimaca Simón irí: —Piwesía barca depuíwacatalé calisa. Piúcacué pìasu chinchorowa píibàacaténá cubái —íimaca yái Jesúsca. ⁵Néese Simón íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, wadéca wacamáaca táiyápinama, canácata weedéeri, quéwa píalàacáiná núa, íná nuchùuliaca náucaca chinchorro àniwa —íimaca yái Simónca.

⁶Néese idécanáami namànica càide iyúwa Jesús ímáaná nálí, yá náibàaca madécaná cubái. Nàasu chinchorro icacanácawa yàacawa. ⁷Iná náucaca nacáapiwa namáidacaténá nàacawéeyéináwa iyéeyéica áiba barca irícu nàacaténá nayúudàaca nía. Néese nàanàaca Simónnái yàatalé, yá napuniadaca pucháibanama nàasu barcawa cubái iyú àta nawàwacataléta napulùnacawa cubái iyú, níái barcaca. ⁸Quéwa Simón Pedro iicácáiná madécaná cubái, yá cáaluca íináidacawa ibáyawaná ìwalísewa, yá ibàlùacawa yùlulú iyúwa yàacaténá Jesús icàaluíniná. Yá íimaca Jesús irí:

—Íwàwacutá piacawa nuícha, Nuíwacali, cabáyawanácáiná núa! —íimaca yái Simón Pedroca.

⁹Càica Simón íimaca Jesús irí cáalucáiná Simón ibáyawaná ìwalísewa, yáalíacáináwa Jesús idèniaca Dios íiwitáise. Cáaluca nacái níái Simón Pedro yáapichéeyéica, naicácáiná madécaná cubái needéeyéica. ¹⁰Cáaluca nacái Simón imanùbacanáica nabáyawaná ìwalísewa níái íipidenéeyéica Santiago, Juan nacái, níái Zebedeo yéenibeca, náalíacáináwa Jesús idèniaca Dios íiwitáise. Quéwa Jesús íimaca Simón irí:

—Píca cáalu pía nuícha. Pídeca peedáca cubái. Siùcáisede quéwa píwacáidapíná nulíwa wenàiwicanái yéewacaténá nuéwáidacaléca nía —íimaca yái Jesúsca.

¹¹Iná natéca nàasu barcawa cáli iwéré. Yá namàacaca macáita nàasuwa, yá nàacawa Jesús yáapicha, yéewacaténá yéewáidacaléca nía.

Jesús sana a un leproso

¹²Aiba èerité, Jesús iyacaté áiba yàcalé irícu, néese asiali yàanàaca néré cacháunéeri íimami lepra iyú. Iicáca Jesús, yá yúuwàa iriacawa inùmáawawa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewacaténá catúlécánaca Jesús iicácani. Yá isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata:

—Nuíwacali, núalíacawa píalímá pichùnìaca núa, píwàwacaalí quéwa pichùnìaca núa —íimaca yái asialica. ¹³Néese Jesús imàacaca icáapiwa ìwali. Yá Jesús íimaca irí:

—Nuwàwaca nuchùnìaca pía. ¡Cayábaca píawa! —íimaca yái Jesúsca. Yáta icháuná lepra yáawacawa íicha. ¹⁴Néese Jesús ichùuliacani. Íimaca irí:

—Picá picàlida áibanái iríni nuchùnianá pía. Néese píawa caquialéta sacerdote yàatalé píasáidacaténá iicá píimamiwa, yáalíacaténáwa cayábaca pía picháuná íichawa. Pité nacái ofrenda profeta Moisés ichùulièricaté wenàiwica namàacáanápíná Dios irí ofrenda iyú nachùnìacaalíwa lepra íicha, yéewacaténá macái wenàiwica yáalíacawa cayábaca pía —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵Quéwa éwita Jesús ichùuliácáanítani cài, càicáaníta manùbéeyéi wenàiwica nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata macái wenàiwica irí. Yá madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néemiacaaténá Jesús itàacái, ichùnìacaténá nía nacái. ¹⁶Quéwa áibaalíté Jesús yàacawa méetàuculé wenàiwicanái íicha isutácaténá yáawawa Dios íicha.

Jesús sana a un paralítico

¹⁷Aiba èerité Jesús yéewáidaca wenàiwicanái. Abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu nàanàacaté néré, madécaná yàcalé mìnánái nacái ìyéeyéicaté Galilea yàasu cáli íinata, Judea yàasu cáli íinata nacái. Aibanái nàanàca Jerusalén ìyacàlená néese nacái. Náawinacatéwa néré Jesús yéewáidacatalé wenàiwicanái. Yá Jesús ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica Dios íiwitáise cachàiníiri iyú. ¹⁸Néese áibanái asianái nàanàca néré itéeyéica máapinéeri asiali irièricawa yàalubái íinatawa iiméerica íinata. Nawàwa natéca asiali capíi iriculé, naliadacaténáni Jesús íipunita, Jesús ichùnìacaténáni. ¹⁹Càmita quéwa náalimá nawàlùacawa Jesús yàatalépiná dàalacáiná máiní wenàiwicanái néré. Iná náiríacawa escalera ìwalibàa capíi íinatalé, sàabadéeri, canéeri ipùata chènuniré. Néese nawatàaca capíi ibáiná Jesús iwicáu. Yá nalicùadaca cáuláiquéeri asiali yàalubái íinatawa yéénulusi ìwali Jesús yàatalé, nàacuésemi macáita wenàiwica ìyéeyéica néeni. ²⁰Jesús yáalíacawa náiwitáise manuíca náináidacawa nawàwawa Jesús ìwali ichùnìanápínáni, yá Jesús íimaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná íicha cayábacaténá píapicha Dios —íimaca yái Jesúsca.

²¹Néese níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, nía nacái fariseonái nadàbaca náináidacawa. Náimaca náináidacawa nalíwa nawàwalicúisewa: “¿Cáná yéewa itàaní cài yái asiali Jesúsca? Itàaníca ìyaca Dios ìwali báawéeri iyú, canácáináta asiali yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha cayábacaténá náapicha Dios. Abéerita Dios yáaliméeri imànica cài”, cài náimaca náináidacawa

nalíwa. ²²Quéwa Jesús yáaliacawa náináidáanácawa. Yá isutáca yéemíawa nía:

—¿Cánacué píináidawa càì? ²³Máiní màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicáiná áibanái yáalimá iicáca asáísí báisícaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máiní càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, píipina’, áibanái wenàiwica náalimácáiná naicáca asáísí wadécaalí wachùnìacani watàacái iyúwa, yái máapinéerica. ²⁴Iná núa, asìali Dios néeséerica, nuchùnìapiná yái máapinéerica píalíacaténácuéwa Dios idéca ichùulìaca núa numàacáanápina nuwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha cháì èeri irícu cayábacaténá náapicha Dios —íimaca nalí yái Jesúsca. Néeseca Jesús íimaca máapinéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, núuma pirí, pimichàawa, peedá píalubáíwa, pèepùawa picapèe néréwa —íimaca yái Jesúsca.

²⁵Yáta yái asìalica imichàacawa nàacuésemi, yá yeedáca yàalubáíwa irièricatéwa íinata, néese yàacawa icapèe nérépináwa, casíimáiri iyú, yàaca Dios irí cayábéeri idècunitàacá yèepunicáwa. ²⁶Macáita iyéeyéica néré náináidacawa manúisíwata naicáidaca Jesús irí, nàaca nacái Dios irí cayábéeri. Cáaluca nacái náináidacawa, yá náimaca:

—Siùca èeri wadéca waicáca cayábéeri wawàsi Dios imàníirica camíiricáwaca waicá queéchacáwa —náimaca.

Jesús llama a Leví

²⁷Néesetécáwa Jesús imusúacawa capíi irícuíse. Yá iicáca asìali íipidenéeri Leví, yeedéericaté plata yéenanái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Yái Leví yáawinéericawa aléera yeedacatalécaté plata wenàiwica ícha. Néese Jesús íimaca irí:

—Aquialé, píawa núapicha yéewacaténá nuéwáidacaléca pía —íimaca yái Jesúsca. ²⁸Yái Leví imàacaca yàasuwa macáita, yá imichàacawa, yàacawa Jesús yáapicha.

²⁹Néese Leví ichùulìaca yàasu wenàiwicanáíwa nachanàacaténá manùba yàacàsi icapèe irícu. Imáidaca yàataléwa Jesús iyáacaténá iyáacaléwa Leví yáapicha, Leví iwàwacáiná yàaca Jesús íimiétacaná. Leví imáida nacái manùbéeyéi yeedéeyéi plata yéenanái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Aibanái nacái nayáaca nayáacaléwa náapicha néré. ³⁰Néese abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéi wenàiwica templo irícu natàaníca báawéeri iyú Jesús yéewáidacalénái ìwali. Yá náimaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—¿Cánacué piyáa piyáacaléwa náapicha, níái cabáyawanéeyéica, náapicha nacái níái yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná? —náimaca. ³¹Quéwa Jesús íimaca fariseonái irí:

—Péemiacué comparación: Máuláicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnìèripiná nía. Quéwa áibanái idènièyéica uláicái nawàwacutáca abéeri ichùnìèripiná nía. ³²Càita nacái wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnìèripiná náiwitáise nabáyawaná íichawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliéyéiwa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náiwitáise báawéeri íicha. Càita nacái núa, càmita nùanàa numáidacaténá wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàaca numáidacaténá wenàiwica yáaliéyéicawa cabáyawanáca, nawènúadánápiná náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Iná yéewa cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níái cabáyawanéeyéica nuwènúadacaténá náiwitáise nabáyawaná íichawa —íimaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

³³Néese fariseonái nasutáca néemíawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Juan el Bautista yéewáidacalénái, nía nacái wéewáidacaléca, wía fariseoca, namàacaca náichawa nayáacaléwa manùba yàawiría nasutácaténá Dios íicha manuísíwata. ¿Cáná càmita péewáidacalénái namàni càì? Nayáaca nayáacaléwa mamáalàacata —náimaca. ³⁴Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué comparación: Asíali icásàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa asianái naicácaténá icásàacawa casíimáiri iyú. Càmita nawàwa namàacaca náichawa nayáacaléwa idècunitàacá ìyaca náapicha, yái nàacawéeriná imàníríca matrimonio, casíimáicáiná nawàwa. ³⁵Quéwa áiba èeriwa, áibanái itépiná náichawani. Néenialípiná namàaca náichawa nayáacaléwa, achúmacáiná nawàwa. Càita nacái nuéwáidacalénái, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa —íimaca yái Jesúsca.

³⁶Jesús icàlidaca nalí nacái áiba comparación yéewáidacaténá nía:

—Càmita wadalúa wáluma yéemami wàlisài bàlesi íicha wachanàidacaténá iyú éwisàimi bàlesita. Wamànicaalí càì, yásí báawaca wamànica wàlisài bàlesimi. Yá nacái wàlisài yéemami càmita abédanama éwisàimi bàlesi yáapichani. ³⁷Péemiacué áiba comparación: Càmita wàucua wàlisài uva ituní éwisàimi íimamisi irìculé yácáiná wàlisài

uva ituní idàbaca isáacawa dàchidàchiwaca inàniacubàa, yásí éwisàimi ímamisi icacanácawa, càmicáiná yáalimá imulacàacawa yàacawa. Wamànicaalí càì, yá yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, ímamisi nacái. ³⁸Iná iwàwacutá wàucùaca wàlisài uva ituní wàlisài ímamisi irìculé. Càita nacái níái nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàacái wàlisài, càmita nàya pìasu bàaluisàimi tàacáisi iwali, píacué fariseoca. ³⁹Aiba wawàsi nacái, péemiacué comparación: Idécanáami wenàiwica ìiraca éwisàimi uva ituní ipuíri, yá càmita iwàwa ìiraca wàlisài uva ituní càmiirica ipuí ímacáiná: ‘Cayábéeri yáwanái yái ipuírica’, càì ímaca. Càita nacái píacué: Piyacáinácué éwisàimi tàacáisi iwali, íná piyúunáidacuéca cayábéericani wàlisài tàacáisi íicha. Iná càmitacué piwàwa peebáidaca yái nutàacái wàlisàica —íimaca yái Jesúsca.

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

6 ¹Néeseté áiba sábadu judiónái nayamáidacatáicawa, Jesús yèepunícawa àyapulicubàa yéewáidacalénái yáapichawa bànacalé yèewibàa. Yá yéewáidacalénái needáca achúmanamata trigo ituíná nayéeripiná. Yá naquiría trigo ituíná nacáapi irìcuwa needácaténá íicha íimi nayáacaténáni, yácáiná judío íiwitáise imàacaca wenàiwica needáca nayáapináwani achúmanamata iyacaná áibanái ibànacale yéená máapicaalí nía. ²Abénaméeyéi fariseo iicáca Jesús yéewáidacalénái imàíniná, yá fariseonái iicácani iyúwa íibaidacalési. Iná fariseonái íimaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—¿Cánacué píibaida siùca sábadu wayamáidacatáicawa? Dios càmita imàaca wáibaidaca siùca èeri —náimaca. ³Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca piimáichaca tàacáisi piléericuéca Dios itàacái irìcuise wàawirimi rey David iwali, bàaluité máapicaalíténi, áibanái nacái yáapichéeyéi aslanáica. ⁴David iwàlùacatéwa Dios yàasu ímamisíiri capiima mabáyawanéeri iriculé, yái israelitanái isutácatáipiná Dios íicha. Yá David yeedácaté pan namàníricaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapináwa. David iyáaca pan, néese yàaca yáapichéeyéi iyáapináwa nacái, éwita Dios imàacacáaníta níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca. Dios càmitaté yùuwichàida Davidnái, máapicáiná nía, ínáté catúulécánáca Dios iicáca nía —íimaca yái Jesúsca. ⁵Néese Jesús íimaca fariseonái irí àniwa:

—Dios idéca ichùuliaca núa, núa asiali Dios néeséerica, numàacáanápiná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná èeri imanùbaca, siùca èeri sábadu nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —íimaca yái Jesúsca.

El hombre de la mano tullida

⁶Aiba sábadu judíonái iyamáidacatáicawa, Jesús iwàlùacatéwa néewáidacàalu iriculé, yá idàbaca yéewáidaca nía néré. Iyaca néeni abéeri asiali icáapi yéewápuwáiséeri ituwièricawa íicha. ⁷Nàyaca nacái néeni abenaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, áibanái nacái fariseonái. Naicáidaca Jesús irí mamáalàacata naicáténá asísí ichùnìacaalípiná asiali, sábadu iricu, nayamáidacatáicawa, yéewanápiná nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali, fariseonáicáiná náimacaté íibaidacalésicani yái Jesús ichùnìanáca wenàiwicanái. ⁸Quéwa Jesús yáalíacawa náináidáanáwa. Yá Jesús íimaca asiali irí icáapi ituwièricawa íicha:

—Pimichàawa, pibàlùawa nàacuésemi —íimaca yái Jesúsca. Yá asiali imichàa ibàlùacawa. ⁹Néese Jesús íimaca fariseonái irí:

—Siúcata nusutácué nuémìawa pía: ¿Càinásica Dios ibatàa wamànica siùca èeri sábadu wayamáidacatáicawa? ¿Imàacasica wamànica cayábéeri, càmicaalí nacái, báawéerisica? ¿Imàacasica wacáucàidaca wenàiwica, càmicaalí wétáidasica wenàiwica? —íimaca yái Jesúsca.

¹⁰Néese iicáidaca nalí macáita iyéeyéica itéese. Yá néeseca iwènúacawa asiali irí àniwa, yái báawéerica icáapi. Yá Jesús íimaca irí:

—Piducúa picáapiwa —íimaca yái Jesúsca. Yá asiali imànica iyúwa Jesús íimáaná irí. Yáta cayábaca icáapi. ¹¹Quéwa fariseonái máiní calúaca nía. Nadàbaca nasutáca néemìawa níawàaca càinácaalí náalimáanápináté namànica Jesús irí.

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹²Néenialíté Jesús yàacawa dúli íinatalé. Iyamáacawa néenibàa isutácaténá Dios íicha táiyápinama abéeri catá. ¹³Amalácanáami yàacawa, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa canánama. Yeedáca nèewíise doce namanùbaca Jesús yèeyéica íipidenápiná apóstolnái. ¹⁴Níái docéeyéica náipidená cà: Simón, yái asiali Jesús yèerica íipidenápiná nacái Pedro; yá nacái Andrés, yái Simón iméeréerica; Santiago nacái; Juan nacái; Felipe nacái; Bartolomé nacái. ¹⁵Yá nacái Mateo; Tomás nacái; Santiago nacái, yái Alfeo ìirimica; yá nacái Simón, áibaalí íipidenéeri celote; ¹⁶Yá nacái Judas, yái Santiago yéenasàirica; yá nacái Judas Iscariote, yái itéeripinácaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáténi, nanúawani.

Jesús enseña a mucha gente

¹⁷Néeseté Jesús iricùacawa dúli íinatáise yéewáidacalénái yáapichawa. Yá iyamáaca ibàlùacawa néeni manacúalibàa. Idéca

nàwacáidáyacacawa néré madécaná Jesús yéwáidacaléca áibanái, madécaná nacái wenàiwica yàanèyèica macái Judea yàasu cáli néese, Jerusalén ìyacàlená néeseéyèi nacái, Tiro ìyacàlená néeseéyèi nacái, Sidón ìyacàlená néeseéyèi nacái, níái yàcalé ìyèeyèica manuírì úni idùlepi. Níái manùbèeyèi wenàiwicaca nàanàacaté néré néemiàcaténá Jesús itàacái, yúucacaténá náicha nacái uláicái. Yáté ichùnìaca nía. ¹⁸Aibanái nacái yùuwichèyèicawa demonio idacùacáiná náiwitáise, Jesús ichùnìaca nía nacái. ¹⁹Iná macáita wenàiwica nawàwaca namàacaca nacáapiwa Jesús ìwali ichùnìacáiná nía canánama íiwitáise iyúwa, níái cáuláiquèeyèica.

La felicidad y la infelicidad

²⁰Néese Jesús iicáidaca yéwáidacalénái iríwa. Yá íimaca nalí:

“Casímáipínacuéca piwàwa, píacué catúulécanèyèica, pimàacacáinácué Dios icùaca pía siùcáisede.

²¹“Casímáipínacuéca nacái píawa, píacué máapíiyèica siùca, Dioscáiná yàapínacué piyáapíná cadénama.

“Casímáipínacuéca nacái píawa, píacué achúmèyèica iwàwa siùca, Dioscáiná imàacapínacué casímáica píawa.

²²“Casímáipínacuéca nacái píawa, báawacaalícué wenàiwica iicáca pía, náucacaalícué nacái pía náichawa, nacuíscacalícué pía nacái, natàanicaalícué báawéeri iyú pìwali, peebáidacáinácué nutàacái, núa asìali Dios néeseérica. ²³Casímáicué piwàwa manuísíwata, piyanídacuéwa casímáiri iyú namànicaalícué pirí còi, yácáiná Dios imàacapínacué pirí manuísíwéeri cawèníiri pìanàacaalípinacué chènuniré, bàaluitécáiná níái wenàiwica yàawirináimica namànicaté báawéeri nacái profetanái irí, níái Dios yàasu wenàiwica profetanái íibaidèyèicaté Dios irípiná càide iyúwacué pìyáaná”, íimaca yái Jesúsca yéwáidacalénái iríwa.

²⁴Néese Jesús íimaca áibanái wenàiwica irí: “Quéwa, imáinicué piùwichàapínacawa, píacué càasufyèica! Yácáiná Dios yùuwichàidapínacué píawa, néese càmítacué quirínama casímái piwàwa pìasu cawènírimi ìwaliwa, yái pìdènièricuéca siùca.

²⁵“ÍMáinicué piùwichàapínacawa, píacué ìyèeyèica iyáacaléwa cadénama, mesúnamáicáináta piùwichàapínacué máapicái!

“ÍMáinicué piùwichàapínacawa píacué iicáníiyèica siùca. Aiba èeriwa pícháanípinacuéca achúmacáiná piwàwa!

²⁶“ÍMáinicué piùwichàapínacawa pitàanicáinácué méetàuculéeri tàacáisi ìwali, càmíiri Dios itàacái, íná yéewa macái èeri mìnánái

càmíyéica iwàwa Dios nataànicuéca pìwali cayábéeri iyú. Càité nacái piawirináimicué itàanicaté cayábéeri iyú áibanái cachìwéeyéi iwicùlidéeyéi ìwali itàaníyéicasa Dios inùmalicuíse, quéwa nachìwáidacaté wenàiwica meedá!”, íimaca yái Jesúsca.

El amor a los enemigos

27 Néese Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Quéwa núumacué nacái pirí piacué yéemièyéica nulí: Iwàwacutácué cáinináca piicáca piùwidenáíwa. Pimàni nacái nalí cayábéeri cawinácaalícué báawéeyéica iicáca pía. 28 Pisutácué nalí Dios íicha imàníinápiná nalí cayábéeri, cawinácaalícué ibànuèyéica pìwali chàwicùli. Pisutácué nalí Dios íicha cawinácaalícué icuíséeyéica pía. 29 Aiba inúacaalí pinàni ìwali, pimàaca inúaca pinàni ìwali abéemàawáise àniwa. Aiba yeedácaalí píicha piasu ruana nacáiri, pimàaca yeedáca picamisani nacái. 30 Aiba isutácaalí píicha wawàsi, pimàaca iríni; imelùdacaalí píicha piasu, picá pisutá yèepùadàanápíná piríni. 31 Pimànicué áibanái irí cayábéeri, càide iyúwacué piwàwáaná namànica pirí cayábéeri.

32 “Cáininácaalícué piicáca níawamita cáininéeyéicuéca iicáca pía, càmitacué pimàni pìyaca cayábéeri wawàsica áibanái íicha, macái èeri mìnaná namànicáiná càì, nía nacái báawéeyéica íiwitáise namànica càì. Iná càmitacué máini cayábéeyéi náicha pía. 33 Càita nacái pimànicaalícué cayábéeri nalí níawamita imàníyéicuéca pirí cayábéeri, càmitacué pimàni pìyaca cayábéeri wawàsica áibanái íicha, macái èeri mìnaná namànicáiná càì, nía nacái báawéeyéica íiwitáise namàni càì. Iná càmitacué máini cayábéeyéi náicha pía. 34 Piacaalícué nacái áibanái ichàba piasuwa níawamita píináidéeyéicuéca nèepùadàanápíná pirí cawèníri àniwa, càmitacué pimàni pìyaca cayábéeri wawàsica áibanái íicha macái èeri mìnaná namànicáiná càì, nía nacái báawéeyéica íiwitáise nàaca áibanái báawéeyéi ichàba wawàsi needácaténá náicha cawèníri àniwa. Iná càmitacué máini cayábéeyéi náicha pía. 35 Iwàwacutácué cáinináca piicáca piùwidenáíwa, pimànicué nacái nalí cayábéeri, piacué nacái nachàba piasuwa, éwita càmicaalí nèepùada pirícuéni. Yásí Dios imàacapínácué pirí cawèníri manuísíwata chènuniré, yá nacái Wáaniri Dios yéenibepínácué píawa, yái Wáaniri Dios chènuníserica, imànírica cayábéeri èeri mìnaná irí, éwita càmicáaníta nàaca irí cayábéeri, níái báawéeyéica íiwitáise. 36 Iwàwacutácué catúulécanáca piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwacué Wáaniri Dios catúulécanáaná iicáca pía”, íimaca yái Jesúsca.

No juzgar a otros

37 Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa: “Picácué máiní picháawàaca áibanái iináwaná ìwali mamáalàacata, néese Dios càmitacué yùuwichàida píawa. Picácué píináidawa piùwìchàidáanápíná áibanái imàníyéica pirí báawéeri, néese Dios càmitacué yùuwichàida píawa. Pimàacacué piwàwawa nabáyawaná íicha, yásí Dios imàacacué iwàwawa pibáyawaná íicha. 38 Pìacué áibanái irí càinácaalí wawàsi namáapuèrica píicha, yásí Dios yàacuéca piríwa càinácaalí wawàsi pimáapuèrica. Péemiacué comparación: Càide iyúwa wenàiwica cayábéeri íiwitáise ipuníadacaalícué cayába pìasu saco ituínási iyú, icusúa nacáicani, icàbadàa nacái néréni yéewanápiná ipuníadaca saco àta ituínási itúadacatalétawa saco inùma irìcuíse, càita nacái Dios imànicuéca piríwa cayábéeri manuísíwata. Pimànicaalícué áibanái irí cayábéeri manuísíwata, yásí Dios imànicuéca piríwa cayábéeri àniwa manuísíwata. Quéwa pimànicaalícué áibanái irí cayábéeri achúméeri meedá, néese Dios imànicuéca nacái pirí cayábéeri achúmáana meedá”, ímaca yái Jesúsca.

39 Jesús yéewáidaca nía áiba comparación iyú. Yá ímaca nalí: “Matuíri wenàiwica càmita idé itéca áiba matuíri àyapulicubàa, ipíchaná pucháibanama náuwàcawa utàwi irìculé. Càita nacái càmitacué yéewa matuíyéica píiwitáise, iwàwacutácáiná péewáidaca wenàiwica matuíyéi íiwitáise náalícaténá càinácaalí iyú náalimá nàyaca machacàníri iyú. 40 Cawinácaalícué wenàiwica péewáidéeyéica, càmitacué yéewa cáalíacáica píicha nía, néese idécanáamicué péewáidaca nía, yásí náalíacawa abéerita yái píalíericuécawa. Iná iwàwacutácué máiní cáalíacáica pía yéewacaténá piyúudàaca nía cayába.

41 “Pía, idènièrica ibáyawaná manuíríwa, picá píináidawa máiní cayábaca pía áiba wenàiwica íicha idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemiacué comparación: Pibáyawaná manuírí càicanide iyúwa manuírí àicu idéca nacáicaalí yúuwàcawa pituí irìculé. Néese áiba achúméeríwanái ibáyawaná càicanide iyúwa achúméeri imuluísi yúuwàacaalíwa ituí irìculé. 42 Máinícáiná cabáyawanáca pía manuísíwata, íná canáca yéewaná báawaca piicáca píichawa áiba wenàiwica idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemiacué comparación: Manuírí àicu yúuwàacaalíwa pituí irìculétá, yá càmita pidé piicáca cayába pimusúadacaténá imuluísi áiba wenàiwica ituí irìcuísetá. Càita nacái cabáyawanácaalí pía, picá càì píima áiba

wenàiwica irí: ‘Nuénásàiri, pimàaca nucàlidaca piri pibáyawaná ìwali, nuyúudàacaténá pimàacaca píchawani’, picá càì píimaca irí; pucháibaca píiwitáise piyaca. iPidéca piimáichaca meedá pibáyawanáwa! Iwàwacutá pimàacaca píichawa quéechacáwa yái báawéeri manuírica pimànírica. Yásí pidéca píalàaca áiba wenàiwica imàacáanápíná íchawa achúméri báawéeri imànírica”, íimaca yái Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

⁴³Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Iimaca nalí: “Canáca cayábéeri àicu yáaliméeri idèniaca ìyacanáwa báawéeri. Canáca nacái báawéeri àicu yáaliméeri idèniaca ìyacanáwa cayábéeri. ⁴⁴Càita wáalíacawa macái àicu ìwali, waicácaalí ìyacaná, cayábéericaalíni, càmicaalí nacái, yá báawéericaní. Càmita weedá cayábéeri higuera ìyacaná tuíri íicha. Càmita nacái weedá cayábéeri uva ìyacaná áwa yúuba íicha. ⁴⁵Càita nacái wáalimá wáalíacawa wenàiwicanái íiwitáise ìwali nacái: Cayábacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàaníca cayábéeri tàacáisi iyú, yácáiná íiwitáise cayábéeri ìyaca iwàwalicu. Càita nacái báawacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàaníca báawéeri tàacáisi iyú, yácáiná íiwitáise báawéeri ìyaca iwàwalicu. Wáalimá wáalíacawa wenàiwicanái íiwitáise ìwali wéemíacaalí càinácaalí wawàsi natàaníca ìwali yácáiná nawàwa idéca ipuníacawa iyú, yái cayábéerica, càmicaalí nacái, yá báawéerica meedáni. Iná iwàwacutácué cayábéeri píiwitáise piwàwalicuísewa, yéewanápinácué péewáidaca wenàiwicanái báisiiri tàacáisi iyú”, íimaca yái Jesúsca.

Las dos bases

⁴⁶Jesús íimaca: “Canéeri iwèni meedá píimáanáciuca nùwali ‘Wáiwacalí’, càmicaalícáwa pimànicué càide iyúwa núumáaná piri. ⁴⁷Siúcade nucàlidacué piri comparación píalíacaténáwa càinácaalí wenàiwica ìyaca yeebáidéerica nulí, yéemièrica nacái nutàacái, imànírica nacái càide iyúwa nuchùulianáni. ⁴⁸Yái wenàiwicaca càicanide iyúwa asiali imànírica capii. Quéechacáwa íicaca depuúwalé. Yá asiali yàanàaca manuírí íba iyéerica depuúwalé cáli írìcu, ibàlùadacaténá icapèewa íinata. Idécanáami imànica icapèewa íba íinata, yá inanába yéesacawa. Yái yéesacái yàacawa cachàiníiri iyú asiali icapèe ìwali. Càmita idé quéwa yéesacái icusúadaca capii, asiali imànicáináté dàalawaca icapèewa. Càide iyúwa capii ibàlùacaalíwa mamáalàacata, càita nacái cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái nadèniapíná nacáucawa càimíiri

imáalàawa. ⁴⁹Aiba wenàiwica quéwa yéemìacaalí nutàacái, néese càmita imàni càide iyúwa númáaná írí. Yái wenàiwicaca càicanide iyúwa wenàiwica imàníríca icapèewa cáli íinata, canéeri írí íba ibàluèripináwa íinata, yái capíca. Inanába yéesacawa, yá yéesacái yàacawa cachàiníiri iyú capíi ìwali. Yá caquialéta capíi yúuwàacawa, imáalàacawa macáita. Càide iyúwa capíi imáalàanáwa, càita nacái cawinácaalí wenàiwica càmfíyéica yeebáida nutàacái, canáca nacáuca càmfíiri imáalàawa”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana al criado de un oficial romano

7 ¹Idécanáamité Jesús icàlidaca wenàiwicanái íríni, yáté yàacawa Capernaum iyacàlená néré. ²Iyaca néré abéeri romanonái yàasu úwi íiwacaliná, idènièrica yàasu wenàiwicawa cáininéerica íicáca. Cúláicaca úwi íiwacaliná yàasu wenàiwica, iwàwéeri yéetácawa íiwacalí íichawa. ³Néese úwi íiwacaliná yéemìaca Jesús iináwaná ìwali ichùnianá wenàiwica, yá ibànùaca abénaméeyéi judío íiwacanánái nastutácáténá Jesús íicha wawàsi manúsíwata yàanànapíná ichùniaca yàasu wenàiwica. ⁴⁻⁵Néese judío íiwacanánái nàacawa Jesús yàatalé. Yá nasutáca íicha wawàsi manúsíwata, náimaca Jesús írí:

—Cayábaca piyúudàacani, yáara úwi íiwacalináca, cáininácáiná íicáca wía judíoca. Ipáyaidacáináiténi namànicaténá walí wàasu wéewáidacàalu —náimaca.

⁶Néese Jesús yàacawa náapicha, quéwa mawiénicaalíté Jesús iyaca úwi íiwacaliná icapèe írí, yá úwi íiwacaliná ibànùaca yàacawéeyéináwa náimacáténá Jesús írí: “Nuíwacali, càmita nuwàwa nusàiwicaca pirí wawàsi, canácáiná yéewaná nuedáca pía nùataléwa máinicáiná cayábéerica nuícha pía, íná báica nuicáca núawawa piwéré. ⁷Báica nuicáca núawawa piwéré, íná càmitaté nua nucutáca pía, máinicáiná cayábéerica nuícha pía. Pichùuliacaíta ichùnianápináwa yái nùasu wenàiwicaca, yásí ichùniacawa. ⁸Núalíacawa pialímá pichùnìacani pitàacái iyúwa, níacáiná nuíwacanánái nachùulì nacái núa. Núa nacái nuchùulì nùasu úwináíwa. Nuchùuliacaalí abéeri yèepùacawa, yáta yèepùacawa. Numáidacaalí abéeri, yáta yàanàaca. Nuchùuliacaalí àniwa nùasu wenàiwicawa imànínápiná áiba wawàsi, yáta imànicani. Iná yéewa núalíacawa pialímá pichùnìacani nacái pitàacái iyúwa yái nùasu wenàiwicaca”, íimaca yái úwi íiwacalináca.

⁹Yá cayábaca Jesús íináidacawa yéemìaca úwi íiwacaliná itàacái. Néese Jesús iwènúacawa, yá íimaca nalí, níái manùbéeyéi wenàiwicaca yèeyéicawa yáamíse.

—Péemiacué cayába, canácata nùanèri càirica yeebáidéeri nulí manuísíwata, ibatàa Israel itaquénáinámi yéenápináta, càmitàacá nùanàa càiri —íimaca yái Jesúsca. ¹⁰Néese níái wenàiwicaca úwi íiwacaliná ibànuèyéicaté nèpùacawa úwi íiwacaliná icapèe néré, yá nàanàaca yàasu wenàiwica idééná cayábacani.

Jesús resucita al hijo de una viuda

¹¹Néeseté àniwa, Jesús yàacawa Naín ìyacàlená nérépiná. Yàacawa yéewáidacalénái yáapichawa, madécaná nacái áibanái wenàiwica yáapicha. ¹²Jesús ìyacaalíté mawiénita yàcalé írí, yá iicáca manùba wenàiwica namusúacawa íipunita yàcalé írìcuíse. Nawáacutáida nàacawa yéetéerimiwa. Nàacawa nabàliacaténáni. Yácata abéerita uìrica úái yáatúaca inìrimi yéetéechúamicawa íicha. Madécaná wenàiwica namusúacawa yàcalé írìcuíse nacái nàacawéeridacaténá úa. ¹³Yá Wáiwacali iicáca uícháníca, yá catúulécánáca iicáca úa. Yá íimaca ulí:

—Píca píchání —íimaca ulí yái Jesúsca.

¹⁴Néese Jesús yàacawa nàatalé, níái itéeyéica yéetéerimiwa. Yá Jesús imàacaca icáapiwa yàalubái ìwali, chéecáisi irièriwa íinata. Yá wenàiwicanái nayamáa nabàlùacawa. Yá néese Jesús íimaca yéetéerimi írìwa:

—Pía ùuculìrica, núuma pirí: ¡Pimichàawa! —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵Néese yái ùuculìrica imichàa yáawinacawa, cáuca àniwani. Yá idàbaca itàaníca àniwa. Néese Jesús itéca ùuculìri yáatúa yàataléwa yèepùadacaténá ulí àniwani. ¹⁶Macáita naicáca cáucani, yá cáaluca nía, náalíacáináwa Jesús idèniaca Dios íiwitáise cachàiníri. Yá nàaca Dios írì cayábéeri. Náimaca nalíwáaca:

—Idéca yàanàaca wàatalé cachàiníri profeta icàlidéerica Dios itàacái —náimaca Jesús ìwali. Yá náimaca nacái:

—Dios idéca yàanàaca yàacawéeridacaténá wía —náimaca.

¹⁷Néese macáita ìyéeyéica Judea yàasu cáli íinata, nía nacái ìyéeyéica áiba yàcalé írìcu mawiéníiyéica néemiaca Jesús iináwaná ìwali, icáucàidacaté yéetéerimiwa.

Los enviados de Juan el Bautista

¹⁸Juan el Bautista ìyacaté mamáalàacata presoíyéi ibànàlicu. Néese yéewáidacalénái nacàlidaca írì macáita yái Jesús imànírica. Yáté Juan imáidaca pucháiba yéewáidacaléwa. ¹⁹Juan ibànùaca nía

Jesús yàatalépiná nasutácaténá néemiawa Jesús asáisí báisicaalí Dios néeséericani, yái wenàiwica Dios ibànuèripinácate judío icuèrinápiná, néese càmicaalí yáníi, yá iwàwacutá nacùaca áiba yàanàaca. ²⁰Níái Juan ibànuèyéica nàacatéwa Jesús yàatalé. Yá náimaca irí:

—Juan el Bautista ibànùaca wía wasutácaténá wéemiawa pía, asáisí Dios néeséericaalí pía, yái iwàwacutéericaté yàanàapináca, quéwa càmicaalí píani, ÷iwàwacutásica wacùaca áiba yàanàaca? —náimaca.

²¹Idécanáamité Jesús yéemiaca nataacái, yáta èerica Jesús ichùniaca madécaná cáuláiquéeyéi nàuwichàacái íichawa, idècunitàacá Juan yéewáidacalénái ìyaca néré. Jesús yúucaca demonio abénaméeyéi wenàiwica íicha. Imàaca nacái manùbéeyéi matuíyéi iicáidaca nacái.

²²Néese Jesús íimaca nalí níái Juan ibànuèyéica:

—Pèepùacué picàlidaca Juan iríni pidéénacuéca piicáca, péemiaca nacái. Picàlidacué iríni matuíyéimi idéca iicáidaca, éeruíféimi yàabàli nacái nadéca nàipináníca, cacháunéeyéimi íimami lepra iyú nacái, idéca cayábaca nía uláicái íicha, màuwíiyéimi nacái nadéca néemiaca, yéetéeyéimiwa nacái nadéca namichàacawa yéetácáisi íicha, catúulécanéeyéi nacái nadéca néemiaca nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Picàlidacué Juan iríni yáalíacaténáwa idéca nùanàaca, núa Dios néeséerica. ²³¡Casíimáica cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nulí mamáalàacata! —íimaca yái Jesúsca.

²⁴Néese idécanáamité Juan yéewáidacalénái yèepùacawa Jesús íicha, yá Jesús idàbaca icàlidaca Juan el Bautista iináwaná ìwali. Jesús íimaca: “Bàaluité piacatécué piicáca wenàiwica ìyéericaté manacúali yùucubàa càináwàiri, yáara Juanca. Càmiíritaté machawàaca íiwitáise yái asiali piquéericatécué, càide iyúwa masicái cáuli yáawiadáidéerica meedá. ²⁵¿Càinásicué piicá néré bàaluité? Càmiíritaté asiali cawèníiri ibàle yái piquéericatécué. Píalíacuéwa cawinácaalí cawèniyéica ibàle, iyéeyéica nacái càasuiri iyú, nàyaca cayábéeri capíi irícu càide iyúwa reynái ìyáaná, icuèyéica manùbéeyéi wenàiwica. ²⁶Bàaluité piacuécawa manacúali yùuculé càináwàiri piicátaténáté profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicúise. Báisíta profetacani, yái Juanca, quéwa máiniíri cachànica áibanái profeta íicha canánama. ²⁷Yái Juanca, yácata yáara nacàlidéericaté ìwali tàacáisi Dios inùmalicúise. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios íiméericaté Iiri iríwa. Dios íimacaté:

‘Nuchùuliapíná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáíwa. Yá yàapínacawa pipíchalé yàalàacaténá wenàiwica nachùníanápiná náiwitáisewa yéewanápiná nataidaca pía cayába pìanàacaalíwa nàatalé’,

ímacaté yái Diosca. ²⁸Péemìacué cayába, canácata áiba wenàiwica cachàiníri Juan ícha nèewíse macái wenàiwica imusuéyécawa inanái ícha. Quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái siùcáisede, yéewanápiná Dios icùaca nía, máiní cachàinipínaca nía Juan ícha, éwita càmicáaníta máiní cachàinica nía Dios ìyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré.

²⁹“Manùbéeyéi wenàiwica yéemièyecaté Juan itàacái, abénaméeyéi nacái yeedéeyéica plata néenánái judío íchwawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná, nawènúadacaté náiwitáisewa nabáyawaná íchwawa, yá namàacaca Juan ibautizáca nía. Càité náasáidaca náalíacawa Dios icùaca wenàiwica machacàníri iyú. ³⁰Quéwa fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, càmitaté namàaca Juan ibautizáca nía, càmicáináté nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná. Càité caná iwèni meedá naicáca yái cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica nalí.

³¹“Nucàlidacué pirí càiná píiwitáise, píacué wenàiwicaca ìyéeyéica siùca. ³²Péemìacué comparación: Càicuéca píade iyúwa sùmanái yáawinéeyécawa àyapulicubàa bamuchúamibàa yàcalé. Néese namáidaca nanacáiyéi iríwa, ‘Wadéca wapùllacuéca pirí íwa, quéwa càmitacué pilabàa; néese wadéca wacántàaca pirícué canción càide iyúwa nacántàaná yéetéeyéimiwa ìwali, quéwa càmitacué píicháaní’, càì náimaca. ³³Càita nacái pimànicuéca. Juan el Bautista yàanàacaté, yá imàacacaté íchwawa iyáacaléwa isutácaténá Dios ícha manuísíwata, càmita nacái iira uva ituní. Quéwa píimacuéca Juan ìwali demoniosa ìyaca iwàwalicu. ³⁴Siùca nudéca nùanàaca, núa asialí Dios néeséerica. Nuyáaca nuyáacaléwa, nuira nacái uva ituní. Néese píimacuéca nùwali camùnírìcasa núa, cáanáirisa iyáaca iyáacaléwa núa, casímáicasa nacái nucàmaca, nùacawéeridáanása nacái cabáyawanéeyéi wenàiwica, nía nacái yeedéeyéica plata néenánái judío íchwawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná. Càita píimacuéca nùwali càmicáinácué piwàwa peebáidaca nutàacái. ³⁵Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica Juan yàasu tàacáisi nutàacái nacái, náasáidaca Dios imàacaca cáalíacáica nía báisíiri iyú”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús en casa de Simón el fariseo

³⁶Abéeri fariseo ípidenéeri Simón imáidaca yàataléwa Jesús iyáanápiná iyáacaléwa yáapicha, íná Jesús yàacawa fariseo icapèe irìculé, yá yáawinacawa iyáacaténá iyáacaléwa. ³⁷Néese inanái ùanàaca

néré, iyéechúa yàcalé irìcu, iiméechúacaté nacái asìanái yáapicha plata ìwalinápiná. Uémìacaté Jesús iináwaná ìwali iwàlùanáwa fariseo icapèe irìculé iyáacaténá iyáacaléwa. Iná ùanàaca néré utéca catùu ucáapi irìcuwa, abéechúa catùu cawèníichúa alabastro icatùalená, ipuniéechúawa perfume pumènífiri isàni iyú. ³⁸Uícháaníca ùacawa ubáyawaná ìwaliwa, yá ùacawa Jesús yàatalé. Uawinacawa mawiénita yàabàli irí. Néese udàbaca uíbaca Jesús yàabàli utuíyáa iyúwa. Néese uchuidaca yàabàli uíwita ibáiná iyúwa, usùsùaca nacái Jesús yàabàli càide iyúwaté judío íiwitáise nàanáté náiwacali icàaluínináwa. Néese ùucùaca perfume pumèníirica isàni yàabàli ìwali. ³⁹Néese yái fariseo imáidéerica yàataléwa Jesús, iicácáiná inanái imàníirica Jesús irí, íná fariseo íimaca íináidacawa iríwa iwàwalicuísewa: “Báisícaalí profetasíwa yái asìalitá, yá yáalíacawa càinácaalí uíwítáisetá úái imàaquéechúaca icáapiwa ìwali, úái imàníichúaca ibáyawanáwa”, íimaca íináidacawa iríwa yái fariseo Simónca. Quéwa Jesús yáalíacawa Simón íináidáanáwa iwàwalicuísewa. ⁴⁰Iná Jesús íimaca fariseo irí:

—Simón, nuwàwaca nucàlidaca pirí wawàsi —íimaca yái Jesúsca. Néese fariseo íimaca:

—Picàlida nulíni, pía yéewáidéerica wenàiwica —íimaca yái fariseoca.

⁴¹⁻⁴²Néese Jesús íimaca fariseo irí:

—Péemia comparación. Iyacaté asìali yèerica plata áibanái ichàba maléená èeripiná. Néesetécáwa iwàwacutá nèepùadaca irí àniwani. Nàyacaté pucháiba asìanái imawènièyéica íicha plata. Abéeri imawèniaca íicha quinientos namanùbaca denario. Aiba imawèniaca íicha cincuenta namanùbaca denario. Càmicáiná náalimá napáyaidaca náichawa yái namawèniacálecawa, íná catúulécánaca iicáca nía, yá imàacaca iwàwawa namawèniacále íicha, yéewacaténá càmita iwàwacutá napáyaidaca náichawani. Picàlida nulíni, Simón, ¿cawiná náicha cáininéeripiná yáwanái iicáca asìali yèerica wenàiwica ichàba plata? —íimaca yái Jesúsca. ⁴³Néese Simón íimaca Jesús irí:

—Cawàwanáta yáara asìali imawènièricaté íicha manùba plata íicha áiba asìali imawènièricaté. Yácata cáininéerica yáwanái iicàceni, cawàwanáta —íimaca yái Simónca. Néese Jesús íimaca irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁴Néese Jesús iwènúacawa, iicáca upualé, úái inanáica, yá íimaca Simón irí:

—¿Píicásica úái inanáica? Nudéca nùanàaca pìatalé picapèe irìculé, quéwa càmita pité nulí úni nuíbacaténá nùabàliwa, néese úái inanáica udéca uíbaca nùabàli utuíyáa iyúwa, yá uchuidacani uíwita ibáiná

iyúwa. ⁴⁵Càmita pisùsùà nunàni ìwali pitàidacaténá cayába núa càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judfoca; quéwa úái inanáica, nudécanáami nuwàlùacawa capii iriculé, càmita uyamáida usùsùaca nùabàli ùacaténá nucàaluíniná, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ⁴⁶Càmita piùcùà mawènìiri olivo iséená nuíwita ìwali píasáidacaténá casímáica piicáca núa càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná; quéwa úái inanáica udéca ùucùaca cawènìiri perfume pumènìiri isàni nùabàli ìwali. ⁴⁷Iná núuma pirí nudéca numàacaca nuwàwawa ubáyawaná fícha, yái ubáyawanáca manuíríca, máinicáiná cáinináca uicáca núa; quéwa pía iyúunáidéerica càmita máiní cabáyawanáca càmita máiní cáinináca piicáca núa —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁸Néese Jesús íimaca ulí úái inanáica:

—Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná fícha cayábacaténá piápícha Dios —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁹Néese áibanái wenàiwica fariseo imáidéeyéica néré, nadàbaca náimaca nalíwáaca:

—Càmíirita Dios yái, íná canéerica iwèni meedá imàacáanácasa iwàwawa ubáyawaná fícha —náimaca náináidacawa nalíwa. ⁵⁰Quéwa Jesús íimaca ulí, úái inanáica:

—Nudéca nuwasàaca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, peebáidacáiná nulí. Piawa matuíbanáita —íimaca yái Jesúsca.

Mujeres que ayudaban a Jesús

8 ¹Néeseté Jesús yàaca ipáchiaca yèepunícawa yàcalé manùbéeri iriculé, manuírí yàcalé, púubéeri nacái. Yá icàlidaca nalí Dios itàacái cayábéeri náalíacaténátéwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Níái doce namanùbaca apóstolca nàacawa Jesús yáapícha. ²Abénaméeyéi inanái nàacawa náapícha nacái, Jesús yúuquéeyéica fícha demonio, uláicái nacái. Abéechúa néená ípidenéechúa María Magdalena, úái Jesús yúuquéechúacaté fícha siete namanùbaca demonio. ³Uacawa náapícha nacái Cuza yàacawéetúa ípidenéechúa Juana. Uacawéeri Cuza ichùuliaca rey Herodes yàasu wenàiwica íibaidéeyéica Herodes icapèericu; áiba inanái ípidenéechúa Susana ùacawéeridaca nía nacái; áibanái nacái manùbéeyéi inanái nàacawa náapícha nayúudàacaténá nía nàasu iyúwa.

La parábola del sembrador

⁴Néeseté manùbéeyéi wenàiwica nàwacáidáyacacawa naicácaténá Jesús. Namusúacawa mamáalàacata manùba yàcalé néese, yá nàanàaca

Jesús yàatalé. Yá Jesús icàlidaca nalí comparación yéewáidacatená nía. Yá ímaca nalí: ⁵“Péemiacué comparación: Abéeri asìali ibàna yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabànaná ituínási, yàaca icasáaca yàacawa bànacalé. Abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapulicubàa, néese áibanái wenàiwica nabawáidaca ituínási. Néese màsibèenái yàanàaca néré, yá nayáaca ími. ⁶Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cáli ínata íba yèewiré. Néese ituínási ibacácaalíwa, yá yéetácawa chuicáiná cáli. ⁷Aiba ituínási yéená yúuwàacawa tuíri yèewiré. Yá idàwinàacawa tuíri yáapicha. Quéwa tuíri idàwinàacawa dàalawaca bànacalé yèewibàa, càmita ibatàa bànacalé idàwinàacawa cayába. ⁸Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cayábéeri cáli ínata. Idàwinàacanáamiwa, yá idèniaca iyacanáwa manùba. Madécaná yéetaná nadèniaca natuínáwa cien namanùbaca”, càité Jesús yéewáidaca nía. Néese Jesús ímaca nalí cachàiníiri iyú: “ìCàuwíiyéicaalícué pía, péemiacué nutàacái!” ímaca yái Jesúsca.

El porqué de las parábolas

⁹Néese Jesús yéewáidacalénái nastúca néemiawani càinácaalí ímáaná yái comparaciónca. ¹⁰Yá Jesús ímaca nalí: “Dios imàacacué píalíacawa càinácaalí iyú icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanái yáalíacawa. Nucàlida quéwa áibanái írini comparación iyú, yéewanápiná càmita náalimá náalía néemiacani càinácaalí ímáaná. Ewita naicácáaníta yái numànírica, càicáaníta càmita náalía ìwali càinácaalí ímáaná. Ewita néemiácáaníta nutàacái, càicáaníta càmita náalíawa néemiaca càinácaalí ímáaná”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹¹⁻¹²Jesús ímaca nalí: “Yácata ímáanáca yái comparaciónca. Yái ituínásica ímáanáca càicanide iyúwa Dios itàacái. Yá ituínásica yúuwèericawa àyapulicubàa ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica yéemiacaalí Dios itàacái, quéwa Satanás yàanàaca imàacaca naimáichaca Dios itàacái ipíchaná neebáidacani, ipíchaná nacái namusúacawa Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ¹³Yái ituínásica yúuwèericawa íba yèewiré ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidaca casímáiri iyúni, quéwa neebáidaca maléená èeri meedáni. Càide iyúwa ituínási ibacácaalíwa, yá idàwinàacawa maléená èeri, néese yéetácawa canácáiná ipíchu cayába cáaléeri, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica yéemièyéica Dios itàacái. Neebáidaca Dios itàacái maléená

èeri. Néese nadàbacaalí nàuwichàacawa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacái, càmicaalí nacái, Satanás yáalimáidacaalí nía namànínápíná nabáyawanáwa, yásí nacaláacawa Dios itàacái fícha, yá nawènúadaca náiwitáisewa Dios fícha. ¹⁴Yái ituínásica yúuwèericawa tuíri yèewiré, yácata fímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemíacaalí Dios itàacái, náináidacawa nacái ìwali, quéwa càmita máiní namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa càmicaalí bànacalé idàwinàawa cayába dàalacáiná tuíri ìyaca itéesebàa, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica. Náináidacawa nawàwawa nàasu ìwaliwa, yái èeri iricúrica. Náináidacawa nacái plata ìwali meedá càasucatená nía. Náináidacawa nacái nàwali macái wawàsi isímáidéeripínaca níawa cháí èeri iricu. Càide iyúwa bànacalé idàwinàacaalíwa báawata, quéwa canácatáita càyacanáni, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica. Neebáca Dios itàacái báawatata, càmiírta quéwa nawàwalicúsewa, íná càmita máiní namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁵Néese yái ituínásica yúuwèericawa cayábéeri cáli fínata fímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica cayábéeri fíwítáise néemíacaalí Dios itàacái, yá neebáidaca Dios itàacái tàì fíméeri iyú náiwitáise cayábéeri yáapichawa machìwéeri nacái. Néese namànica cayábéeri manuísíwata càide iyúwa bànacalé idèníacaalí mamáalàacata cayábéeri iyacanáwa manùba”, fímaca yái Jesúsca.

La parábola de la lámpara

¹⁶Néese Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú: “Càmita watúcunì lámpara wabàacatenáni yàalusi iriculé, càmita nacái wabàa lámpara wàasu cama yáapiréwa, yái waiméerica íinata. Néese wamàacaca lámpara icànaca chènunibàa yéewacatená icànaca wenàiwica ìwali iwàluèyéicawa capii iriculé. ¹⁷Yái lámpara fímáanáca càicanide iyúwacué pìyáaná, píacué nuéwáidacaléca. Dios iwàwacué péewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi ibàacanéeri píaliéricuécawa ìwali, càide iyúwa lámpara icànacaalí wenàiwica ìwali, naicácaténá cayába. Dios iwàwaca náalíacawa ìwali macáita yái tàacáisi càmiíricáwaca náalíwawa ìwali.

¹⁸“Íná péemíacué cayába nutàacái. Píináidacuéwa cayába ìwali yái péemíericuéca nucàlidaca píri. Píináidacaalícuéwa cayábéeri iyú nutàacái ìwali, yásí Dios imàacacué píalíacawa mamáalàacata. Quéwa càmicaalícué píináidawa cayába nutàacái ìwali, yásí píimáichacuéca nacái àta càinácaalí wawàsi piyúunáidéericuéca píalíacawa ìwali”, fímaca yái Jesúsca.

La madre y los hermanos de Jesús

¹⁹Néeseté Jesús yáatúa yàanàaca yàatalé, Jesús yéénánái yáapicha. Càmita quéwa náalimá nawàlùacawa capii iriculé manùbacáiná wenàiwica néré. ²⁰Aiba wenàiwica icàlidaca Jesús iríni. Yá íimaca Jesús irí:

—Píatúaca úara ibàlùawa bàacháwáise péénánái yáapicha. Nawàwa naicáca pía —íimaca. ²¹Quéwa Jesús íimaca:

—Cawinácaalí wenàiwica yéemièyéica Dios itàacái, imàniyéica nacái càide iyúwa Dios íimáaná, nuicáca nía càide iyúwa núatúanáiwa, nuénánái nacáiwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús calma el viento y las olas

²²Aiba èerité Jesús iwàlùacawa barca iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá íimaca nalí:

—Wachàbacuéwa abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha —íimaca. Iná nàacawa. ²³Idècunitàacá nachàbacawa calisa ìwaliabàa, yá Jesús iimáca íichawa. Yáta manuiri cáuli idàbaca ipùaca nàwali. Yá màladàca idàbaca ipuníadaca barca úni iyú, yá nasawíaca nàacawa. ²⁴Iná nacawàidaca Jesús, yá náimaca irí:

—iWáiwacali! iWasawíaca wàacawa! —náimaca Jesús irí. Néese Jesús imichàaca ibàlùacawa, yá ichùuliaca cáuli, màladàca nacái wiúnápináni. Yá wiuca macáita màladàca. ²⁵Néesecáwa Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—¿Cánacué càmita manuí píináidacawa piwàwawa nùwali? —íimaca. Quéwa cáaluca nía, náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí nacái. Yá nasutáca néemiawa níawáaca:

—¿Cawínásica yái asialica, ichùulìerica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùulianá nía? —náimaca nalíwáaca.

El endemoniado de Gerasa

²⁶Atata nàanàacaté abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha, aléera Gerasa yàasu cáli néré, iyéerica abéemàise Galilea yàasu cáli íicha. ²⁷Jesús iricùacawa barca iricúise cáli íinatalé, yá asiali imusúacawa yàcalé íicha, demonio idacuèrica íiwitáise, yá yàacawa Jesús yàatalé. Madécaná camuí yèepunícawa mabàleta yái asialica. Càmita ìya capiiiricu. Néese ìyaca yéetáními icàliculèená yèewibàa. ²⁸Néese asiali iicáca Jesús, yá ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa Jesús irí, yá demonio yéemíanicawa asiali isàna iyú:

—iPicá pisàiwica nulí wawàsi, pía Jesús, yái Dios chènuníiséeri írica! Nusutáca pícha wawàsi, picá piùwichàida núa —íimaca.

²⁹Isutáca Jesús ícha càì, yácáiná Jesús ichùuliaca ìyaca demonio yàanápínáwa asiali ícha. Demonio idacùacaté asiali íiwitáise manùba yàawíría. Yá éwita áibanái idacùacáaníta asiali cadena iyú, icáapi, yàabàli nacái ipíchaná imusúacawa, càicáaníta imàdàidacaté íchawani yái cadenaca. Yá demonio ipiàdàidaca asiali manacúali yùuculépiná càinàwàiri canácatalé wenàiwica. ³⁰Néese, Jesús isutáca yéemíawa demonio:

—¿Càiná píipidená? —íimaca yái Jesúsca. Néese demonio íimaca:

—Nuípidená Legión, íimáanáca “cawàwanáta cinco mil namanùbaca” —íimaca yái demonioca. Càité íimaca madécanácáiná demonio nawàlùacatéwa iwàwaliculé, yái asialica. ³¹Néese, demonionái isutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata ipíchaná ichùuliaca nàacawa depuíféeri utàwi iriculé nàuwichàacatalépináca. ³²Mawiénita nalí manùbéeyéi marranonái yèepuníwa. Nayáaca nèepunícawa nayáacaléwa dúli ìwali. Iná demonionái isutáca Jesús ícha wawàsi imàacáanápíná nawàlùacawa marranonái idèericulé. Yá Jesús imàacaca nàacawa. ³³Iná demonionái yàacawa asiali ícha. Yá nawàlùacawa marranonái idèericulé. Néese macáita marranonái napiacawa iyúwa máiwitáiséeyéi demonio íiwitáise iyú, nacaláacawa quíratàli íinatáise calisa yáaculé. Yá macáita nàisicùmacawa, níái píráica càmiíyéica Dios imàaca judíonái idèniaca, casacàacáiná nalí marrano iiná.

³⁴Néese níái icuèyéicaté marranonáimi naicácaalíté marranonái yéetáanáwa, yá napiacawa, nacàlidaca nalíni yàcalé írìcu, nalí nacái áibanái wenàiwica ìyéeyéica yàcalé itéese. ³⁵Néese wenàiwicanái namusúacawa yàcalé ícha naicácaténá nàyáaná. Yá nàacawa Jesús yàatalé. Naicáca asiali demonio yèericatéwa ícha. Yáawinéeriwa Jesús yàabàli néenibàa, cabàleta, cáiwitáisewaca. Yá cáaluca níái yàcalé mìnanáica. ³⁶Néese níái icuèyéicaté marranonáimi iiquéeyéicaté macáitani, nacàlidaca yàcalé mìnanáí írì Jesús ichùnìacaté asiali demonionái ìyéericaté iwàwalìcu. ³⁷Néese macáita Gerasa yàasu cáli néeséeyéi nasutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata yèepùanápínáwa náicha, máinicáiná cáaluca naicácani. Iná Jesús iwàlùacawa barca írìculé, yèepùacaténáwa náicha, yéewáidacalénái yáapichawa. ³⁸Yái asiali demonio yèericatéwa ícha isutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata imàacáanápíná yàacawa yáapicha. Quéwa Jesús ichùuliacani iyamáanápínáwa. Yá Jesús íimaca írì:

39—Pèepùawa picapèe néréwa, picàlida péenánái iríwa ìwali yái cayábéerica Dios imànírica pirí —íimaca yái Jesúsca. Néese, yái asiali yàaca icàlidaca macáita ìyacàle mìnánái iríwani, Jesús imànínáté irí cayábéeri manuísíwata.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

40Néese Jesús idécanáamité ichàbacawa àniwa abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha barca irícu, yá madécaná wenàiwica itàidacani casímáiri iyú, nacùacáináté Jesús yàanàaca néré. 41Néese áiba asiali yàanàaca Jesús yàatalé, íipidenéeri Jairo. Judiónái yéewáidacàalu íiwacalìcani, yái Jairoca. Yá yúuwàa irìacawa inùmáawawa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewanápiná Jesús iicáca ipualé. Yá isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata yàanápináwa icapèe néré. 42Jairo idèniàcáiná abéechúata íiduwa, idènièchúa doce camuí, iculuéchúawa, iwàwéechúa yéetácawa Jairo íicha. Yá Jesús yàacawa Jairónái yáapicha madécaná wenàiwica yèewi. Máinícáiná manùbaca wenàiwica, íná nacàbadàayacacawa nàacawa Jesús iwéré. 43Abéechúa inanái ùacawa manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Cáláicaca úa doce camuí, úíraná yàacawa uícha mamáalàacata. Uucacaté macáita ùasu platawa upáyaidacaténá cadèpiacáiyéi quéwa canácata yáaliméerité ichùnìaca úa. 44Uái inanáica ùacawa Jesús yáamíise mawíénita irí. Yá udunùaca ibàle ipùata ìwali. Yáta úíraná iyamáacawa uícha. 45Néese Jesús isutáca yéemíawa níái wenàiwicaca:

—¿Cawíná idunùa nùwali? —íimaca nalí. Yá macáita náimaca càmìtasa nadunùa ìwali. Iná Pedronái íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, dàalaca wenàiwica yèeyéicawa wáapicha, nawesíaca nàacawa pía macái píwalíseta. ¿Cáná pisutáca péemíawa càì? —íimaca yái Pedroca. 46Quéwanáta Jesús íimaca mamáalàacata:

—Aibanáica níara idunùa nùwali. Núalíacawa nuchùnìaná wenàiwica nuíwítáise iyúwa cawínácalí idunuèrica nùwali —íimaca yái Jesúsca.

47Néese úái inanáica uémíacani, yá úalíacawa càmìta udé ubàacawa uináwanáwa Jesús íicha. Néese ùanàaca itatéechúawa icalùniwa, yá ubàlùacawa ùlulù ipùata iyúwa Jesús irí ùacaténá icàaluíniná. Yá ucàlidacani nàacuéseemi macái níái ìyèeyéica néeni cáná yéewa udunùaca Jesús ìwali. Yá ucàlidaca nacái uchùnìanáwa udécanacáita udunùaca ibàle ìwali. 48Néese Jesús íimaca ulí:

—Pía inanáica, pídeca pichùnìacawa pimàacacáiná piwàwawa nùwali. Pìawa matuíbanáita —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁹Idècunitàacáwa Jesús icàlidaca inanái iríni, yá áiba wenàiwica yàanàaca nàatalé, itéerica tàacáisi Jairo irí, yái judíonái yéewáidacàalu íiwacalica. Yá asíali íimaca Jairo irí:

—Píidumica yéetáwa. Picá pisàiwica quirínama irí wawàsi, yái yéewáidéerica wenàiwica —íimaca. ⁵⁰Quéwa, Jesús yéemíacani, yá íimaca Jairo irí:

—Picá cáalu pía. Peebáidacáita nulí mamáalàacata, yásí cayábaca píidu àniwa —íimaca yái Jesúsca.

⁵¹Néese nàanàacaté Jairo icapèe néré, yá canácata Jesús imàaquéeri iwàlùacawa yáapicha. Níawamicata iwàlùacawa Jesús yáapicha, yái Pedro, Santiago nacái, Juan nacái, úanirimi nacái, úatúami nacái, úái sùmàu yéetéechúamicawa. ⁵²Nàyaca capíi irícu madécaná wenàiwica fícháaníyéica báawanama yéetéechúamiwa íiwitáise, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. Quéwa Jesús yáalíacawa icáucàidáanápínaté úa, íná Jesús íimaca nalí:

—Càmita iwàwacutácué pícháaníca. Uái mànacàuca, càmfíchúata yéetáwa. Uimácáita ùyaca —íimaca yái Jesúsca. ⁵³Néese naicáaníca Jesús iquíniná, náalíacáináwa báisícata uétácatéwa. ⁵⁴Néese Jesús fíbbàaca ucáapi ìwali úái yéetéechúamicawa. Yá íimaca ulí:

—iPía, mànacàuca, pimichàawa! —íimaca ulí. ⁵⁵Yáta uwàwa cáuri yèepùacawa uiná irículé àniwa. Yáta upisìaca ubàlùacawa. Néese Jesús ichùuliaca nàaca uyáapíná. ⁵⁶Néese usèenái náináidacawa naicáidaca ulí manuíswata naicácáiná cáuca úa, quéwa casíimáica nawàwa manuíswata. Jesústa quéwa yàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca áibanái irí icáucàidacaté úa.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

9 ¹Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa níái doce namanùbaca yéewáidacalécawa. Yá imàaca nalí ichàiniwa náucacaténá macái demonio íiwitáaná wenàiwicanái íicha, náucacaténá nacái náicha macái uláicái. ²Jesús ibànùaca nía nacàlidacaténá wenàiwicanái irí càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, nachùniacaténá nacái cáuláiquéeyéi. ³Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Picácué peedá piríwa wàlisài àicu, sacco nacái, yàacàsi nacái, iwèni nacái. Picácué pité pucháiba bàlesi. ⁴Píacuéwa yàcalé irículé, néese càirínácaalícué capíi piwàlùawa irículé, piimácué néenibàata, àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé irícuíse. ⁵Aibalé càmicaalícué nabatàa piwàlùacawa yàcalé irículé, néese piacuéwa íicha. Pichùpiacué cáli

ichùmalé piabàli fíchawa naicápiná càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, píasáidacaténácué nalí Dios yùuwichàidáanápíná nía —íimaca yái Jesúsca.

⁶Néese nàacawa Jesús fícha. Yá nàacawa macái yàcalé. Nacàlidaca nàacawa yái tàacáisica íimérica Jesús iwàwaca iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Nachùnìaca nàacawa cáuláiquéeyéi wenàiwica nacái.

Incertidumbre de Herodes

⁷Néeseté rey Herodes yéemìaca abénaméeyéi wenàiwica icàlidaca Jesús iináwaná ìwali, macáita nacái Jesús imàníirica. Iná càmita Herodes yáalíawa íináidéeripínáwa, máiní càulenáca fíchani; abénaméeyéi wenàiwica náimacáiná Jesús ìwali Juan el Bautistamicani, náináidacawa Juanmi icáucàacatéwa. ⁸Aibanái nacái náimaca Jesús ìwali profeta Elíasani, yèpuèricasa yàanàaca àniwa; áibanái nacái náimaca Jesús ìwali bàaluisàimi profetanáimi yéénacani, imichèericasawa yéetácáisi fícha. ⁹Quéwa Herodes íimaca:

—Nuchùuliacaté nùasu úwináíwa nawichùnápíná Juan fícha íiwita yéetácaténátéwa. ¿Cawinásica yáara asialica nuémièrica nacàlidaca ìwali madécaná? —íimaca yái Herodesca. Ináté Herodes iwàwa iicáca Jesús.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹⁰Néeseté apóstolnái nèepùacawa Jesús yàatalé àniwa, yá nacàlidaca Jesús irí ìwali yái namàníiricaté. Néese Jesús itéca nía méetàuculé áibanái wenàiwica fícha, Betsaida iyacàlená néré. ¹¹Quéwa madécaná wenàiwica yáalíacawa Jesús yàanàaná néré, yá nàacawa yàatalé. Jesús itàidaca nía cayába. Icàlidaca nalí càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa. Ichùnìaca nacái cáuláiquéeyéi wenàiwica.

¹²Néese táicaca yàacawa, íná yéewáidacalénái doce namanùbaca nàacawa Jesús yàatalé, yá náimaca irí:

—Pichùulia wenàiwicanái nèepùanápínáwa nacutácaténá naimácatáipíná, nayáacatáipíná nacái yàcalé irículé, bànacalé iyacatalé nacái iyéeyéica mawiénita. Wàyacáiná cháí canácatái wenàiwicanái iyáapíná —náimaca. ¹³Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Píatacué yàa nayáapíná —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Canáca walí nayáapíná. Wadènìaca cinco namanùbaca pan meedá, pucháiba cubái imìdecaná nacái. Icàmìta wáalimá wàaca wawènìaca

nayáapíná, níái madécanéeyéi wenàiwicaca! —náimaca. ¹⁴Nàyacáiná néeni cawàwanáta cinco mil namanùbaca asíanái. Càmita naputàa inanái, sùmanái nacái. Quéwa Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pichùuliacué náawinacawa cincuantanama nàwacaca náawinacawa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵Néese nachùuliaca càì nía, yá macáita náawinacawa. ¹⁶Néese Jesús yeedáca cinco namanùbaca pan icáapi iriculéwa, pucháiba cubái imìdecaná nacái. Yá iicáidaca chènuniré, yàaca Dios irí cayábéeri yàacàsi ìwali. Néese isubèriadaca nía, yàaca yéewáidacalénái iríwani, yéewacaténá nawacùaca yàacàsi wenàiwicanái irí. ¹⁷Néese macáita nayáaca cadénamani. Yá needáca doce namanùbaca mapíiri yàacàsi yéenáimi imàaquéricawa.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

¹⁸Aiba èerité Jesús isutáca yáawawa Dios íicha méetàuculé wenàiwicanái íicha. Yéewáidacalénái nàyaca yáapicha. Yá isutáca yémìawa nía:

—¿Càiná náimaca nùwali níara áibanái wenàiwicaca? ¿Cawiná núa? —íimaca yái Jesúsca. ¹⁹Néese yéewáidacalénái íimaca irí:

—Abénaméeyéi íimaca pìwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juanmi idécasa icáucàacawa. Aibanái íimaca profeta Elíascasa pía, yèpuèricasa yàanàaca àniwa, yái profeta Dios íiméericaté ìwali ibànùanápináté àniwani. Aibanái íimaca nacái pìwali bàaluisàimi profetanái yéénacasa pía, imichèericasawa yéetácáisi íicha, níái profetami itàaníyéicaté Dios inùmaliçuise —náimaca. ²⁰Néese Jesús isutáca yémìawa nía:

—Néenicué pía, ¿càinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —íimaca yái Jesúsca. Yá Pedro íimaca irí:

—Píacata yái Mesíasca, yái wacuèrinápiná Dios icàlidéericaté iináwaná ìwali wàawirináimi israelitanái irí, ibànùanápináté walí wacuèrinápiná —íimaca yái Pedroca. ²¹Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú ipíchaná nacàlidaca iináwaná áibanái irí, Mesíascani.

Jesús anuncia su muerte

²²Néese Jesús íimaca nalí:

—Iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata, núa asìali Dios néeséerica. Yá wenàiwica íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, náucapíná náichawa núa

iyúwa canéeri iwèni. Yá nanúapíná núawa, quéwa máisiba èeri iricu nucáucàapínáwa —íimaca yái Jesúsca. ²³Néese Jesús íimaca nalí macáita wenàiwica iyéeyéica néré:

—Abéericaalí péenacué iwàwa yàacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, càmita yéewa pimànica abéerita yái piwàwéerica pimànica. Macái èeri imanùbaca iwàwacutá matuíbanáiri iyú pimàaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanicaalí nacái piquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz ìwali peebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùulianá pía. ²⁴Níacáiná cawinácaalí càimíyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchaná nàuwichàacawa nulípiná, canáca nalí nacáuca càimíri imáalàawa. Néese cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata éwita áibanái inúacaalí nía, nadèniapíná nacáucawa càimíri imáalàawa. ²⁵Ewita wenàiwica yeedácaalí iríwa macáita cháí èeri yàasu cawèníirica, quéwa yúuca íchawa icáucawa càimíri imáalàawa càmicáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá iríni macáita yái cawèníirica yeedéerimica iríwa. ²⁶Aibacaalí wenàiwica báica icàlidaca cayábéeri nùwali áibanái irí, nutàacái ìwali nacái, càmita núumapíná ìwali nùasu wenàiwicacani, núa asìali Dios néeséerica, nùanàacaalípiná áiba èeriwa cachàiníiri iyú nacamalá iricu, yái Núaniri Dios, nía nacái mabáyawanéeyéi ángel, nucùacaténá macáita èeri mìnánái. ²⁷Péemiacué cayába, abénaméeyéi péenacué iyéeyéica cháí siùca èeri, càmita néetápináwa ipíchawáise naicáca càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa —íimaca yái Jesúsca.

La transfiguración de Jesús

²⁸Néeseté abéeri semana nataanícadénáami càì, yaté Jesús yàacawa dúli finatalé isutácaténá yáawawa Dios íicha. Máisiba asianái nàacawéeridaca Jesús, yái Pedro, Santiago nacái, Juan nacái. ²⁹Idècunitàacá Jesús isutáca Dios íicha, yá mèlumèluwaca inàni icànaca áibata iicacánáwa. Ibàle nacái cabalèeri icànaca, icanéeri mèlumèluwaca. ³⁰Yá pucháiba asianái namàacaca níawawa apóstolnái iicácaténá nía. Pucháiba nabàlùà nataaníca Jesús yáapicha, níacata profeta Moisés, profeta Elías nacái. ³¹Níái pucháiba asianáica cacamalánaca nía chènuníiséeri camalási iyú. Natàaníca nalíwáaca Jesús yáapicha càinácaalí iyú Jesús yùuwichàanápínátéwa, yéetáanápínaté nacáiwa Jerusalén iyacàlená néeni. ³²Ewita cadapùlecáaníta Pedro, nía nacái yàacawéeyéináca, càmitàacá máiní naimásíwaca, yá naicáca Jesús icamaláná chènuníiséerica. Naicá nacái níái pucháiba asianáica

ibàluèyécawa yáapicha. ³³Néese idécanáamité nàacawa Jesús íicha níái pucháiba asianáica, yá Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, icayábéeriquéi wàyáanáca chá! Siúcata wamànica máisiba capíi yána wawàwalíinápínacué pía, abéeri píasupiná, áiba nacái Moisés irípiná, áiba nacái Elías irípiná —íimaca yái Pedroca. Quéwa Pedro càmita íináidawa cayába ipíchawáise itàaníca.

³⁴Yá idècunitàacá Pedro itàaníca, yáta acalèe yàanàca nàatalé. Yá acalèe ibàliaca nía. Cáaluca nía manuísíwata acalèe yèewi, níái Pedronáica. ³⁵Néese néemiaca Dios itàacái acalèe yèewíse, yá íimaca nalí: “Yácata Nuiri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani. Péemiacué itàacái”, íimaca yái Diosca.

³⁶Idécanáami néemiaca yái tàacáisica, yá naicáca Jesús ibàluèricawa néenibàa abéerita. Néese masànacata níái Pedronáica. Néenialítè càmiyéi icàlida áibanái iríni, yái naiquéericaté.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro

³⁷Néeseté mapisáináami àniwa idécanáami nalicùacawa dúli íinatáise, yá madécaná wenàiwica yàacawa náipunitáidacatená Jesús. ³⁸Yá áiba asiali iyaca manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Iimaca cachàiníiri iyú Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, pimàni nulí cayábéeri, pía piicá nuiri, yácáináta abéerita nuìricani. ³⁹Demonio idacùaca nuiri íiwitáise, yàaca irí tèwacáimi, yá imàaca yéemíanicawa, yá itatáidacani àta cacàlicataléta inùmaliçuise. Imàaca nacái nuiri inúadáidaca yáawawa cachàiníiri iyú, càmiiri iwàwa iwasàaca nuiri. ⁴⁰Nudéca nusutáca péewáidacalénái íicha wawàsi náucáanápíná demonio nuiri íicha, quéwa càmita náalimá nachùnìacani —íimaca. ⁴¹Yá Jesús íimaca:

—iPíacué càmiyéica yeebáida Dios iwali, báawéeyéi nacái íiwitáise meedá! ¿Càinácué èeri iwàwacutá nùyacuéca píapicha quiríta? ¿Càinácué èeri iwàwacutá numànicuéca píri quiríta? —íimaca yái Jesúsca. Yá Jesús íimaca asiali irí:

—Pìanàida cháni, yái píirica —íimaca yái Jesúsca. ⁴²Yái ùuculìiri yàacawa Jesús yàatalé, yá demonio yúucaca ùuculìiri cáli íinatalé itatáidacani. Quéwa Jesús yàlàaca demonio cachàiníiri iyú, ichùulìaca demonio yàacawa ùuculìiri íicha. Càita Jesús ichùnìaca yái ùuculìirica, yèepùadacani yáaniri iríwa nacái. ⁴³Yá macáita iyéeyéica néeni náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí idèniacáiná Dios íiwitáise manuíri.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

Macáita iyéeyéica néré náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí mamáalàacata, natàanica nàyaca náapichawáaca ìwali yái Jesús imàníirica, quéwa Jesús itàanicaté yéewáidacalénái yáapichawa méetàucuta wenàiwicanái íicha. Imaca nalí:

44—Péemiacué cayábani, picácué piimáichani: Abénaméeyéi wenàiwica presopináca namànica núawa namàacacatená áibanái asianái inúaca núa, núa asiali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca.

45Càmita quéwa nálía néemíaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisica Jesús icàlidéerica nalí càmicáiná Dios imàaca nálíaca néemíaca càinácaalí íimáaná. Yá cáaluca nasutáca Jesús íicha wawàsi icàlidáanápíná nalíni càinácaalí íimáaná.

¿Quién es el más importante?

46Néenialíté Jesús yéewáidacalénái nadàbaca natàanica náapichawáaca ùlúeri wawàsi iyú, chánacaalí néená máiníiri cachàini áibanái íicha canánama. 47Quéwa Jesús yáalíacawa náináidáanáwa. Yá yeedáca sùmài, yá ibàlùadaca sùmài mawiénita iríwa. 48Yá Jesús íimaca nalí:

—Pimànicaalí cayábéeri nuípidená ìwali sùmài irí, càiride iyúwa yái sùmàica peebáidacáiná nutàacái, yásí nuicáca yái cayábéerica pimàníirica sùmài irí càide iyúwa pidéca nacáicaalí pimànica nulí cayábéeri. Càmita pimàni abéerita nulí cayábéeri, néese pimànica nacái irí cayábéeri yái Diosca ibànuèrica núa. Yái péená piiquéricuéca càiride iyúwa càmfíiri cachàini náicha canánama càide iyúwa yái sùmàica, yácata Dios iiquéerica càiride iyúwa máiníiri cachàinica náicha canánama níái péenáca. Iná yéewa yái cayábéerica pimàníiricuéca sùmài irí càmfíiri cachàini náicha canánama, yá nuicápiná càinide iyúwa pidéca nacáicaalí pimànica nulíni, yái cayábéerica —íimaca yái Jesúsca.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

49Néese Juan íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, wadéca waicáca áiba asiali yúuquéri demonio wenàiwica íicha pípidená ìwali íimacáiná pimàacasa càì imànica, quéwa càmita yèepuníwa wáapicha, íná wadéca wàalàacani cachàiníiri iyú ipíchaná yúucaca demonio wenàiwica íicha —íimaca yái Juanca.

50Néese Jesús íimaca nalí:

—Picácué pichùulìa càmfínápiná imàni cayábéeri, macáicáiná càmfíyéica yùuwide imànica wía, nayúudàaca wía —íimaca yái Jesúsca.

Jesús reprende a Santiago y a Juan

⁵¹Mawiénicaté Jesús yéenáiwana yàanàaca imichàacatáipinátéwa chènuniré, ínáté Jesús fínáidacawa iwàwalìcuísewa yàanápináwa Jerusalén iyacàlená nérépiná. ⁵²Yá ibànùaca ipíchaléwa tàacáisi asianái yáapicha. Yá nawàlùacawa yàcalé iriculé Samaria yàasu cáli fínata nacutácaténá irí naimácatáipiná. ⁵³Quéwa, báawaca samaritanonái iicáca judíonái íná níai samaritanoca càmita nabatàa Jesús iwàlùacawa nàyacàle iriculé náalíacáináwa Jesús yàanápinátéwa Jerusalén iyacàlená nérépiná. ⁵⁴Néese Jesús yéewáidacalénái Santiago, Juan nacái néemiàcani, yá náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¿piwàwasica wachùuliaca quichái yúuwàanápináwa chènuníise nàwali imáalàidacaténá nía càide iyúwaté profeta Elías imáidáanáté quichái yúuwàanápináwa chènuníise imáalàidacaténáté báawéeyéi wenàiwica? —náimaca. ⁵⁵Quéwa Jesús iwènúa iicáidaca nalí, yá yàalàaca nía cachàiníiri iyú. Yá íimaca nalí:

—Càmítacué píináidawa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁵⁶Càmíta nuwàwa nùuwichàidaca nía, núa asiali Dios néeseérica, càmicáiná nùanàa numáalàidacaténá wenàiwicanái, néese nùanàaca nuwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha —íimaca yái Jesúsca. Néese nàacawa áiba yàcalé iriculé.

Los que querían seguir a Jesús

⁵⁷Idècunitàacá nèepunícawa àyapulicubàa, áiba asiali íimaca Jesús irí: —Nuíwacali, nuwàwa nùacawa píapicha àta alénácaalí píawa yéewacaténá péewáidacaléca núa —íimaca. ⁵⁸Jesús íimaca irí:

—Píináidawa cayába quéechacáwa asáisi píalimácaalí nuéwáidacaléca pía, càulenácáiná wenàiwica nàyaca càide iyúwa nùyáaná. Péemìa comparación: Yàlidunái idèniaca ibànawa, cuipìranái nacái nadèniaca namùlubèwa, núacata quéwa, yái asiali Dios néeseérica, càmita nudèniaca nuimácatáipináwa —íimaca yái Jesúsca. ⁵⁹Néese Jesús íimaca áiba irí:

—Píawa núapicha, iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca. Quéwa yái asiali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, pimàaca nùyaca nuénánái yáapichawa àta núaniri yéetácatalépinátawa, néese idécanáami nubàliacani, yásí nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé —íimaca irí. ⁶⁰Néese Jesús íimaca irí:

—Pimàaca nabàliaca níawáacata, cawinácaalí iyéeyéica matuíbanáita Dios ícha. Píata quéwa, pía picàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí náalíacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa —íimaca yái Jesúsca. ⁶¹Néese áiba íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuwàwa nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé. Quéwa pimàni nulí cayábéeri, pimàacaca nuèpùacawa quéechacáwa nucapèè néréwa, nucàlidacaténá nùanáwa nuénánái iríwa. Yásí nùacawa néese nùacaténáwa píapicha —íimaca irí. ⁶²Néese Jesús íimaca irí:

—Péemìa comparación: Aibacaalí idàbaca íbaidaca ibànacale yàalunápináwa, néese íináidacaalíwa imàníinápiná áiba wawàsi, yá iwènúacawa íbaidacalé íchawa, yásí canéerica iwèni meedáni yái wenàiwicaca, càmita íbaida machacàníri iyú. Càita nacái cawinácaalí wenàiwica iwènuyéycawa nuícha idécanáami nadàbaca náibaidaca nulípiná, canáca yéewanáwa Dios yéenibeca nía, Dios icùacaténá nía —íimaca yái Jesúsca.

Jesús envía a los setenta y dos

10 ¹Néeseté Wáiwacali yeedáca yéewáidacalénáiwa áibanái setenta y dos namanùbaca. Yá ibànùaca nía ipíchaléwa pucháibanamata. Yá ibànùaca nía nàacaténáwa macái yàcalé iriculé, wenàiwicanái iyacatái nacái, níái yàcaléca iwàwacutácataléca Jesús ipáchiaca.

²Yá íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Báisita, madécaná wenàiwica nawàwa neebáidaca nutàacái. Péemíacué comparación. Càica níade iyúwa bànacalé ituíná yàasu èeri yàanàacaalí wenàiwica needácatáipiná nabànacale iyacanáwa, quéwa máisibáanatacué pía, icàlidéeyéipiná nalí nutàacái. Iná pisutácué Dios ícha, yái càiride iyúwa bànacalé íiwacali, ibànùnápíná yàasu wenàiwicawa íbaidéeyéipiná irí, nacàlidacaténá nalí nuináwaná ìwali, yéewacaténá neebáidaca nutàacái, yásí wàwacáidaca nía Dios yàasunáipiná, càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bànacalé iyacaná quíiracaalíni. ³Pìacuéwa. Péemíacué cayába áiba comparación: Nubànùacué pía èeri mìnánái yèewiré cuwèsi lobo nacáiyéi íiwitáise, báawéeyéica iicáca Dios. Càicuéca píade nèewi iyúwa ovejanái yéenibe, càimíyéica yáalimá ipéliaca caluéyéi cuwèsi lobo ípunita iwàwéeyéica iyáaca oveja yéenibe. ⁴Picácué pité saco, moneda yàalu nacái, áiba píasu costizapíná nacáywa. Pìacàatétacuéwa, picácué piyamáa píbalùacawa déecuírí iyú àyapulìcubàa pitàanícaténá áibanái yáapicha. ⁵Piwàlùacuéwa

nacapèe irìculé, yá pitàidacué nía quéechacáwa. Càicué píimaca nalíwa: ‘iNusutáca Dios íicha imàninápinácué pirí cayábéeri, piácué iyéeyéica capii irìcu!’ càicué pitàidaca níawa. ⁶Cayábacaalí náiwitáise níái capii irìcuíyéica, yásí Dios imànica nalíwa cayábéeri càide iyúwacué pisutáaná íicha. Quéwa, càmicaalí cayába náiwitáise, néese Dios càmita imànipiná nali cayábéeri. ⁷Piimácué nacapèe irìcu. Piyáacué nacái piyáacaléwa náapicha àta càiriinácaalí yàacàsi nadènièrica nawacùacaténácué piasu, yácáiná cawinácaalí wenàiwica íibaidéerica, iwàwacutá namàacaca yeedáca iríwa íibaidacalé iwèniwa. Picácué pichàbawa áibanái icapèe irìculé, picutácaténácué cayábéeri yáwanái yàacàsi, piyacatáipiná nacái. ⁸Piácuéwa áiba yàcalé irìculé, needácatalécué nàataléwa pía, yá piyáacué piyáacaléwa náapicha àta càirínácaalícué yàacàsi nèerica piyáapiná. ⁹Pichùnìacué nacái cáuláiquéeyéi wenàiwica iyéeyéica néenibàa. Càicué píimaca nalíwa: ‘Dios icùaca wenàiwica iyéeyéica mawiénita pirícué’, càicué píimaca nalíwa. ¹⁰Quéwa, pìanàcaalícué áiba yàcalé irìculé, néese càmita nawàwa néemiaca pitàacái, pimusúacuéwa capii irìcuíse calle irìculé. ¹¹Yá píimacué nali: ‘iCàmita wawàwa wàyaca píapichacué, ipíchaná Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàaca wàwali nacái! iIná wàacuécawa píicha, wachùpiaca cáli ichùmalé wàabàli íichawa, yái piyacàle yàasu calle ichùmaléca, càide iyúwacué wáiwitáise iyáaná, wía judíoca, wásáidacaténácué pirí Dios yùuwichàidáanápinácué píawa! Quéwa péemiácué cayába quiríta, Dios icùaca wenàiwica iyéeyéica mawiénita pirícué’, càicué píimaca nalíwa. ¹²Núumacué pirí, èeri imáalàacaalípináwa, Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí yùuwichàidapiná níawa càmiíyéicué yeedáca yàataléwa pía máiní yáwanái Sodoma iyacàlená mìnanáimi íicha”, íimaca yái Jesúsca.

Los pueblos desobedientes

¹³Jesús íimaca: “iMáinícué piùwichàapinácawa, piácué israelitaca iyéeyéica Corazín iyacàlená irìcu, Betsaida iyacàlená irìcu nacái! Ewítacué piicácaníta numànica pèewibàa madécaná yái càmiirica wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita piwènúada píiwitáisewa píbáyawaná íichacuéwa. Piyúunáidacuéca máiníyéica cayábaca pía náicha níara càmiíyéica israelitami iyéeyéicaté Tiro iyacàlená irìcu, Sidón iyacàlená irìcu nacái, iyéeyéica méetàuculé Israel yàasu cáli íicha. Quéwa càmitaté máiní báawaca nía píichacué. Càmitaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numáníná pèewibàa. Quéwa

naicácaalítè càiritá, yá nawènúadacaté náiwitáisewatá caquialéta Dios irípinátá, càmicáináté máiní báawéeyéica nía iyúwacué pía, càita nacái nàwalica nabàlesíamiwa báawéeri iicácanáwatá, náawinaca nacáiwa catáli yèewirétá náasáidacaténáté achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwatá. ¹⁴Quéwa áiba èeriwa Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapínacuéwa máiní cachàiníwanái náicha níara càmiíyéica israelita iyéeyéicaté Tiro iyacàlená irícu, Sidón iyacàlená irícu nacái, máinicáinacué báawéeyéica náicha pía. ¹⁵Píacué nacái Capernaum iyacàlená mìnanáica, piyúunáidacuéca máinípiná cáimiétacanáca pía, càide iyúwa Dios iyáaná chènuniré. ¡Càmíirita! ¡Néese Dios yúucapínacué píawa irículé yáara utàwi máiníiri depuúwaca, máinicatalé depuúwaca náicha canánama!” càì yàalàca nía cachàiníiri iyú yái Jesúsca, càmicáináté neebáida itàacái.

¹⁶Néese Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Cawinácaalí yeebéeyéicuéca pitàacái, nuicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí neebáidaca nutàacái. Quéwa cawinácaalí iiquéeyéicuéca pía iyúwa canéeri iwèni, nuicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí naicáca núa càiride iyúwa canéeri iwèni nacái. Cawinácaalí iiquéeyéica núa càiride iyúwa canéeri iwèni, Dios iicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí caná iwèni naicáca Dios, yái Dios ibànuèrica núa”, íimaca yái Jesúsca. Néese níái setenta y dos namanùbaca nàaca nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali wenàiwicanái irí.

Regreso de los setenta y dos

¹⁷Néeseté idécanáami nacàlidaca wenàiwicanái iríni, yáté Jesús yéewáidacalénái setenta y dos namanùbaca nèepùacawa Jesús yàatalé, casímáica nawàwa manuísíwata. Yá náimaca irí:

—¡Wáiwacali, Dios idéca iyúudàaca wía manuísíwata, imàacacaté nacái demonio yàacawa wenàiwicanái íicha, wachùuliacáináté demonio pípidená ìwali nàanápináwa wenàiwica íicha! —náimaca. ¹⁸Jesús íimaca nalí:

—Núalíacatéwa pimawèniadáanápínacué Satanás, piúccaténacué yàasu demonionái wenàiwica íicha, bàaluitécáiná nuicáca Satanás icaláacawa chènuníise càide iyúwa énu icamaláná icaláanáwa Dios yúucacáináté Satanás chènuníise. ¹⁹Nudéca nuchàiniadacuéca pía, píalimáanápínacué pìipìnaca àapi íinatabàa, chália íinatabàa nacái, canátacué picháuná. Nudéca nuchàiniadacuéca pía pimawèniadáanápíná macáita wàuwidesàiri Satanás ichàini macháunéeri iyú. ²⁰Quéwa,

picácué piyanídawa ìwali yái píalimáanáca piúcaca demonio wenàiwica íicha. Néese, piyanídacuéwa Dios itànàacáináté píipidená yàasu cuyàluta irícuwa yái cuyàluta iyéerica chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

Jesús se alegra

21 Yáté Espíritu Santo imàacaca casíimáica Jesús iwàwa manuísíwata. Jesús íimaca Dios irí: “Pía, Núaniri Dios, nùaca pirí cayábéeri, pía Nacuèrinásàirica macáita iyéeyéica chènuniré, cháí èeri irícuíyéica nacái. Nùaca pirí cayábéeri pimàacacáiná nálí píiwitáisewa, níái yeebáidéeyéica pitàacái càide iyúwa púubéeyéi sùmanái neebáidáaná, yéewanápiná áibanái èeri mìnanaí iyúunáidéeyéi cáalíacáica, càmita náalimá náalíacawa píiwitáise ìwali. Báisíta, Núaniri, pidéca pimànica càide iyúwaté piwàwáaná pimànica”, íimaca yái Jesúsca.

22 Néese Jesús íimaca wenàiwicanái irí: “Núaniri Dios idéca imàacaca nualíacawa macáita. Abéerita Núaniri yáaliéri báisíiri iyú nùwali, yái Iirica. Abéerita núa, yái Iirica, yáaliéri báisíiri iyú Núaniri ìwali, níawamita nacái cawinácaalí wenàiwicanái numàaquéeyéica yáalíaca Núaniri ìwali, càide iyúwa nuwàwáaná, yái Iirica”, íimaca yái Jesúsca.

23 Néese cáwa Jesús iwènúacawa, icàlidaca yéewáidacalénái iríwani, méetàucuta áibanái íicha. Jesús íimaca nalí: “Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri manuísíwata, imàacacáinácué piicáca yái numàníirica. 24 Péemíacué cayába, bàaluité madécaná profetanái, madécaná nacái nacuèrinánái nawàwacaté naicáca yái píiquéericuéca, quéwa càmítaté naicáni. Nawàwacaté néemíaca yái péemíericuéca, quéwa càmítaté néemíani”, íimaca yái Jesúsca.

Parábola del buen samaritano

25 Néese iyacaté abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irícu. Yá yàacawa Jesús yàatalé itàanicaténá yáapicha, yáalimáidacaténá iicáwa Jesús. Yá íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, ¿càinásica iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca. 26 Néese Jesús íimaca irí:

—Pidéca píléca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse. Picàlidaca nulí càinácaalí íimaca yáara —íimaca yái Jesúsca. 27 Yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu íimaca:

—Yái tàacáisi Moisés itànèericaté, càì íimaca: “Iwàwacutá cáinináca piicáca Picuèriná Dios macái piwàwalícuísewa, macái picáuca iyú

nacáíwa, macáí pichàini iyú nacáíwa, macáita píiwitáise iyú nacáíwa. Iwàwacutá nacáí cáinináca piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa”, ímaca yái tàacáisi Moisés itànèricaté —íimaca yái yéewáidéerica wenàiwica. ²⁸Néese Jesús ímaca irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani. Pimànicaalí mamáalàacata càide iyúwa yái tàacáisica ímáaná, yá pidènìapiná picáucawa càmfiri imáalàawa —íimaca yái Jesúsca.

²⁹Néese quéwa yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu iwàwacaté cayábaca áibanái iicácani, níái áibanái wenàiwicaca iyéeyéica néeni. Iná isutáca yéemíawa Jesús:

—¿Néeni, cawínásica níara áibanái wenàiwicaca iwàwacutéeyéicaca cáinináca nuicáca? —íimaca.

³⁰Iná Jesús icàlidaca iríni comparación iyú. Jesús ímaca irí: “Abéeri asiali judío yàacatéwa àyapulicubàa Jerusalén iyacàlená íicha yàanàcaténá Jericó iyacàlená néréwa. Néese quéwa abénaméeyéi cayéedéeyéi náibàacani. Yá namelùdaca íicha yàasu macáita, ibàle nacáí macáita. Yá nacapèédáidacani báawanama. Yá nàacawa íicha, namàacaca batéwéeri yéetácawa, yái judíoca. ³¹Néese cáwa àniwa áiba judíosàiri sacerdote yàanàaca irícu yái àyapuca àniwa. Quéwa idécanacáita iicáca inacáiriwa judíoca, yái asialica máinírica, yá sacerdote ichàbaca yàacawa íicha déecubàata abéemàabàa àyapu íicha. ³²Càita nacáí áiba judíosàiri levita íibaidéerica templo irícu yàanàaca néré, yá iicácani, yái inacáiricawa judíoca máinírica, néese levita ichàbaca yàacawa abéemàabàa àyapu íicha. ³³Néese áiba asiali Samaria yàasu cáli néeséeri, abéeri néená níái wenàiwicaca judíonái iiquéeyéi iyúwa báawéeyéi, yácata càmfiri judío yàacawa nacáí iricubàa yái àyapuca. Yái asialica samaritanosàiri iicáca judío máinírica, yá catúulécanáca iicácani. ³⁴Yá yàacawa máiníiri yàatalé. Yá idèpiaca íicha icháuná olivo iséená iyú, uva ituní iyú nacáí, dabé nacáirica. Yá ibàliaca icháuná wáluma iyú. Néese samaritanosàiri imichàidacani ipira íinataléwa. Yá itécani áiba capii néré, naimácatáipiná. Yá icùacani táiyápinama. ³⁵Néese mapisáináami àniwa, yái Samaria yàasu cáli néeséerica ipáyaidaca capii íiwacali pucháiba moneda dracma iyú, cawèníyéi yáawami plata quírameníiri, pucháiba èeri iwènicatáica. Yá samaritanosàiri íimaca capii íiwacali irí: ‘Picùa cayába yái máinírica. Piúcacaalí plata mamáalàacata íicha yái nuèrica pírí picùanápinátani, yásí nupáyaidaca pía àniwa yái piúquéerica nùanàcatáipináta àniwa’, íimaca yái Samaria yàasu cáli néeséerica”, íimaca yái Jesúsca. ³⁶Néese Jesús ímaca irí yái yéewáidéerica wenàiwica:

—Máisiba asianái iicáca yái máinírica asialica àyapulicubàa. ¿Chánácaalí néená cáinináca iicáca áiba wenàiwica, yái asiali cayeedéeyéi imànírica irí báawéeri? —íimaca yái Jesúsca. ³⁷Néese yái yéewáidéerica wenàiwica íimaca Jesús irí:

—Yáara asialica iiquéericaté ipualé —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Pìawa, pimàni mamáalàacata càita, áibanái irí nacái càmiyéica péenánái —íimaca yái Jesúsca.

Jesús en casa de Marta y María

³⁸Néeseté Jesús yèepùà yèepunícawa àniwa yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàanàaca áiba yàcalé iriculé. Inaná ùyacaté néré ípidenéechúa Marta. Uedáca nía ucapèe iriculéwa, ùcatená nayáapiná uénánái yáapichawa. ³⁹Marta idèniaca yùuchawa ípidenéechúa María. Uái Maríaca úawinacawa mawiénita Jesús yàabàli irí uémìcatená yéewáidáaná yéewáidacalénáiwa. ⁴⁰Martata quéwa máini càulenáca úa, úibaidacáiná nayáacalé. Máadáini úibaidaca nayáapiná. Néese ùacawa Jesús yàatalé. Yá úumaca irí:

—Nuíwacali, ¿cáná pibatàa nùucha umàaca nuíbaidaca nulínáamitawa macáita wayáapiná? Pichùlìà uyúudàanápiná núa —úumaca úái Martaca. ⁴¹Quéwa Jesús íimaca ulí:

—Marta, péemìa cayába, ¿cáná máini maséeca píináidacawa piwàwawa, achúma nacái piwàwa manùba wawàsi ìwalíise? ⁴²Iyaca abéerita wawàsi iwàwacutéeriwa wenàiwicanái irí, yái nutàacáica. Pìucha María udéca uínáidacawa uémianápiná yái nutàacáica, cayábéeri áiba wawàsi íicha canánama. Canácata yáaliméeri yeedáca uíchani —íimaca yái Jesúsca.

Jesús y la oración

11 ¹Aiba èerité Jesús ìyaca áibalé, yá isutáca yáawawa Dios íicha. Idécanáami isutáca Dios íicha, néese abéeri yéewáidacalé íimaca irí:

—Wáiwacali, péewáida wía wasutáanápiná Dios íicha càide iyúwaté Juan el Bautista yéewáidáanaté yéewáidacalénáiwa nasutáanápínaté Dios. ²Jesús íimaca nalí:

—Pisutácué Dios íicha, yá càicué píimaca pisutácawa:

‘Pía, Wáaniri Dios chènuníiséeri, pimàaca macái wenàiwica yàaca picàaluíniná. Pimàaca péenáíwaná yàanàaca caquialéta yái èerica pidàbacatáipináta picùaca macáita. Pimàaca èeri

mìnanái namànica càide iyúwa piwàwáaná cháí èeri írìcu
càide iyúwa neebáidáaná pitàacái, nífara ìyèeyéica chènuniré.

3 Pìa wayáapíná wamáapuèrica èeri imanùbaca.

4 Pimàaca piwàwawa wabáyawaná ícha, wíacáiná nacái
wamàacaca wawàwawa nabáyawaná ícha cawinácaalí
imàniyéica walí báawéeri. Picá pimàaca áibanái
yáalimáidaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa,
néese piwasàa wía báawéeri Satanás ícha’,

càicué píimaca Dios íríwa”, íimaca yái Jesúsca. ⁵⁻⁶Jesús íima nacái
yéewáidacalénái íríwa:

— Péemiacué comparación: Aiba asìali idèniaca yàacawéerináwa, yá
yàanàaca icapèe néré catá bamuchúami. Yá isutáca ícha mamáalàacata:
‘Pía nùacawéeriná, pìa nuchàba máisiba pan yácáiná áiba nùacawéeriná
idéca yàanàaca nucapèe néré, idéca yàacawa déecuise. Canáca nulí
nuèripíná iyáapíná’, íimaca írí. ⁷Néese yái ìyèerica capii írìcu càmìta
íima írí: ‘Picá pisàiwica nulí wawàsi. Nudéca nubàliaca capii inùma.
Nuénibe nadéca nacùacawa, waimácaténá íná càmìta nùalimá
numichàacawa nùacaténá pirí quirínamatani’, càmìta càì íima írí.
⁸Néese núumacué pirí, éwita càmicáaníta imichàawa yàacaténá íríni
yàacawéerinácáanítani, càicáaníta yàaca írí macáita yái imáapuèrica,
isutácáiná ícha mamáalàacata cachàiníiri iyú. ⁹Càita nacái núumacué
pirí: Pisutácué mamáalàacata Dios ícha, yásí imànicuéca piríwani.
Càide iyúwa comparación ímáaná, picutácué mamáalàacatani, yásí
pianàacuécani. Pimáidacué mamáalàacata capii inùma néeni, yásí
yàacùacuéca piríwani. ¹⁰Yácáiná cawinácaalí isutéerica mamáalàacata,
yeedápináca íríwani. Cawinácaalí icutéerica mamáalàacatani,
yàanàapínacani. Cawinácaalí imáidéerica mamáalàacata capii inùma
néeni, nàacùaca íríni. Càita nacái cawinácaalí isutéerica mamáalàacata
Dios ícha, Dios imànica íríwa càide iyúwa isutáaná.

¹¹“Péemiacué comparación: Pidèniacaalícué pìiriwa, càmìtacué pìa
írí íba isutácaalí píicha pan iyáapínáwa. Càmìtacué pìa iyáapíná àapi
isutácaalí píicha cubái. ¹²Càmìtacué pìa iyáapíná chália isutácaalí
píicha cawámai yéewé. ¹³Ewitacué báawéeyéicáaníta íiuitáiseca pía,
càicáaníta cáininácuéca piicáca péenibewa, píalimácué nacái píaca nalí
cayábéeri wawàsi. Néeni, ¿càmìtasícué píalíawa cayábáaná íiuitáise
yái Wáaniri Dios chènuníiséerica? ¡Iná iwàwacutácué píalíacawa
Dios ibànùanápíná nalí Espíritu Santo, cawinácaalí isutéeyéica Dios
íichani! —íimaca yái Jesúsca.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

14 Aiba èerité Jesús yúucaca demonio asiali fícha. Yái demonio matàacáica imànicaté asiali. Néese demonio yàacadénáamiwa asiali fícha, yáta asiali yáalimá itàaníca àniwa. Níái wenàiwica iyéeyéica néeni náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí ìwalíse yái imànínaca. 15 Quéwa abénaméeyéi náimaca: “Yái asiali Jesúsca idèniaca Beelzebú íiwitáise, yái demonio íiwacalináca. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica fícha Beelzebú íiwitáise iyú”, náimaca Jesús ìwali.

16 Aibanái nawàwa náalimáidaca naicáwa Jesús asáis idèniacaalí Dios íiwitáise, iná nasutáca fícha imànínápíná yái càmirica wenàiwica idé imànica. 17 Yá Jesús yáaliacawa náináidánáwa nawàwáaná náalimáidaca naicáwani. Yá íimaca nalí:

“Péemíacué comparación: Wenàiwicanái ipéliacaalí íipunitawáaca, yásí nàasu cáli imáalàacawa. Néese àniwa áibanái néenánái napéliacaalí náipunitawáaca, càmita náalimá nàyaca abéeri capíi irícu. 18 Càita nacái Satanás yàasu demonionái napéliacaalí náipunitawáacatá, néese càmita yáalimá cachàini Satanás quirínamatá. Càicuéca núumaca pírí píimacáinacué nùwali núucáanása demonio wenàiwica fícha Beelzebú íiwitáise iyú, yái demonio íiwacalináca. 19 Quéwa picháawàacaalícué nuináwaná ìwali mamáalàacata núucáanása demonio wenàiwica fícha Beelzebú íiwitáise iyú, néese iwàwacutácué picàlidaca nulí cawinácaalí ichàini iyú péewáidacalénáicué yúucaca demonio wenàiwica fícha. Píalíacawa càmita náuca demonio Beelzebú íiwitáise iyú. Iná péewáidacalénái nadéca náasáidaca càmitacué picàlida nuináwaná ìwali báisíiri iyú. 20 Nudéca núucaca demonio wenàiwica fícha Dios íiwitáise iyú. Iná nudéca núasáidacuéca pírí Dios icùaná abéechúanaméeyéi wenàiwica pèewibàa.

21-22 “Núucaca demonio wenàiwica fícha nuíwítáise iyúwa, cachàinicáiná núa Satanás fícha. Péemíacué comparación: Cachàinicaalí asiali, idèniacaalí cayába icáapisàiwá, yásí icùaca icapèewa cachàiníiri iyú, yàasu nacáiwa iyéerica icapèe irícu, ipíchaná cayéedéeri yàanàaca imelùdacadaténá fíchani. Quéwa cawàwanáta áiba asiali yàanàaca cachàiníríca capíi íiwacali fícha, néese imawèniadaca fíchawa capíi íiwacali, yásí imelùdaca fícha icáapisàimi, yàasumi nacái yàacaténá yáapichéeyéi iríwani. Càita nacái Satanás idacùaca wenàiwica íiwitáise, cachàiníiri iyú ipíchaná namusúacawa fícha. Quéwa núata iwasàaca wenàiwica Satanás fícha cachàinicáiná núa Satanás fícha.

23“Píacué cà míiyéica abédanama íiwitáise núapicha, piùwídecuéca pimànica núa; càmitacué piyúudàa nùwacáidaca wenàiwica Dios írípíná, néese piyúudàacuéca Satanás iméeràidacaténá wenàiwica Dios íicha meedá”, íimaca yái Jesúsca.

El espíritu impuro que regresa

24 Jesús íimaca nalí: “Demonio yàacaalíwa wenàiwica íicha, yásí demonio iméeràacawa chuiri cáli ínata, yá icutáca iyamáacatáipínáwa. Càmicaalí demonio yàanàa iyamáacatáipínáwa, néese íimaca íináidacawa íríwa: ‘Nuèpùacawa àniwa nucapèe néréwa yáara wenàiwicaca nùacatáiscatéwa íicha’, íimaca íríwa yái demonioca. 25 Néese demonio yèepùacawa àniwa, yásí demonio yàanàaca wenàiwica cáiwitáiséeri càide iyúwa cayábéeri capíi natunuérica, nachùnièrica nacái cayába. 26 Néese demonio yàaca iwacáidaca yáapichawa siete namanùbaca demonio máiníyéi báawaca íicha. Néese macáita nawàlùacawa wenàiwica iwàwalìculé nadacùacaténá íiwitáise. Yásí namànica wenàiwica írì báawéeri máiní íicha yái idàbáanéerica demonio imàníricaté írì quéechacáwa”, íimaca yái Jesúsca.

La felicidad verdadera

27 Idècunitàacá Jesús icàlidaca nalíni, yá abéechúa inanái úumaca cachàiníri iyú:

—iCasíimáica pìwali úara inanáica imàaquéechúacaté pimusúaca piicá èeri, úara idàwinèechúacaté pía! —úumaca. 28 Quéwa Jesús íimaca ulí:

—iBáísíta, quéwa cachàini yáwanái casíimáica uícha nía, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái, namànica nacái càide iyúwa íimáaná! —íimaca yái Jesúsca.

La gente mala pide una señal milagrosa

29 Néeseté manùba wenàiwica nàwacáidáyacacawa mamáalàacata Jesús itéese. Yá Jesús idàbaca icàlidaca nalíni: “Báawaca náiwitáise níai wenàiwicaca iyéeyéica siucade; nasutáca nuícha numànínápiná naicá yái cà míirica wenàiwica idé imànica. Càmita quéwa numànipíná nalí càiri wawàsi. Numàacacáita naicáca numànínápiná càide iyúwaté profeta Jonás iyáaná. 30 Càide iyúwaté Nínive iyacàlená mìnanáimi náalíánáwa Dios ibànùacaté nàatalé profeta Jonás, càita nacái numàacapíná wenàiwica náalíacawa nùwali, núa asíalí Dios néeséerica, numànipinácáiná càide

iyúwaté profeta Jonás iyáanáté. ³¹Aiba èeriwa, Dios yùuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica, yásí níái wenàiwicaca iyéeyéica siùcade nabàlùapínáwa Dios ípunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, càinácaalí báawéeri namàníricaté. Néese Sur yàasu cáli icuèchúami cà míichúa israelita umichàapínácawa ucháawàacaténá naináwaná ìwali níái israelitaca iyéeyéica siuca. Bàaluitécáiná ùanàaca máini déecuise wàasu cáli íinatalépiná uemíacaténáté rey Salomón itàacái máini cáalíacáica, úalíacáinátéwa Dios imàacacaté Salomón icàlidaca tàacáisi cáalíacáiri iyú. Quéwa éwita nùyacáaníta nèewibàa, níái israelitaca, núa cachàiníirica íiwitáise rey Salomón ichàini íicha, càicáaníta càmita neebáida nutàacái. Iná cabáyawanáca Dios iicáca nía. ³²Nía nacái cà míiyéica israelita iyéeyéicaté Nínive iyacàlená iricu namichàapínácawa èeri imáalàacaalíwa Dios yùuwichàidapínácaalí báawéeyéi wenàiwica. Néese níái israelitaca iyéeyéica siuca nabàlùapínáwa Dios ípunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, càinácaalí báawéeri namàníricaté. Yásí Nínive iyacàlená mìnanáimi nacháawàapíná israelitanái iináwaná ìwali, bàaluitécáiná Nínive iyacàlená mìnanáimi nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná néemíacáinaté profeta Jonás icàlidaca nalíni Dios inùmalícuise. Néese, éwita nùyacáaníta nèewibàa siùcade, níái israelitaca, núa cachàiníirica íiwitáise profeta Jonás ichàini íicha, càicáaníta càmita neebáida nutàacái. Iná máini cabáyawanáca Dios iicáca nía”, íimaca yái Jesúsca.

La lámpara del cuerpo

³³Jesús íimaca nalí: “Péemíacué comparación: Watùcuniàcaalí lámpara, càmita wabàani catácatalé, càmita nacái yàalusi iriculé. Néese wamàacaca lámpara icànaca chènunibàa amalácaténá wenàiwicanái irí iwàluèyécawa néré. ³⁴Pituí nacái iyaca pirí càide iyúwa lámpara pituícáiná imàacaca piicáca. Cayábacaalí pituí, yásí amalánamaca piicáca. Quéwa, báawacaalí pituí, néese catáca piicáidaca. ³⁵Néese, yái píináidéericawa piwàwalícuísewa iyaca càide iyúwa catuíri íiwitáise. Iná picúa cayába piwàwawa, masaquèeri iyú, picá cáininá piicáca áiba wawàsi Dios íicha, ipíchaná catáca píiwitáise. ³⁶Amalácaalí píiwitáise, canásiwacaalí catá píiwitáise, yásí píalíaca piicáca cayábéeri báawéeri íichaná, càide iyúwa lámpara icànacaalí píwali”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

³⁷Idécanáamité Jesús icàlidacani wenàiwicanái irí, yá abéeri fariseo imáidaca Jesús iyáacaténá iyáacaléwa. Ináté Jesús iwàlùacawa fariseo

icapèe iriculé, yá yáawinacawa mesa iwéré. ³⁸Yái fariseo ínáidacawa manuísíwata iicáidaca Jesús irí iicácáiná Jesús càmita imàni culto nacáiri íbacaténá icáapiwa éeréeri iyú, iyúwa fariseonái íiwitáise iyáaná ipíchawáise iyáaca iyáacaléwa. ³⁹Quéwa Wáiwacali íimaca irí:

—Píacué fariseoca, pimànicuéca madécaná wawàsi éeréeri iyú càide iyúwaté piawirináimi yéewáidáanácué pía, yá macái wenàiwica nayúunáidaca masacàacuéca píiwitáise. Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa bacàa, quirápieli nacái wáibéeyéica ínatabàa. Quéwa máiní báawaca píiwitáise piwàwalicuíséwa càide iyúwa bacàa ipuniéchúacawa casaquèeri iyú, peedácáinácué píríwa manùba wawàsi piyéede iyúwa, iyú nacái yái báawéerica pimàníricuéca. ⁴⁰¡Píacué càmiyéica yáalíawa! ¿Càmitacué píalíawa Dios yáalimá iicáca piwàwaliculéwa càide iyúwa iicáaná nacái macái wawàsi wenàiwica yáaliméerica iicáca ituí iyúwa? ⁴¹Quéwa, iwàwacutácué masacàaca pimànica píiwitáisewa piwàwalicuíséwa quéechacáwa yéewanápinácué píaca catúulécanéeyéi irí cayábéeri ofrenda Dios irípiná. Masacàacaalícué pimànica píiwitáisewa, yásí masacàaca Dios iicácué macáita yái pimàníricuéca.

⁴²“¡Dios yúuwichàidapínácué píawa, píacué fariseoca! Pimàacacuéca bànacalé ofrenda iyú Dios irí abéerinama néená níái diyéica imanùbaca pibànacaleca púbéeyéica, níái menta ibáiná, ruda ibáiná nacái, macái bànacalé íiwitáaná nacái, càide iyúwaté Dios ichùulianácué pimàacaca irí nía ofrenda iyú sacerdotenái iyáapíná. Quéwa, càmitacué picúa wenàiwicanái machacàníiri iyú, càmitacué nacái cáininá piicáca Dios. Máinícué iwàwacutá càì pimànica, quéwa picácué piyamáida pimàaca piasu cawèníiriwa Dios irípiná ofrenda iyú.

⁴³“¡Dios yúuwichàidapínácué píawa, píacué fariseoca!, iwàwéeyéica máiní yáawinacawa macái wenàiwica yàacuésemi chènunibèeri yàalubáisi íinata néewáidacàalu irícu pimànicaténácué culto, yéewacaténácué naicáca pía iyúwa máiníyéica cachàinica. Casíimáicuéca piwàwa nacái natàidacáinácué pía máiní cáimiétaquèeri iyú bamuchúamibàa yàcalé áibanái wenàiwica naicácaténácué nataidaca pía.

⁴⁴“¡Dios yúuwichàidapínácué píawa! Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa càliculii càmiyéi wenàiwica yáalíawa alénácaalí càliculii iyaca, néese wenàiwica nàipínaca càliculii ínatabàa, quéwa càmita náalíawa nàipínaca casaquèeri ínatabàa. Càita nacái áibanái néemiaca péewáidáanácué nía quéwa càmita náalíawa casacàacuéca píiwitáise”, íimaca yái Jesúsca.

45 Iná abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irìcu ìimaca Jesús irí: —Pía, yéewáidéerica wenàiwica, picàlidacáiná càiri tàacáisi fariseonái irí, iná pitàanica pìyaca wàwali nacái báawéeri iyú, wía yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu —ìimaca. 46 Quéwa Jesús ìimaca:

—iDios yùuwichàidapínacué pía nacái, píacué yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu! Péemìacué comparación: Càicuéca píade iyúwa náiwacanánái ichùulièyéica wenàiwica iwáacutáidaca máiní imiéri wawàsi, néese càmita nayúudàa iwáacutáidacani, ibatàa nacáapi ipùata achúméeriina iyúpináta, càmita nayúudàa iwáacutáidacani. Càita nacái pichùuliacuéca wenàiwica namàníinápíná madécaná càulenéeri wawàsi píimacáinacué Dios iwàwacasa càì namànica, néese càmitacué pimàni càide iyúwa pichùulianá áibanái imànica.

47 “iDios yùuwichàidapínacué píawa!, píacué imàníiyéica cayábanaméeyéi iicacánawa capii profetanáimi yàasu càliculiimi iwicáubàa, piwàwacáinásacué piwàwalica nía, Dios yàasu wenàiwica profetanáimica piawirináimi inuéyéicaté. 48 Iná píasáidacuéca abédanama píiwitáise piawirináimi yáapichawa, cayábaca piicácuéca yái namàníiricaté; nanúacáinaté profetanái, néese cayábacuéca pimànica profetanáimi yàasu càliculiimi.

49 “Iná Dios ìimaca cáalíacáiri iyú: ‘Nubànùapíná profetanái, apóstolnái nacái nacàlidacaténá nutàacái israelitanái irí. Néese israelitanái namànipíná báawéeri abénaméeyéi irí, nanúapíná nacái áibanái néená’, càité ìimaca yái Diosca. 50 Yácáiná Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica siuca ìwalíise yái piawirináimicué inúanacaté Dios yàasu wenàiwica profetanái, Dios idàbacatáiseocaté èeriquéi àta siuca nacáide. 51 Yáara idàbáanéerica nanúacaté ìipidenéericaté Abel. Néese nanúacaté áibanái manùbéeyéi. Yáara nanuéricaté namáalàidáaná canánama ìipidenaté Zacarías, yái profeta nanuéricaté templo ibàacháwalená irìcu, bamuchúamibàa náicha altar, templo nacái. Iná núumacué pirí, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica siuca ìwalíise yái piawirináimicué inúanacaté profetanái, icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmaliçuise.

52 “iDios yùuwichàidapínacué píawa, píacué yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu! Péemìacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica iyéeduèyéica capii yàasu llave, néese càmita nawàlùawa capii irìculé, càmita nacái nabatàa áibanái iwàlùacawa. Càita nacái píacué: Ewitacué píalíacáanítawa càinácaalí Dios itàacái ìimáaná, càicáaníta càmitacué piwènúada píiwitáisewa peebáidacaténáni, càmita nacái pibatàa áibanái yeebáidacani”, ìimaca yái Jesúsca.

⁵³Idécanáami càì Jesús íimaca nalí, yá calúaca nía báawanama, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái fariseoca. Néese nadàbaca nasutáca néemiawa Jesús manùba wawàsi ìwali nasàiwicacaténá irí wawàsi. ⁵⁴Náalimáidaca naicáwani íimáanápíná áiba wawàsi báawéeri yéewanápíná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa.

Jesús enseña contra la hipocresía

12 ¹Néenialíté madécaná mil namanùbaca wenàiwica nàwacáidáyacacawa Jesús yàatalé naicácaténáni. Máinícáiná dàalaca néré wenàiwica, íná nabawàidáyacacawa. Yá Jesús idàbaca icàlidaca quéechacáwa yéewáidacalénái iríwani. Yá íimaca nalí: “Picácué pífichawa fariseonái yàasu levadura. Yái levadura íimáanáca càicanide iyúwa náiwitáise pucháibéeri, ipíchanácué nacái pucháibacuéca píiwitáise. ²Càmítacué píalimá pibàaca pibáyawanáwa càiripínáta. Aibaalípiná macáita náalíacawa ìwali. ³Iná macáita wawàsi pitàanírícuéca ìwali catéeri irìcu, áibaalípiná macáita néemiapínáca amalánama ìwali. Macáita wawàsi pitàanírícuéca ìwali ibàacanéri iyú áibanái fícha, picapèe imàdáná irícuwa, yásí áiba èeriwa náiríacawa capíi ipùataliculé, yá nacàlidapínácani cachàiníri iyú macái yàcalé mìnánái irí”, íimaca yái Jesúsca.

A quién se debe tener miedo

⁴Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Píacué nùacawéeyéiná, núumacuéca pírí, càmita iwàwacutá cáalucuéca pía náicha èeri mìnánái yáaliméeyéica inúacuéca pía, quéwa idécanáamicué nanúaca pía, néese càmita quirínama náalimá namànica pírí báawéeri. ⁵Quéwa nucàlidacuéca pírí ìwali cawinácaalí iwàwacutá cáalucuéca pía fícha: Iwàwacutácué cáaluca pía Dios fícha, yái yáaliméerica yeedácuéca picáuca, yúucacaténácué pía infierno irículé. Báisíta, iwàwacutácué cáaluca pía fícha manuísíwata, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa, píacaténácué nacái icàaluíná.

⁶“Péemíacué comparación: Nawénda cinco namanùbaca púubéeyéi màsibèe pucháiba moneda ìwalínápíná càmicáiná máiní cawènica màsibèe. Quéwa Dios càmita iimáicha nía ibatàa abéeripíná, càmita Dios iimáichani, yái màsibèeca. ⁷Càita nacái Dios icùacuéca pía. Dios yáalíacuécawa macáita pìwali, àta càisimalénácaalícué píiwita ibáiná, yáalía nacáíwa Dioscáiná idéca iputàaca nía abénamata. Iná

picácué cáalu pínáidacawa piwàwawa, Dioscáiná iicácuéca pía iyúwa cawèníri yáwanái náicha macái púubéyeyí màsibèe manùbéyeyí”, íimaca nalí yái Jesúsca.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

⁸Jesús íimaca nalí: “Núumacué pirí, cawinácaalí wenàiwica icàlidéerica iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, yásí núa nacái, asiali Dios néeséerica, nucàlidapiná iináwaná ìwali nùasu wenàiwicacani Dios yàasu ángelnái yàacuésemi. ⁹Aibacaalí quéwa càmita icàlida iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, néese nucàlidapiná iináwaná ìwali, càmita nùasu wenàiwicani Dios yàasu ángelnái yàacuésemi.

¹⁰“Aibacaalí itàaní báawéeri iyú nùwali, núa asiali Dios néeséerica, néese iwènúadacaalí fiwitáisewa báawéeri fícha, yásí Dios imàacapiná iwàwawa ibáyawaná fícha. Quéwa áibacaalí itàaní báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, néese càmita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná fícha.

¹¹“Náibàapinácué píawa nacháawàcaténácué piináwaná ìwali judíonái yéewáidacàalu irícu, jueznái yàatalé nacái, yàcalé íiwacanánái yàatalé nacái, quéwa picácué achúma pínáidawa piwàwawa ìwali càinácaalí iyú yéewanápiná picàlidaca piináwaná ìwaliwa, ìwali nacái yái tàacáisi iwàwacutéericuéca picàlidaca nalí. ¹²Iwàwacutácaalípiná picàlidaca piináwanáwa, yásí Espíritu Santo yéewáidacué píawa, càinácaalícué iwàwacutáanápiná picàlidaca nalí”, íimaca yái Jesúsca.

El peligro de las riquezas

¹³Néeseté áiba asiali ibàluéricawa wenàiwicanái yèewi íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, pichùulia nuénásàiri yàaca nulí nùasupiná wáaniri yàasumi yéené —íimaca. ¹⁴Jesús íimaca irí:

—Pía, nùacawéerináca, càmita nùanàa càide iyúwa juez imàníiná nuèmiacaténá wenàiwicanái nacháawàaca áibanái iináwaná ìwali, càmita nacái nùanàa nuseríacaténá nániri yàasumi yèewi —íimaca yái Jesúsca. ¹⁵Néese Jesús íimaca nacái:

—Piicácué píichawa cayába. Picácué piwàwa peedáca piríwa mamáalàacata cawèníri wawàsi. Wáalímáca wàyaca casíimáiri iyú éwita canácaalí walí manùba cawèníri. Ewita wenàiwica idèniacaalí yàasuwa madécaná cawèníri, càicáaníta càmita yáalímá yáalíacawa asáisi íyacaalípiná madécaná camuí —íimaca yái Jesúsca.

¹⁶Néese Jesús yéewáidaca nía. Yá íimaca nalí: “Péemiacué comparación: Iyacaté càasuíri asìali, idènièricaté madécaná ibànacalewa. Néese áiba camuíté càasuíri yeedáca manùba ìyacanási ibànacale íchawa. ¹⁷Néese càasuíri íináidacawa, yá íimaca iríwa: ‘¿Càinásica iwàwacutá numànica? Canáca nulí cayába capii imanùbaca nùwacáidacatalépiná yàacàsi yái nuedéerica nubànacale íchawa’, íimaca iríwa. ¹⁸⁻¹⁹Néese íimaca iríwa àniwa: ‘Siùca nùalíacawa càinácaalí numàníinápíná. Nucàlìliapíná nucapèewa nuchùnìacaténá àniwa manuínaméeyéi iyú nabàlùacawa yéewanápiná nucùaca nalicu macáita yái nubànacaleca nuedéerica, macáita nùasu nacáiwá. Néese cáwa, yásí nùumaca nulíwa: Pía, nùacawéerináca, siùcade pidèniaca manùba cawèníiri picuèrica pirípináwa piyacaténá iyú madécaná camuípíná. Iná piyamáida píawawa, piyáa piyáacaléwa, piira nacái, casíimái nacái piwàwa’, íimaca iríwa yái càasuíríca. ²⁰Quéwa Dios íimaca irí: ‘Pía asìali máiwitáiséerica. Yáta catáquéi péetáwa. Néese macáita yái pìwacáidéerica pirípináwa, áibanái needápiná nalíwani macáita, áibanái wenàiwica cà míiyéica píalíla ìwali’, íimaca yái Diosca. ²¹Càita iyaca cawinácaalí wenàiwica ìwacáidéericáita iríwa meedá cawèníiri yàasupínáwa, cà míiri quéwa imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Dios cuida de sus hijos

²²Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Péemiacué cayába: Picácué achúma píináidáanícawa piwàwawa ìwali càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa, piyacaténácué, càinácaalícué iyú yéewanápiná nacái peedáca pibàlepináwa, pìwalicaténácué pibàlewa. ²³Máiníiri cawènica wacáuca yàacàsi íicha. Wainá nacái máiníiri cawènica bàlesi íicha. Dios idéca yàaca wacáuca cháí èeri írìcu, wainá nacái cawèníiri íná yéewa wáalíacawa yàanápiná walí wawàsi cà míirica máiní cawènica, yái yàacàsica, yái bàlesica nacái. ²⁴Picáidacué nalí níái cuipìraca. Càmita nabàna nabànacalewa. Càmita nacái needá nabànacalewa. Canáca nacái nacapèe nadèniacatalépiná nabànacale ìyacanáwa. Quéwa Diosta yàaca nayáapíná. Néeni, imáinícuéca cáinináca Dios iicáca pía náicha níái màsibèeca! Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios icùanácué pía nacái. ²⁵Néese, éwitacué píináidáanícaalíwa piwàwawa báawanama, càicáaníta càmitacué píalimá cáala pimànicuéca picáucawa, ibatàa abéeri hora piná, càmitacué píalimá càì. ²⁶Càmíicáinácué píalimá pimànica càiri achúmèeri wawàsi, íná canéeri iwèni meedá píináidacaalícuéwa piwàwawa báawanama yàacàsi ìwali, bàlesi nacái.

27“Píicáidacué càinácaalí íiwinási nadàwinàacawa: Càmita náibaida. Càmita nacái needá sáawáli namàníiripiná nabàlewa. Quéwa núumacué pírí nadèniaca náiwína cayábéeri iicacánáwa rey Salomón ibàle fícha, éwitaté máinicáaníta càasuca Salomónca. 28Dios idéca imàacaca masicái ibàlepiná cayábéeri iicacánáwa, éwita masicái nàyacáaníta maléena èeri meedá manacúalibàa, néese táwicha, yá wenàiwica neemácani quichái iyú. Dios imànica cayábéeri masicái irí waiquéerica càiride iyúwa canéeri iwèni, íná iwàwacutácué píalíacawa Dios yàanápínacué píbàlepiná nacái. ¿Cánacué càmita manuí píináidacawa piwàwawa Dios ìwali icùanápínacué pía? 29Picácué píináidáaníwa mamáalàacata càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa. Picácué máini achúmaca píináidacawa piwàwawa ìwali mamáalàacata. 30Níacáiná macái èeri mìnanaí càmfíyéica Dios yéeniunca náináidáanícawa nawàwawa ìwali, yái wawàsica. Quéwa ìyacué pírí Wáaniri Dios yáaliéricawa càiríinácaalí wawàsi pimáapuèricuéca. 31Píalimáidacué pimànica càide iyúwacué Dios ichùulianá pimànica, macái pichàini iyúwa, yásí Dios yàacué pírí nacái macáita càinácaalícué pimáapuèrica”, íimaca yái Jesúsca.

Riqueza en el cielo

32Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Picácué cáalu pía, píacué nùasu ovejanáica; máisibáwanáitacué pía, quéwa Wáaniri Dios idéca yeedácuéca pía imàcáanápínacué yàasunáica pía, icùacaténacué pía. 33Píwéndacué píasuwa. Píacué iwènináami catúulécaneeyéi irí. Yásí pidèniápinacué cawènisíwéeri càmfíríca imáalàawa Dios yèeripínacué pírí chènuniré, aléera càmicataléca éwisàimipínacué píichani, càmicatalé cayéedéeri yáalimá iwàlùacawa, càmita nacái cuwée imáalàidacuéca píichani. 34Yásí píasucué cawènírisíwa ìyapíná chènuniré, íná piwàwápinacué píyaca chènuniré”, íimaca yái Jesúsca.

Hay que estar preparados

35Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Píchùnìacué píiwitáisewa picùacaténacué nùacawa néese. Péemìacué comparación: Píyacué càide iyúwa wenàiwica idécanáami ìwalica ibàlewa, ipucúadaca nacái yàasu lámparawa. 36Picùacué nùacawa néese càide iyúwa áibanái íibaidéeyéica nacùacaalí náiwacaliwa yèepùacawa casamiento néese, áibanái imànicatalé fiesta nacásàacadénáamiwa. Nacùaca náiwacaliwa yàacawa néese àta yàanàacataléta casamiento néese, yéewanápiná

nàacùaca irí capii inùma ráunamáita yàanàacaalípiná imáidaca. ³⁷Yái náiwacali yàanàacaalípiná, yá yàanàacaalí nía càmfíyéica iimá, yásí casímáica yàasu wenàiwicanái. Péemíacué cayába, yái náiwacali ichùnìapínaca yàasuwa iwacùacaténá nalí nayáapíná. ³⁸Casímáica níawa, náiwacali yàanàacaalí nía càmfíyéi iimá, éwita yàanàacaalí néré catá bamuchúami, càmicaalí nacái, cacámalaléwa nacái. ³⁹Péemíacué comparación: Capii íiwacali yáalíacaalítéwa càinácaalípiná hora irícu cayéedéeri yàanàacatá, néese càmita ibatàa nàacùaca capiiinùma nayéedùanápíná íicha yàasutá. Càmita quéwa capii íiwacali yáalíawa càinácaalípiná hora irícu cayéedéeri yàanàa. ⁴⁰Càita nacáicué pía. Pichùnìacué píiwitáisewa picùacaténácué nùacawa néese, núa asíali Dios néeseérica, nùacáináwa néese càmicatáipínátacué picùa nùanàa”, íimaca yái Jesúsca.

El criado fiel y el criado infiel

⁴¹Néeseté Pedro isutáca yéemíawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿picàlidasica yái comparaciónca péewáidacaténá wíawamita wía péewáidacaléca, càmicaalí nacái, péewáidasica canánama wenàiwica? —íimaca yái Pedroca.

⁴²Néese Wáiwacali íimaca: “Péemíacué comparación: Iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa capii íiwacali yàasu wenàiwica. Cáibaidacáiricani, yái yàasu wenàiwicaca, yeebáidéeri nacái íiwacali itàacáíwa machacàníiri iyú. Iná yái capii íiwacalica, ipíchawáise yàacawa icapèe íichawa, yá ichùuliaca yàasu wenàiwicawa icùanápíná yàasu wenàiwica áibanái, yàacaténá nacái nayáapíná èeri imanùbaca. ⁴³Néesecáwa íiwacali yàanàacaalípiná àniwa, yá casímáica yàasu wenàiwica imànicaalícáwa iyaca càide iyúwa íiwacali íimáanaté irí. ⁴⁴Péemíacué cayába, yái íiwacali imàacapíná yàasu wenàiwicawa icùaca macáita yàasu, yácáiná yàasu wenàiwica íibaidaca cayába íiwacali íríwa, idècunitàacá canáca yái íiwacalica. ⁴⁵⁻⁴⁶Quéwa yái íiwacali yàasu wenàiwicaca iyúunáidacaalí íiwacali idècunìacawa mamáalàacata, yá nacái idàbacaalí icapèedáidaca inacáiyéiwa íibaidéeyéica, yá iyamáidaca íibaidaca iyáacaténá manuí iyáacaléwa, ìiraca nacái, icàmáanápíná nacái, yáta íiwacali yàanàapínaca yáta èerica yàasu wenàiwica càmicatáita icùa yàanàaca, áiba hora nacái càmfíiri yáalíawa ìwali íiwacali yàanàanápíná. Yásí íiwacali idalúaca yèewi pucháibawaca, yái yàasu wenàiwica báawéerica, càide iyúwa yùuwichàidáaná wenàiwica càmfíyéica yeebáida itàacái.

47“Cawinácaalí yàasu wenàiwicanáí yáaliyéicawa càinácaalí náiwacali iwàwáaná namànica, quéwa càmfíyéica icùa fiwacali yàanàaca, càmfíyéica yeebáida nacáí fiwacali itàacáíwa, yá náiwacali icapèédáidapiná níawa manùba yàawiría cachàiníiri cabèesi iyú. 48Néeseta quéwa cawinácaalí yàasu wenàiwica càmfíríca yáalíawa cayába càinácaalí fiwacali iwàwáaná yàasu wenàiwica imànica, néese imànicaalí ibáyawanáwa, yásí fiwacali icapèédáidaca báawataàani. Cawinácaalí yáaliyéicawa cayába, iwàwacutá namànica máiní machacàníiri iyú. Cawinácaalí yàasu wenàiwica fiwacali imàaqueyéica icùaca manùba, iwàwacutá nacùaca nía máiní cayábéeri iyú náicha áibanáí càmfíyéica icùa manùba”, íimaca yáí Jesúsca.

Jesús es causa de división

49Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénáí iríwa: “Nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé, íná càulenéri wawàsi yàanàapínaca macáí èeri mìnanáí ìwali càide iyúwa quicháí yeemácaalí wenàiwica; yá imáiní nuwàwa quicháí idàbaca ipucúacawa ráunamáita! 50Iiwàwacutápiná nùuwichàacawa cáíwíiri yùuwichàacáisi iyú, yá máiní báawaca nuínáidacawa nuwàwawa siùcade àta numáalàidacatalépináta nùuwichàacawa! 51Picácué píináidawa wenàiwicanáí nàypiná matuíbanáita náapichawáaca nùanàacáaníta aléi èeri iriculé. ¡Càmíirita! Néese, càmita abédanama náiwitáise nùwali. 52Siúcáisede nàyacaalí cinco namanùbaca néenánáí, yásí máisiba càmita abédanama náiwitáise pucháiba yáapicha, càita nacáí, càmita abédanama pucháiba íiwitáise máisiba yáapicha. 53Asìali yùuwideca imànipínaca ìiriwa. Iiri nacáí yùuwideca imànipíná yáaniriwa. Inanáí ùuwideca umànipínaca uíduwa. Uídu nacáí ùuwideca umànipíná úatúawa. Ua nacáí ucuíruca ùuwideca umànipíná uinìruwa. Uinìru nacáí ùuwideca umànipíná ucuíruwa, níacáiná abénaméeyéi néená neebáidapiná nutàacáí, quéwa áibanáí càmita neebáidapíná nutàacáí”, íimaca yáí Jesúsca.

Las señales de los tiempos

54Yá Jesús íimaca wenàiwicanáí irí: “Péemíacué comparación: Chái Israel yàasu cáli íinata, piicácaalícué manùba acalèe namichàacawa èeri iwàlùacatáisewa, yásí píimacuéca piríwáaca: ‘Aca uníara wàatalé’. Yásí yúuwàacawa. 55Néese cáuli ipùacaalí sur néese, yásí píimacuéca ùuleca cáminá walíwa. Yásí ùulecani. 56¡Píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Píalíacuécawa càinácaalí íimáaná yáí acalèe iicacánáwa,

chái cáli nacái. Iná pialíacuéca nacáiwa càinácaalí íimáaná yái Dios imànírica siuca, quéwa picàlidacáitacué pichiwawa càmitasacué pialíawa cawinácaalí núa”, íimaca yái Jesúsca.

Procura ponerte en paz con tu enemigo

57 Jesús íimaca nalí: “¿Cánacué càmita píináidawa machacàníri iyú pimàníinápínacué cayábéeri? 58 Pisutá Dios íicha caquialéta imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná íicha, ipíchaná yùuwichàidaca pía. Càmicaalí càì pimàni, yásí Dios ìyaca pirí càiride iyúwa piùwide. Péemìa comparación: Piùwide itécaalí pía icháawàacaténá piináwaná ìwali nacuèrinánái irí, yá iwàwacutá pitàaníca yáapicha éeréta àyapullicubàa. Pisutá íicha wawàsi caquialéta imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná íicha ipíchaná itéca pía juez yàatalé; càmicaalí pisutá íicha càì, yásí juez imàacaca úwinái náibàaca pía, yá úwinái náucapíná píaawa presoíyéi ibànaliculé, nacapèedáidacaténá píaawa. 59 Péemìa cayába. Canácatáita namusúawa nàuwichàacái íichawa presoíyéi ibàna iricuise àta napáyaidacataléta náichawa namawènìacálewa macáita, àta abéeri centavo piná, yái centavo namáalàidáaná canánama. Càita nacái càmita pialímá pimusúacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha càiripínata”, íimaca yái Jesúsca.

Importancia de la conversión

13 1 Néenialíté abénaméeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yàatalé, yá nacàlidaca Jesús írini, Pilato gobernador imàacacaté yàasu úwináíwa inúaca wenàiwica Galilea yàasu cáli néeséeyéi. Yáté Galilea néeséeyéi íiranámi yèwìacawa napìra íiranámi yèewiwa, níái pìráimica nanuéyéicaté sacrificio piná nàacaténá Dios icàaluíniná. Uwinái inúacáiná nía mawiénita irí yáni nanúacatái napìrawa, íná yéewa náiranámi yèwìacawa napìra íiranámi yèewiwa.

2 Néese Jesús íimaca nalí: “Níara Galilea yàasu cáli néeséeyéica néetacatéwa máini báawéeri iyú. Iná cawàwanátacué piyúunáidaca cabáyawanacaté nía náicha canánama ìyéeyéica nàasu cáli íinata. 3 Núumacué pirí, càmitaté cabáyawaná nía áibanái íicha. Néese càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa Dios iripíná, yásí péetápinacué nacáiwa méetàuculé Dios íicha. 4 Péemìacatécué nacái naináwaná ìwali áibanái dieciocho namanùbaca yéetéeyéicatéwa Siloé néré chènuníri capli yúuwàacáinátéwa náinatabàa. Picácué píináidawa cabáyawanéeyéica nía náicha macáita Jerusalén ìyacàlená mìnanáica.

5Núumacué pirí, càmitaté cabáyawaná nía áibanái ícha. Néese càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa Dios irípiná, yásí macáita péetápinácué nacáíwa méetáuculé Dios ícha”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la higuera sin fruto

6Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú àniwa, náalíacaténáwa mesúnamáita Dios yùuwichàidánápinaté israelitanái. Yá ímaca nalí: “Aiba asiali idèniacaté higuera yéetaná yàasu uva ibànacalená yèewiréwa. Yàaca iicácaténá idènièricaalí iyacanáwa yái àicuca, quéwa canáca yànèeri iyacanáca. 7Iná bñacalé íiwacali ímaca yàasu wenàiwica iríwa icuèrica uva ibànacalená: ‘Piicá yái àicuca. Nudéca nucutáca iyacaná máisiba camuí imanùbaca. Yá canáca iyacaná. Iná piucani. Canápináta meedá wamàaca ibàlùacawa cháí màyacanéeri’, ímaca. 8Quéwa yái icuèrica bñacalé ímaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, pimàaca ibàlùacawa cháí quirítàacáwa abéeri camuípiná. Yá nubàsabàsáidaca itéesebàa cáli, nùwacáidapiná nacái pirái iyami cayábacaténá irí cáli. 9Yá cawàwanáta càyacanácani. Néese quéwa màyacanácaalí mamáalàacatani, yásí piucacani’, ímaca íiwacali iríwa”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús sana en el día de reposo a una mujer jorobada

10Aiba sábado judíonái iyamáidacatáicawa, Jesús yéewáidacaté nía néewáidacàalu irícu. 11Uyaca néeni cáuláiquéechúa inanái. Demonio yùuwichàidacaté úa dieciocho camuí. Càmita demonio ibatàa ubàlùacawa machacànita, canásíwa, cawaalíca úa mamáalàacata. 12Néese Jesús iicáca úa, yá imáidaca yàataléwa úa. Ímaca ulí:

—Pía inanái, nuwasàaca pía uláicái ícha —ímaca yái Jesúsca.

13Néese Jesús imàacaca icáapiwa ùwali úái inanáica. Yáta cayábaca úa. Yá úalimáca ubàlùacawa machacànita. Yá udàbaca ùaca Dios irí cayábéeri. 14Quéwa yái néewáidacàalu íiwacali iicáca Jesús ichùnianá úa càide iyúwa íbaidacalési, íná calúacani Jesús yáapicha Jesús ichùnìacáiná úa sábado irícu nayamáidacatáicawa. Yá néewáidacàalu íiwacali ímaca wenàiwicanái irí:

—Iyaca walí seis èrita wáibaidacatáipiná. Iwàwacutácué pianàaca quéechacáwatá ichùnìacaténácué píatá, càmita siùca èeri sábado wayamáidacatáicawa —ímaca. 15Néese Jesús ímaca nalí:

—Píacué pucháibéeyéica íiwitáise, péemiácué comparación: Macáitacué piwasàaca pipìranáíwa pacá itéeyéica yàasusi, burro nacái pitécaténácué

nàiraca úni siùca èeri wayamáidacatáicawa. ¹⁶Néeni, ¿cánacué càmita pibatàa uèpunícawa cayába siùca èeri wayamáidacatáicawa úái Abraham itaquétúanámica, úái inanái Satanás idacuèchúa uláicái iyú dieciocho camuí? —íimaca yái Jesúsca.

¹⁷Idécanáami Jesús icàlidaca nalíni, yá báica yùuwidenái wenàiwicanái yàacuésemi. Quéwa macáita wenàiwica casímáica nawàwa naicácáináté yái Jesús imànírira íwítáise cachàiníri iyúwa, yái camírira áibanái wenàiwica idé imànica.

La parábola de la semilla de mostaza

¹⁸Jesús íimaca nalí nacái: “Siùcade nucàlidacué pírí cànácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Nuéwáidacué pía comparación iyú. ¹⁹Yái Dios icùaná yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa achúméerína mostaza íimi, asíali ibànérica ibànacale yèewiwa. Máini achúméerínaca yái íimica, quéwa idàwinàacawa manuírpiná mamáalàacata càiride iyúwa àicusíwa. Máiníri manuícani, íná yéewa màsibèe nàanàaca namànica namùlubèwa mostaza yéetaná yàana íinata”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la levadura

²⁰Jesús íimaca nalí nacái: “Siùcade nuéwáidacué pía comparación iyú pialíacaténacuéwa cànácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. ²¹Càicanide iyúwa levadura iyáaná. Inaná yèewiàdaca levadura másibàawiríacatái harina yèewi, yéewanápiná macáita íbesi inísaacawa”, íimaca yái Jesúsca.

La puerta angosta

²²Néeseté idècunitàacáwa Jesús yèepunícawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá ichàbacawa áibanái iyacàle iricubàa imanùbaca, manuínaméeri, púubéeri nacái yàcaléca. Yá yéewáidaca wenàiwicanái néenibàa nacái. ²³Aiba wenàiwica isutáca yéemíawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿máisibáwanáitasica wenàiwica níara Dios iwasèeyéipináca yàasu yùuwichàacáisi íchawa? —íimaca. ²⁴Jesús íimaca írí:

—Píalimáidacué macái pichàini iyúwa peebáidacaténá nutàacái. Máini càulenáca wenàiwica neebáidaca nutàacái, nawàlùacaténáwa Dios iyacàle iriculé, càide iyúwacué càulenáaná wawàlùacawa máucúiri capíi inùma iricubàa. Núumacué pírí madécaná wenàiwica nawàwapiná nawàlùacawa Dios iyacàle iriculé iyéerica chènuniré

Dios icùacataléca macáita, quéwa càmita náalimápiná, càmicáináté neebáida nutàacái báisíri iyú. ²⁵Numànipiná càide iyúwa capíi fiwacali imàníná. Nudécanáami nubàliaca capíi inùma chènuniré, yásí piacué iyéeyéica méetàuculé capíi íicha, pìanàapinácuéca inùma néré, yá pimáidapinácuéca nulíwa: ‘Wáiwacali, piacùa walíni’, càipinácué píimaca nulí. Quéwa núumacuéca piríwa: ‘Càmitacué núlía nuicáca pía síisáanéeyéicalícué pía’, càì núumacuéca pirí. ²⁶Néese píimapinácuéca nulí: ‘Wayáacaté wayáacaléwa píapicha. Péewáidacaté wía wàyacàle yàasu calle iricubàawa’, càipinácué píimaca nulí. ²⁷Quéwa núumapinácué pirí àniwa: ‘Nudéca núumacuéca pirí, càmitacué núlía nuicáca pía síisáanéeyéicalícué pía. Piacuéwa núicha macáita piacué imàniyéica ibáyawanáwa’, càipinácué núumaca pirí. ²⁸Yá píicháanpínácuéca néenibàawa, píamíadapinácuéca piyéiwa piùwichàacái iyúwa, piicácáinácué piawirináimi Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái, macái profetanái nacái nàyaca Dios iyacàle iricu, icùacataléca macáita chènuniré, piacué quéwa piúcapinácuécawa méetàuculé. ²⁹Madécanácáiná wenàiwica nàanàapíná néréwa, macái cáli néeséeyéica, norte néeséeyéi, sur néeséeyéi nacái, este néeséeyéi nacái, oeste néeséeyéi nacái, nayáacaténá nayáacaléwa Dios iyacàle iricu Dios icùacataléca macáita chènuniré. ³⁰Néese abénaméeyéi càmiyéica máiní cachàini siúcade cháí èeri iricu áiba èeriwa máiní cachàinica níata áibanái íicha. Aibanái nacái cachàiniyéica siúcade, áiba èeriwa càmita máiniyéi cachàinica níata èeri imáalàacaalípínáwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús llora por Jerusalén

³¹Yáté èerica abénaméeyéi fariseonái nàanàaca Jesús yàatalé. Yá náimaca Jesús irí:

—Ara, piacàatétawa, rey Herodes iwàwacáiná inúaca pía —náimaca. ³²Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Piacuéwa rey Herodes yàatalé, yáara cachìwéerica. Píimacué irí càì: ‘Péemìa cayába, maléena èeri quirítàacáwa núuca demonio wenàiwicanái íicha, nuchùnìa nacái cáuláiqueeyéi. Néese mesúnamáita numáalàidaca numànica nuíbaidacaléwa’, càì píimacué iríwa. ³³Quéwa iwàwacutá nuèpunicawa maléena èeri quirítàacáwa àta nàanàacataléta Jerusalén iyacàlená iriculé, níacáiná israelitanái nanúacaté batéwa macáita Dios yàasu profetanái Jerusalén iyacàlená iricu. Iná iwàwacutá núa nacái nuétácawa néenibàa.

34“¡Píacué Jerusalén iyacàlená mìnanáica, píacué inuényéica Dios yàasu profetanái, inuényéica nacái wenàiwica íba iyú, níái wenàiwica Dios ibànuèyéica icàlidacaténácué pírí tàacáisi inùmaliçúse! ¡Manùba yàawíría nuwàwacaté nùwacáidacuéca nucùaca pía càide iyúwa cawámai ùwacáidacaalí uénibewa ubáiná yáapísewa! Quéwa càmítacué piwàwa nucùaca pía. 35Iná péemíacué cayába, máiseéyéipiná picapèemicuéca idécanáami piùwidenái imànicuéca píipunita ùwicái; núumacué nacái pírí, càmítacué piicá núa quirínama àta píimacatalépinátacué nùwali: ‘¡Cayábéericani yái yàanèrica Wacuèriná Dios ípídená ìwali, Dios ibànùèrica walí!’ cèipínacué píimaca nùwali —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a un enfermo de hidropesía

14 ¹Aiba sábadu judíonái iyamáidacatáicawa, Jesús yàacawa iyáacatená iyáacaléwa abéeri fariseo íiwacaliná icapèe írìcu. Nàyaca néenibàa áibanái fariseo nacái iicáidéyéica iyaca Jesús írì, naicácaténá asáisi imànicaalí áiba wawàsi nacháawèeripiná iináwaná ìwali ìwalíse. ²Iyaca abéeri cáuláiquéeri nacái Jesús íipunita. Yái cáuláiquéerica yéenéeriwa macáita ìwalísewa. ³Néese Jesús isutáca yéemíawa níái yéewáidéyéica wenàiwica templo írìcu, nía nacái fariseonái. Yá íimaca nalí:

—¿Càinácué píináidacawa? ¿Dios imàacásica wachùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica siùca èeri sábadu wayamáidacatáicawa? —íimaca yái Jesúsca.

⁴Quéwa masànata íicha nía meedá. Néese Jesús imàacaca icáapiwa ìwali yái cáuláiquéerica, yá ichùnìacani. Yá Jesús imàacaca asíali yèepùacawa náicha matuíbanáiri iyú. ⁵Néese Jesús íimaca fariseonái írì:

—Nucàlidacué pírí comparación: Abéericaalícué píiri, càmicaalí nacái, pípirá pacá, yúuwàacaalíwa utàwi nacáichúa írìculé namusúadacatáise úni, ¿càmítasicué pimusúada caquialétani, éwita sábadocáaníta, yái èeri wayamáidacatáicawa? Iná ¿cánácué càmíta píalíawa Dios imàacaca wachùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica macái èeri imanùbaca, sábadu nacái? —íimaca yái Jesúsca.

⁶Néese báica nía, càmíta náalimá nacàlidaca írìni, Jesús imawèniadacáináté nía.

Los invitados a la fiesta de bodas

⁷Níái asianái fariseo imáidéyéicaté néré nacutáca náawinacatáipináwa cáimiétacanéeyéi yàasu yàalubáisi íinata, cáimacáicáiná naicáca níaawawa, nawàwacáiná nacái áibanái naicáca nía cáimiétaquéeri

iyú. Jesús iicácáiná namàníiná, íná yàalàaca nía comparación iyú. Ímaca nalí:

8—Aiba imáidacaalí pía fiesta casamiento nérépiná, picá píawinawa cáimiétacanéeyéi yàasu yàalubáisi íinata yácáiná cawàwanáta áiba wenàiwica yàanàaca, capíi íiwacali imáidéerica néré, cachàiníirica píicha. 9Néese capíi íiwacali, yái imáidéericuéca pía pucháiba, yàanàapíná pìatalé, yá íimapínaca piríwa: ‘Pimàaca áiba yáawinacawa pìatalé’, càipíná íimaca pirí. Néese báica pía meedá naicácáiná piwàwacutáaná piaca píawinacawa yàalubáisi íinata namáalàidáaná canánama, càmfíyéi cáimiétacaná yáawinacatáíwa, déeculé capíi íiwacali íicha. 10Iwàwacutá càì pimànica: Namáidacaalí pía, yá píawinawa yàalubáisi íinata namáalàidáaná canánama, càmfíyéi cáimiétacaná yáawinacatáíwa, yéewanápiná capíi íiwacali yàanàaca néré, yásí íimaca pirí: ‘Nùacawéeriná, pichàbawa áibacatalé cáimiétacanéeyéi yáawinacatáicawa’, càipíná íimaca pirí. Càita áibanái yáawinéeyéicawa piápicha mesa iwéré naicápiná capíi íiwacali iicáca pía cáimiétaquéri iyú. 11Cawinácaalí wenàiwica cáimacáiyéica iicáca yáawawa, Dios imàacapíná báica nía, càmfíyéi nacái cachàini. Néese cawinácaalí wenàiwica càmfíyéica cáimacái iicáca yáawawa, Dios imàacapíná cáimiétacanáca nía, cachàini nacái —íimaca yái Jesúsca.

12Néese Jesús íimaca capíi íiwacali írí imáidéericaté Jesús néré: —Pimáidacaalí áibanái nayáacaténá nayáacaléwa piápicha, picá pimáida piacawéeyéináwa, nía nacái péenánáíwa, nía nacái piawiría yéenaca, nía nacái càasuíyéica iyéeyéica mawiénita pirí; níacáiná áibaalípiná náalíacawa iwàwacutáaná namáidaca nàataléwa pía nacái piyáacaténá piyáacaléwa náapicha. Càita napáyaidaca pía yàacàsi ìwalíná pièricaté nalí. Quéwa càmita cayába càì pimànica. 13Néese pichùnìacaalí manùba yàacàsi áibanái iyáapíná, yá pimáida catúulécaneeyéi wenàiwica, báawéeyéi iiná nacái, éeruíféi yàabàli nacái, matuíféi nacái. 14Yásí casíimáipínáca piwàwa càmicáiná náalimá napáyaidaca pía àniwa. Yásí Dios imàaca piríwa cayábasíwéeri cawèníiri chènuníiséerica áiba èeriwa namichàacaalípináwa yéetácáisi íicha macáita wenàiwicanáimi cayábéeyéica íiwitáise —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la gran cena

15Néeseté idécanáami Jesús icàlidaca nalíni, yá áiba yáawinéericawa néenibàa iyáacaténá iyáacaléwa náapicha íimaca Jesús írí:

—iCasíimáipínácani cawinácaalí wenàiwica iyéeripínáca iyáacaléwa manùbéeyéi yáapicha Dios iyacàle írìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré! —íimaca. 16Néese Jesús íimaca írí:

—Péemìa comparación: Càasuíri asiali ichùnìacaté madécaná yàacàsi icapèe iricuwa iwacùacaténá manùbéeyéi wenàiwica yèewi nayáapináni. Yá imáidaca néré manùba wenàiwica. ¹⁷Néese yéenáiwaná yàanàaca nayáanápíná nayáacaléwa, yá ibànùaca yàasu wenàiwicawa icàlidacaténá nalíni níái wenàiwicaca càasuíri asiali imáidéeyéicaté. Yá íimaca nalí: ‘Aquialécué macái, nudéca nuchùnìaca macáita’, íimaca nalí. ¹⁸Néeseta quéwa macáita nacàlidaca càmìtasa náalimá nàacawa néré. Yái idàbáanéérica íimaca: ‘Nudéca nuwènìaca cáli bànacalé yàalupíná. Iwàwacutá nùacawa néré nuicácaténá néréni. Pimàni nulí cayábéeri picàlidaca píiwacali írìwani càmìta núalimá nùacawa icapèe néré’, íimaca írì. ¹⁹Aiba íimaca írì nacái: ‘Nudéca nuwènìaca diez namanùbaca pacá íibaidéeyéipíná. Iwàwacutá nùacawa néré núalimáidacaténá nía asáísí náibaidacaalí cayába. Pimàni nulí cayábéeri, picàlidaca píiwacali írìwani càmìta núalimá nùacawa icapèe néré’, íimaca írì. ²⁰Aiba íimaca írì àniwa: ‘Nudéca nuedáca nùacawéetúapínáwa, íná càmìta núalimá nùacawa néré’, íimaca írì. ²¹Néese yái yàasu wenàiwicaca yèepùacawa íiwacali yàataléwa. Yá icàlidaca írì naináwaná. Néese calúaca yái íiwacalica. Yá íimaca yàasu wenàiwica írìwa: ‘Piacàatétawa yàcalé néré. Picutáca wenàiwica carretera manuínaméeyéi írìcubàa, àyapu púubanaméeyéi írìcubàa nacái. Pimáida catúulécanéeyéi yàanàacaténá nucapèe néré, nía nacái éeruíyéi yàabàli, nía nacái yàana ituwièyécawa íicha, nía nacái macàwéeyéica’, íimaca yái íiwacalica. ²²Néese yàasu wenàiwica imáidaca nía. Yá íimaca íiwacali írìwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica càide iyúwa píimáaná nulí, quéwa càmìtàacá ipuníawawa yái picapèeca’, íimaca írì. ²³Néese íiwacali íimaca írì: ‘Pìawa macái àyapu imanùbaca chuitaliré yàcalé íicha, ànalìmalé nacái àta alénácaalí nàyaca wenàiwica. Pité néese wenàiwica nawàlùanápínáwa, yéewanápíná ipuníacawa yái nucapèeca’, íimaca yái íiwacalica. ²⁴Nífacáiná idàbáanéeyéica wenàiwicaca numáidéeyéicaté quéecha, núumacuéca pírí, canácata néená iyáapíná iyáacaléwa nuchùnìèrica nucapèe írìcuwa”, íimaca yái Jesúsca.

Lo que cuesta seguir a Cristo

²⁵Madécaná wenàiwica yèepunícatéwa Jesús yáapicha, yéewáidacalécaténá nía. Yá Jesús iwènúa iicáidaca nalí. Íimaca nalí: ²⁶“Pìwàwacaalícué nuéwáidacaléca pía, néese iwàwacutácué cáinináca píicáca núa íicha yái cáinináanáca píicáca píaniricuéwa, píatúa

nacáíwa, piacawéetúa nacáíwa, péenibe nacáíwa, péenánái nacáíwa, íchacué nacái yái cáinináanáca piicáca picáucawa. Càmicaalícué cáininá piicáca núa íicha yái cáinináanáca piicáca nía, néese càmitacué yéewa nuéwáidacalécuéca pía. ²⁷Piwàwacaalícué piacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, iwàwacutácué matuíbanáiri iyú pimàacaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanácaalícué piquíniná, éwita nanúacaalícué píawa peebáidacáiná nutàacái, càide iyúwa iwàwacutácaalí nawáacutáidaca nàasu cruzwa cawinácaalí yéetéeyéipinácawa cruz ìwali. Iwàwacutácué nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùulianácué pía. Càmicaalícué càì pimànica, néese càmitacué píalimá nuéwáidacalécuéca pía. Iná iwàwacutácué píináidacawa cayába quéechacáwa asáísí píalimácaalícué nuéwáidacaléca pía. ²⁸Péemiacué comparación: Abéericaalí péenácué iwàwa imànica chènuníiri capíi, quéechacáwa yáawinacawa iputàaca cayába capíi iwènipiná yáalícaténáwa asáísí idèniacaalí iwènipiná imáalàidacaténá imànica capíi. ²⁹Néese, càmicaalí càì imàni, néese idécanáami dàalaca imànica cáli ibàlùadacaténá capíi íba íinata, càmita yáalimá imáalàidaca imànica capíi. Yásí macáita wenàiwica iiquéeyéica capíi yéenámi, nadàbapiná naicáanáca asáli iquíniná. ³⁰Yá náimapináca ìwali: ‘Yái asáli idàbacaté imànica chènuníiri capíi, néese càmita yáalimá imáalàidaca imànicani’, càipiná náimaca, naicáanáca iquíniná. ³¹Péemiacué áiba comparación: Aiba nacuèrinásàiri iwàwacutácaalí imànica ùwicái áiba cáli ípunita, quéechacáwa yáawinacawa íináidacaténáwa cayába asáísí yàasu úwinái diez mil namanùbaca náalimácaalí namawèniadaca náichawa áiba cáli icuèriná yàasu úwinái veinte mil namanùbaca. ³²Néese càmicaalí yáalimá imawèniadaca íchawa nía, yásí ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa áiba cáli icuèriná yàatalé, ipíchawáise yàanàaca mawiénita, nasutácaténá néemiawani càisimalénácaalí iyú iwàwacutá ipáyaidaca íchawani, yéewanápiná imàacaca nàyaca matuíbanáita. ³³Càita nacái iwàwacutácué píináidacawa cáalíacáiri iyú asáísí píalimácaalícué pimànica càide iyúwa nuchùulianá pía, yácáiná, càmicaalícué pimàaca piwàwawa íicha macáita píasumica, néese cué canáca yéewanáwa nuéwáidacaléca pía”, íimaca nalí yái Jesúsca.

Cuando la sal deja de estar salada

³⁴Jesús íimaca nalí: “Péemiacué comparación: Nuéwáidacalénái nàyaca machacàníiri iyú, namàni nacái cayábéeri. Càica níade iyúwa cayábéeri iwíidùma,

puiwéerica imànica yàacàsi yéewanápiná caséeca wenàiwica nayáacani. Néese càmicaalí quirínama puiwa iwidùmaca, yá càmita yáalimá puiwaca àniwani. ³⁵Canéeri iwèni meedáni yái iwidùmaca. Càmita cayába cáli iríni. Càmita cayába irí nacái yáníi nàwacáidacataléca piráí iyami. Wáuca meedáni, yái iwidùmamica. Càita nacái iwàwacutácué pìyaca machacàníiri iyú, pimànicué cayábéeri nacái, píacué nuéwáidacaléca, yéewanápiná wenàiwica nawàwa neebáidaca yái báisiiri tàacáisica. Càuwíiyéicaalícué pía, péemiacué nutàacái”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del pastor que encuentra su oveja

15 ¹Néennialité madécaná yeedéeyéicaté plata néenánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná, áibanái nacái báawéeyéi íiwitáise, nàacawa Jesús yàatalé, néemiacaténá itàacái. ²Néese abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, natàanica báawéeri iyú Jesús ìwali. Náimaca Jesús ìwali: —Yái asialica itàidaca cayába báawéeyéi íiwitáise, yá iyáaca iyáacaléwa náapicha —náimaca.

³Iná Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá íimaca nalí: ⁴“Péemiacué comparación: Abéeri péenácué idèniacaalí cien namanùbaca ipira ovejanáíwa, yá abéeri oveja iméeràacaalíwa, yásí náiwacali imaacaca ipiranáíwa noventa y nueve namanùbaca manacúalibàa yàacaténá icutáca oveja yúuquéricawa íicha àta yàanàacatalétani. ⁵Néese yàanàacaalíni, yásí casímáiri iyú imichàidaca oveja iwáacutaléwa. ⁶Néese yàanàaca icapèe néréwa, yá iwacáidaca yàacawéeyéináwa, áibanái nacái iyaquewéeyéicawa. Yá íimaca nalí: ‘Casímáicué piwàwa núapicha, nudéca nàanàaca yái nupira ovejawa yúuquéricatéwa nuícha’, càipiná íimaca yái oveja íiwacalináca”, íimaca yái Jesúsca. ⁷Néese Jesús íimaca nalí: “Péemiacué cayába. Càita nacái abéeri wenàiwica iwènúadacaalí íiwitáisewa báawéeri íicha, yásí ángelnái iyéeyéica chènuniré nayanídacawa abéeri wenàiwica ìwali manuísíwata íicha yái nayanídaanácawa noventa y nueve namanùbaca ìwali íináidéeyéicawa mabáyawanáca, íináidéeyéica nacáíwa càmita iwàwacutá nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha càide iyúwacué píináidáanáwa pìwaliwa. Iná yéewa cayábacata nàwacáidáyacacawa nùatalé níái yáaliéyéicawa cabáyawanáca nawènúadacaténá náiwitáisewa nabáyawaná íichawa”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la mujer que encuentra su moneda

⁸Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Inanáí idèniacaalí diez namanùbaca moneda máiníiyéi cawènica

yáawamíiyéi plata quírameníiri, néese abéechúa monedacaalí yúucawa uícha, yásí upucúadaca lámpara ucutátaténá moneda yúuquéechúacawa uícha. Yá utunúaca ucapèe irìcubàawa éeréeri iyú àta ùanàacataléta moneda cawèníichúaca. ⁹Néese ùanàacanáami úa, yá ùwacáidaca uyaquewéeyéiwa inanái, áibanái nacái ùacawéeyéináca inanáica. Yá úumaca nalí: ‘Casímáicué piwàwa núapicha, nudéca nùanàaca cawèníichúa moneda yúuquéechúacatéwa nuícha’, úumaca nalí. ¹⁰Núumacué pirí, càita nacái casímáica Dios yàasu ángelnái abéeri wenàiwica ìwali, cawinácaalí báawéericaté íiwitáise iwènúadéerica íiwitáisewa báawéeri íicha Dios irípiná”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del padre que perdona a su hijo

¹¹Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Càasúiri asiali idèñacaté yéenibewa pucháiba asianái. ¹²Néese iméeréeri íimaca yáaniri iríwa: ‘Pápa, pìa nùasu yéená yái piasucawa pièripináca nulí péetácaalípináwa’, íimaca yáaniri iríwa. Yá néese nániri iwacúaca macáita yàasu yèewiwa nalí. ¹³Néesecáwa cawàwanáta máisiba èeri idénáami, iméeréeri iwèndaca íichawa yáaniri yàasuwa, yá itéca iwènináami, néese yàacawa déeculé áiba cáli néré. Yá yúucaca macáita yàasu platawa iyacáténá máiní máiwitáiséeri iyú. ¹⁴Néese idécanáami yúucaca macáita, yá idàbaca canáca nayáacalé cachàiniiri iyú néenibàa. Yá iméeréeri idàbaca máapicani. ¹⁵Yá icutáca íibaidacalépináwa áiba asiali yáapicha yái cáli néeséeri. Yái asiali ichùuliaca iméeréeri yàacawa yàasu manacúaliré yàacáténá ipira marranonái iyáapiná. ¹⁶Máiní iméeréeri iwàwaca iyáaca marranonái iyáacalé yéenáca anáica, quéwa càmita wenàiwica ibatàa iyáaca nía, ibatàa abéeri pináta, càmita nàa iyáapiná. ¹⁷Atata ùuculiiri idàbaca íináidacawa cáalíacáiri iyú àniwa. Yá íimaca iríwa: ‘Núaniri idèniaca yàasu wenàiwicawa manùbéeyéi. Nadènià nayáacaléwa cayábata, imàacaca nacáywa nalí manuí. Quéwa, núa cháí nuétácawa máapicái iyú. ¹⁸⁻¹⁹Siùcade nuèpùacawa núaniri icapèe néréwa àniwa. Yá núumapiná iríwa: Pápa, nudéca numànica Dios irí báawéeri, pirí nacái. Siùcade càmita quirínama cayábaca nuíwitáise, ínà canáca yéewaná quirínama núumáanápiná pirí núanirica píata. Pimàaca nùyaca càide iyúwa piasu wenàiwica, yásí nuíbidaca pirí, càipiná núumaca núaniri iríwa’, íimaca íináidacawa iríwa yái iméeréerica. ²⁰Iná yàacawa, yèepùacawa yáaniri icapèe néréwa.

“Quéwa déecuísecaalí tàacáwani, yá yáaniri iicácani. Yá catúulécanáca iicáca ìiriwa. Yá yáaniri ipiacawa íipunitáidaca ìiriwa. Yá yàanalícuca

ìiriwa itàidaca cayábani. Isùsùaca ìiri inàni ìwaliwa càide iyúwa náiwitáise natàidáaná wenàiwica cáininéerica naicáca. ²¹Néese yáí ìiri iméeréeri íimaca yáaniri íríwa: ‘Pápa, nudéca numànica Dios írí báawéeri, pírí nacái. Siùcade càmita quirínama cayába nuíwítáise, íná canáca yéewaná quirínama núumáanápíná pírí núanirica píata’, íimaca. ²²Yáanirita quéwa íimaca yàasu wenàiwicanái íríwa: ‘Caquialétacué, peedacué ibàlepiná cayábanaméeri áiba bàlesi íicha. Pìwalicué ìwalini. Pìwalicué anillo icáapi íiduná ìwali. Pìwalicué nacái izapatonipíná yàabàli ìwali. ²³Peedacué nacái pacá íidu walíibèechúaca. Pinúacué wayáapínáni. Siùcade wamànicué fiesta. ²⁴Yácáiná nuíríca, nuyúunáidéericaté yéetacatéwa nuícha, siùca quéwade idéca yèepùacawa nùatalé àniwa. Yúucacatéwa nuícha, quéwa siùca nudéca nùanàaca àniwani’, íimaca nalí yáí yáanirica. Néese nadàbaca namànica fiesta.

²⁵‘Idècunitàacá namànica fiesta, yá ìiri béeri íibaidaca yèepunicawa yáaniri yàasu manacúali néenibàawa. Yá yèepùaca yàacawa capíi nérépiná, yásí yéemíaca namànica música, abenaméeyéi nacái nalabàaca casímáiri iyú. ²⁶Yáí ìiri béerica imáidaca yàataléwa abéeri íibaidéeri. Yá isutáca yéemíawa càinácaalí namàníná capíi írícu. ²⁷Yá íibaidéeri íimaca írí: ‘Idéca yèepùacawa néese àniwa piméeréerica, íná píaniri idéca ichùullíaca nanúanápíná wayáapíná pacá íidu walíibèechúa yáwanái, yácáiná piméeréeri idéca yàanàaca cayábata’, íimaca írí. ²⁸Néese calúacani, yáí ìiri béerica. Càmita iwàwa iwàlùacawa capíi írícule, íná iwàwacutá yáaniri imusúacawa isutacaténa íicha iwàlúanápínáwa néré náapicha. ²⁹Quéwa ìiri béeri càmita yeebá, yá íimaca yáaniri íríwa: ‘Nudéca nuíbaidaca pírí madécaná camuí. Nudéca numànica mamáalàacata càide iyúwa pichùullíaná numànica. Canácatáita pía nulí ibatàa abéeri cabra achúméeríinapínáta, numànicaténá fiesta nùacawéeyéiná yáapichawa. ³⁰Siùca idéca yàanàaca yáí píirica, yúuquéericaté macáita píasu platami máaléquéeri iyú nalípiná inanáica iiméeyéica asianái yáapicha plata ìwalínápíná, yá pidéca pinúaca írí iyáapíná pacá íidu walíibèechúa’, íimaca yáí ìiri béerica.

³¹‘Néese yáaniri íimaca írí: ‘Nuírí. Pidéca piyamáacawa núapicha càiripínáta. Piasucata macáita yáí nudènièrica. ³²Siùcade quéwa máiní cayábaca wamànínáca fiesta, casímáica nacái wía. Piméeréericáiná idéca yàanàaca, yáí iyéericaté càide iyúwa yéetéerimiwa, quéwa idéca yèepùacawa wàatalé càide iyúwa idéca nacáicaalí yèepùacawa cáuca àniwani; yúucacatéwa nuícha, yá wadéca wàanàaca àniwani’, íimaca yáí yáanirica. Càita nacái Dios itàidaca cayába cawinácaalí wenàiwica iwènúadéerica íiwitáisewa ibáyawaná íichawa”, íimaca yáí Jesúsca.

La parábola del mayordomo que abusó de la confianza

16 ¹Néeseté Jesús yéewáidaca yéewáidacalénáiwá comparación iyú. Iimaca nalí: “Iyacaté abéeri náiwacali càasuíri. Idèniaca yàasu wenàiwicawa icuèrica càasuíri yàasu cawèniíri. Yá áibanái nàanàaca nacháawàaca yàasu wenàiwica iináwaná ìwali yái wenàiwicaca icuèrica íwacali yàasuwa. Náimaca yúucáanása meedá íwacali yàasu platawa máiwitáiséeri iyú. ²Néese íwacali imáidaca yàataléwani. Yá íwacali íimaca irí: ‘Nudéca nuémiaca piináwaná piúcaca nùasu plata. Siùcade pichùnìa nùasuwa picàlidacaténá nulí macáita píibaidacalé ìwaliwa càmicáiná nubatàa picùaca nùasu quirínama’, íimaca yái íwacalica. ³Néese yái asiali yàacawa íwacali íchawa. Yá íimaca íríwa: ‘¿Càinásica numàni siùcade nuíwacali iwàwacáiná yúucaca núa? Canáca nuchàini nubànacaténá nubànacalewa. Báica nacái nusutáca plata áibanái íicha nuwènièripiná iyú nuyáapináwa. ⁴Uwé, siùca nualíacawa càinácaalí numàniínápiná àniwa yéewanápiná áibanái yeedáca yàataléwa núa, idécanáami nuíwacali yúucaca núa’, íimaca íríwa. ⁵Néese yái asiali imáidaca wenàiwica imawènièyéica íwacali íicha plata nàanàanápiná abéerinamata namanùbaca iyúwa. Yá íimaca idàbáanéeri irí: ‘¿Càisimaléná pimawènià nuíwacali íicha?’ íimaca. ⁶Néese idàbáanéeri wenàiwica íimaca: ‘Numawènià píiwacali íicha cien namanùbaca yàalu olivo iséená’, íimaca. Néese íwacali yàasu wenàiwica íimaca irí: ‘Cháta iyaca pimawèniacáleca cuyàluta ibáiná írìcu. Piúca meedáni. Ara, píawinacàatétawa pitànàa àniwa áiba cuyàluta ibáiná írìcu cincuenta namanùbaca pimawèniánápiná nuíwacali íicha meedá. Yásí iwàwacutá pèepùadaca irí cincuenta namanùbaca meedá’, íimaca irí. ⁷Néese yái íwacali yàasu wenàiwicaca íimaca áiba irí: ‘¿Néeni pía? ¿Càisimaléná pimawènià?’ íimaca irí. Yái áiba asiali íimaca irí: ‘Cien namanùbaca yàalu trigo ituíná’, íimaca irí. Néese íwacali yàasu wenàiwica íimaca irí: ‘Cháta iyaca pimawèniacáleca cuyàluta ibáiná írìcu. Piúca meedáni. Pitànàa áiba cuyàluta ibáiná írìcu àniwa ochenta namanùbaca pimawèniánápiná íicha meedá. Yásí iwàwacutá pèepùadaca irí ochenta namanùbaca meedá’, íimaca irí. Càita imànica náapicha macáita wenàiwica imawènièyéica íwacali íicha yàasusi. ⁸Néese yái íwacali yáalíacawa bàsabàsaca yàasu wenàiwica íiwita, yái báawéerica íiwitáise icuèricaté íwacali yàasuwa, iwènúadacáiná namawèniacále. Nudéca nucàlidacuéca pirí yái comparaciónca píalíacaténáwa máiniíyèi cáalíacáica èeri mìnánáica càmiíyéica

yeebáida Dios itàacái namànicaalí wawàsi nanacáiyéi yáapichawa, cáaliacáica nía píichacué, píacué yeebáidéeyéica Dios itàacái.

⁹“Iná nùalàacuéca pía pimàinínápinácué cayábéeri áibanái irí piasu plata iyúwa, yéewanápinácué cáinináca naicáca píawa. Néesezáwa, plata imáalàacaalípináwa píichacué, yásí needácué nàataléwa pía aléera chènuniré nàyacatalé càmfírira imáalàawa.

¹⁰“Aiba wenàiwica icùacaalí achúméeri wawàsi machacàníiri iyú, yá icùapináca cayába nacái manùba wawàsi. Quéwa imànicaalí ibáyawanáwa idèniacaalí achúmanamata, yá imànipináca ibáyawanáwa nacái idèniacaalí manùba. ¹¹Iná càmicaalícué pimàni cayábéeri piasu plata iyúwa cháí báawéeri èeri irícu, néese càmitacué namàacapiná picùaca báisíiri cawèníirica iyéerica chènuniré. ¹²Néese àniwa càmicaalícué picùca áibanái yàasu machacàníiri iyú, néese càmita nàacué píri piasusíwápináwa.

¹³“Péemiacué comparación: Canácata yàasu wenàiwica yáaliméeri imànica machacàníiri iyú càide iyúwa íiwacanáni pucháiba ichùulianá imànica, báawacáiná iicáca abéeri íiwacaliwa, cáinináta quéwa iicáca íiwacaliwa áiba. Càmicaalí nacái, néese yàapiná íiwacali áiba icàaluínináwa, quéwa caná iwèni meedá iicápiná íiwacali áibawa. Càita nacái càmitacué pidé píibaidaca cayába Píiwacali Dios irípináwa càide iyúwa iwàwáaná cáininácaalícué píicáca plata”, íimaca yái Jesúsca.

¹⁴Néese abénaméeyéi fariseo cáininéeyéica iicáca plata, néemiácáiná macáita Jesús íimáaná plata iwali, íná naicáánica Jesús iquíniná. ¹⁵Quéwa Jesús íimaca nalí: “Pidécuéca picàlidaca piináwaná iwaliwa wenàiwicanái irí cayábáanása píiwitáise. Neebáidacué nacái pichíwa. Quéwa Dios yáalíacuécawa píiwitáise iwali, càinácaalí iyáaná. Casíimáica èeri mìnaná iicácuéca píiwitáise báawéeri, quéwa Dios iicácuéca píiwitáise iyúwa yáaséerimi isàni meedá”, íimaca yái Jesúsca.

La ley y el reino de Dios

¹⁶Jesús íimaca: “Bàaluité iwàwacutá wenàiwica neebáidaca iyúwa profeta Moisés itànàanáté tàacáisi Dios inùmaliçuise, iyúwa nacái profetanái itànàanáté Dios itàacái. Càité iyaca àta Juan el Bautista yàanàacatalétaté. Néese Juan, núa nacái wadéca wacàlidaca wenàiwicanái iríni yái cayábéeri tàacáisica náalíacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Siùca madécaná wenàiwica nawàwa nàuwichàidaca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica yái tàacáisica.

¹⁷“Quéwa máiníiri cayábacani yái Dios itàacái bàaluisàimica profeta Moisés, áibanái profeta nacái natànèericaté Dios inùmaliçuise. Macáita

ichàbapinácawa càiwade iyúwaté Dios itàacái fímáaná. Aibaalípiná Dios imáalàidapiná capiraléeri cáli, yá nacái èriquéi. Néese càmfíripináta itàacái bàaluisàimi imáalàapináwa, ibatàa abéeri letra achúméeriina pináta, canácatáita imáalàawa. Macáita ichàbapinácawa càiwade iyúwaté Dios itàacái fímáaná”, fímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

18 Jesús fímaca: “Asiali imàacacaalí íchawa ínuwa, néese yeedácaalí íríwa áiba, imànica ibáyawanáwa, iimácáiná áiba inanái yáapicha càmfíchúaca ínusíwa. Aiba asiali yeedácaalí ínupináwa abéechúa namàaqueéchúami, imànica ibáyawaná nacáwa, iimácáiná úapicha, úara áiba asiali ínuca”, fímaca yái Jesúsca.

El rico y Lázaro

19 Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa. Yá fímaca nalí: “Iyacaté càasuíri asiali. Cayábanaméeri ibàle iicácanáwa cawènfiri nacái. Macái èeri imanùbaca imànica fiesta máiníri cawènica. 20 Iyacaté nacái catúulécaneéri asiali cacháunéeri ìwalíse ípidenéeri Lázaro. Yái Lázaro yáawinacawa càasuíri icapèe inùmalícu. 21 Yái catúulécaneérica iwàwacaté iyáaca àta càinácaalí yàacàsi ituériwa càasuíri yàasu mesa ínatáise. Aulinái nacái nàanàaca Lázaro yàatalé nabèrùcaténá icháuná ituí yái catúulécaneérica. 22 Aiba èerité, catúulécaneéri yéetácawa. Yá ángelnái itécani iyacaté paraíso írícu, aléera Abraham yàatalé Dios yáapicha. Yá nacái càasuíri yéetácawa. Yá nabàliacani, yái càasuírímicca.

23 “Yái càasuírímicca yùuwichàacawa mamáalàacata néenibàa báawéeyéimi nàacatalépinácawa néetácaalíwa, ípidenácatalé infierno. Càasuírími iicáidaca déeculé, yá iicáca Abraham, Lázaro nacái, iyéeyéica Dios yáapicha paraíso írícu. 24 Iná yái càasuírímicca imáidaca cachàiníri iyú Abraham írí. Yá fímaca Abraham írí: ‘iNùawiri, Abraham, piicá nupualé! Pibànù sísca Lázaro nùatalé idupíadacaténá úni nunène ìwali icáapi iyúwa, nùuwichàacáináwa báawanama cháí quichái írícu’, fímaca. 25 Quéwa Abraham fímaca írí: ‘Pía nutaquérínamica, iwàwacutá piwàwalica piyáanaté máiní cayábéeri iyú idècunitàacá cáuca pía, quéwa yái Lázaro yacaté máiní catúulécaneéri iyú, idècunitàacá cáucani. Siùca Lázaro iyaca cayába cháí, píata quéwa yùuwichèeriwa iyaca néenibàa. 26 Càmita nùalimá nubànùaca píatalé Lázaro, iyacáiná manuírí yàawa nacáiri depuíwéeri béecaná cháí bamuchúamicué wáicha, pía, wía nacái. Iná

canáta yéewaná náalimá nachàbacawa aléera. Píacué nacái síisaara, càmitacué píalimá piacawa síisa nacáira', íimaca yái Abrahamca.

27-28 "Néese càasuírими íimaca àniwa: 'Uwé, néese pimàni nulí cayábéeri, pía nùawiri Abraham, pimàaca Lázaro imichàacawa yéetácáisi íicha, yá pibànùa Lázaro núnari icapèe nérépiná. Nàyaca néeni cinco namanùbaca nuénánái. Pichùulìa Lázaro yàalàanápíná nuénánái ipíchaná nàacawa aléi yùuwichàacáisi irìculé', íimaca yái càasuírìmica. 29 Quéwa Abraham íimaca irí: 'Péenanái nadèniaca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté bàaluité, profetanái itànèericaté nacái Dios inùmalicúise. Iwàwacutá péenanái yeebáidaca natàacái', íimaca yái Abrahamca. 30 Néese yái càasuírìmica íimaca: 'Báisíta, quéwa iwàwacutácawa nalí áiba wawàsi quiríta. Lázaro imichàacaalíwa yéetácáisi íicha imàacacaténá yáawawa naicácani, yásí nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha', íimaca yái càasuírìmica. 31 Quéwa Abraham íimaca irí: 'Càmicaalí neebáida Dios itàacái càide iyúwa Moisés, profetanái nacái natànàanáté, néese càmita nacái neebáidapíná Dios itàacái, éwita yéetéerimiwa imichàacaalíwa yéetácáisi íicha yàalàacaténá nía', íimaca yái Abrahamca", íimaca yái Jesúsca.

El peligro de caer en pecado

17 1 Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: "Macái èeri imanùbaca iyaca madécaná wawàsi imàaquéerica wenàiwica nawàwaca namànica nabáyawanáwa. Quéwa, imáiní Dios yùuwichàidapíná cawinácaalí wenàiwica yéewáidéerica áibanái namànicaténá nabáyawanáwa! 2 Aibacaalí wenàiwica iméeráidaca áibanái namànicaténá nabáyawanáwa, yásí Dios yùuwichàidapíná manuísíwatani. Cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeráidaca wenàiwica. Aibanái idacùacaalí manuírí íba icanápi ìwalíise, náucacaténáni manuírí úni yáaculé isawíacaténáwa, yásí ìisicùmacawa. Quéwa iyacaalí mamáalàacata cháí èeri irìcu, néese iméeráidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máiní cachàiníwanái yùuwichàapínácawa áibanái íicha infierno irìcu. Iná cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeráidaca púbéeyéi. 3 iPíacué píichawa cayába piméeráidacáichacué púbéeyéi Dios íicha namànicaténá nabáyawanáwa!

"Aibacaalí imàni pirí báawéeri, pitàaní yáapicha ìwali. Néese iwènúadacaalí íiwitáisewa báawéeri íicha, pimàaca piwàwawa íicha yái báawéerica imàníirica pirí. 4 Ewita imànicaalí pirí báawéeri

siete imanùbaca yàawiría abé èeri irícu, yá yàanàacaalí pìatalé siete imanùbaca yàawiría nacái, yá ímacaalí pirí: ‘Càmita quirínama numàni pirí báawéeri àniwa’, càicaalí íma pirí, iwàwacutá pimàacaca piwàwawa ícha yái báawéerica imàníríca pirí”, ímaca yái Jesúsca.

El poder de la fe

⁵Néese apóstolnái nasutáca Wáiwacali ícha wawàsi. Náimaca irí: —Piyúudàa wía manuícateéná wáináidacawa wawàwawa pìwali cachàiníiri iyú mamáalàacata —náimaca. ⁶Néese Wáiwacali ímaca nalí:

—Càmitàacáwacué manuí pínáidacawa piwàwawa nùwali, ibatàa achúméeríina iyúpináta. Manuícacalícué pínáidacawa nùwali achúméeríina iyútá, càide iyúwa mostaza ímíinaca achúméeríina iyáaná, yásí yéewanápinácué càì píimaca irí yái manuírí morera yéetanácatá: ‘Píwatàa píawawa cáli ícha, néese píbàna píawawa manuírí úni yáaculé’, yásí àicu imànica càide iyúwacué píimáaná írítá —ímaca yái Jesúsca.

El deber del que sirve

⁷Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú, yá ímaca nalí: “Abéeri náiwacali idèniacaalí yàasu wenàiwicawa ichùnìerica bànacalé yáapíise, cawàwanáta nacái icùaca íiwacali ipírawa, néese idécanáami íbaidaca, yá yèepùacawa bànacalé néese, yá iwàlùacawa íiwacali icapèe irículéwa. Néese, íiwacali càmita íma yàasu wenàiwica íríwa: ‘Caquialéta, píawinawa, piyáa piyáacaléwa’, càmita càì íma. ⁸Néese íiwacali ímapiná irí meedá: ‘Pichùnìa nuyáapiná. Pìwali cayába píbàlewa pítecaténá nulí nuyáapiná, idècunitàacá nuyáaca nuyáacaléwa. Néesecáwa idécanáami nuyáaca nuyáacaléwa, yásí numàaca piyáaca piyáacaléwa’, càipiná ímaca yái íiwacalica yàasu wenàiwica íríwa. ⁹Càmita nacái íiwacali yàaca cayábéeri tàacáisi yàasu wenàiwica íríwa idécanáami imànica càide iyúwa íiwacali ichùulianáni, yàasu wenàiwicacáiná meedáni, íná iwàwacutá íibaidaca íiwacali íríwa càide iyúwa ichùulianá imànica. ¹⁰Càita nacái idécanáamicué pímanica macáita càide iyúwa Dios ichùulianácué pía, picácué cáimacái píicáca píawawa ìwalíise, néese píimacué Dios irí: ‘Wíacata píasu wenàiwicanái canéeyéica iwèni meedá. Wadéca wamànica càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica, càide iyúwa pichùulianá wamànica’, càicué píima Dios íríwa”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús sana a diez leprosos

11 Néeseté Jesús idècunitàacá yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá yèepunícawa bamuchúamibàa náicha Samaria yàasu cáli, Galilea yàasu cáli nacái. 12 Jesús yàanàacaté mawiénita áiba yàcalé irí, yá diez namanùbaca asianái cacháunéeyéi íimami lepra iyú nàanàaca Jesús íipunita. Déecuíseta quéwa nabàlùacawa Jesús íicha, càmicáiná judíonái ibatàa nàanàaca mawiénita áibanái irí. 13 Yá namáidaca cachàiníiri iyú Jesús irí:

—iPía Jesús, Wáiwacali, catúulécaná piicáca wía! —náimaca Jesús irí. 14 Jesús iicáca nía, yá íimaca nalí:

—Piacué pimàacaca sacerdotenái iicáca píimami náalíacaténáwa pidécuéca pichùnìacawa —íimaca nalí. Yá idècunitàacá nàacawa, yá ichàbacawa náicha yái uláicáica. 15 Yá abéeri néená níaí cacháunéeyéimica iicácáiná masacàaca íimami lepra íicha, íná yèepùacawa Jesús yàatalé. Idècunitàacá yèepùacawa, yàaca cayábéeri Dios irí cachàiníiri iyú. 16 Yàanàaca Jesús yàatalé, yá ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa Jesús irí. Yáawiada inàniwa cáliaculé yàacaténá Jesús icàaluíníná, yàacaténá nacái irí cayábéeri. Yái asiali Samaria yàasu cáli néeséerica, càmiírca judío. 17 Yá néeseca Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Nudéca nuchùnìacáwa diez namanùbaca cacháunéeyéi. Níara nueve namanùbacaca càmita nèepùawa, éwita israelitacáaníta nía, nàacaténá cayábéeri Dios irí. 18 Abéerita yái càmiírca judío yèepùacawa nùatalé yàacaténá cayábéeri Dios irí —íimaca yái Jesúsca. 19 Néese Jesús íimaca Samaria yàasu cáli néeséeri irí:

—Pimichàawa. Piawa. Uláicái idéca ichàbacawa píicha, peebáidacáiná nulí —íimaca yái Jesúsca.

Cómo llegará el reino de Dios

20 Fariseonái nasutáca néemìawa Jesús càicaalínápinácaalí Dios icùa macáita wenàiwicanái. Néese Jesús íimaca nalí:

—Càmítacué píalimá piicáca càinácaalí iyú Dios icùaca wenàiwicanái. 21 Càmita náimapiná: ‘Piicácué, Dios icùaca wenàiwica chái cáli’; càmita nacái náimapiná: ‘Áiba cáli íinata nacái Dios icùaca wenàiwica’, càmita náimapiná càmicáiná náalimá naicáca natuí iyúwani càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáiwa, icùacáiná náiwitáise, icùa nacái abéechúanaméeyéi wenàiwica pèewibàa —íimaca yái Jesúsca. 22 Néese Jesús icàlidacaté yéewáidacalénái iríwani:

—Máadáinícuéca piwàwa piicáca núa áiba èeriwa, éwitasica pialimácaalí piicáca núa abé èeri piná meedátá, piwàwapinácuéca piicáca núa, núa asiali Dios néeséerica. Máinícué piwàwapiná piicáca nùanàaca nucùacaténá macáita, quéwacué càmitàacá piicápiná núa. ²³Aibanái nacàlidapiná nachìwawa, náimapiná nudécasa nùanàaca. Náimapináca: ‘Mesías idéca yàanàaca cháí’; áibanái náimapinácué pirí: ‘Mesías idéca yàanàaca néré’. Quéwa picácué piawa néré, picácué nacái piawa náapicha. ²⁴Péemiácué, nùacaalípináwa néese àniwa, yásí macái èeri mìnánái naicápiná nucànacawa amaláwaca, càide iyúwa énu icàánáná macáita capiráléeri cáli ìwali chènuniré èeri imusúacatáisewa àta èeri iwàlùacataléwa. Càipiná nacái nùacawa néese àniwa nuénáiwáná yàanàacatáíwa, núa asiali Dios néeséerica. Càmita nùawa ibàacanéri iyúwa. ²⁵Quéwa iwàwacutá nùuwichàcawa manuísíwata quéechacáwa, yá iwàwacutá èeri mìnánái iyéeyéica siùca báawaca naicáca núa càiride iyúwa canéeri iwèni meedá. ²⁶Mawiénicaalípiná nuénáiwáná nùanàacatáipiná àniwa, núa asiali Dios néeséerica, yásí wenàiwicanái nàypiná càide iyúwaté èeri mìnánái iyáaná Noé yàasu èerité. ²⁷Matuíbanáicaté nàyaca Dios íicha bàaluité. Nayáacaté nayáacaléwa, néese nàiraca nacái, needácaté náinupináwa, àta Noénái iwàlùacatalétawa arca iriculé. Yáté manuírí yéesacái yàanàaca, yá néetácatéwa macáita wenàiwica càmíyéicaté iwàlùawa Noénái yáapicha arca iriculé. ²⁸Càité nacái Lot yáapichéeyéimi Sodoma iyacàlená mìnánái nàyacaté matuíbanáita Dios íicha. Nayáacaté nayáacaléwa, nàiraca nacái nàiracaléwa. Nawènià nacái nàasupináwa. Nabànacaté nabànacalewa, nawénda nacái nàasuwa. Namànicaté nacái nacapèewa. ²⁹Quéwa idécanáamité Lotnáí namusúacawa Sodoma iyacàlená íicha, yáté quichái yèewièricawa azufre yèewi yúuwàacatéwa chènuníise Sodoma mìnánái ìwali. Yáté néetácawa macáita. ³⁰Càita nacái yúuwichàcáisi yàanàapináwa ráunamáita èeri mìnánái ìwali áibaalípiná numàacacaalípiná núawawa naicáca núa, núa asiali Dios néeséerica.

³¹“Néenialípiná áibacaalí iyamáidapináwa iyaca icapèe ipùata sàabadéeri íinatabàawa, idènìacaalí nacái yàasuwa capli irìcu, iwàwacutá càmita yèepùà iwàlùacawa icapèe iriculéwa yeedácaténá yàasuwa ipíchawáise ipìacawa Jerusalén iyacàlená íicha. Aibacaalí nacái yèepunípináwa manacúalibàa, iwàwacutá càmita yèepùawa icapèe néréwa ipíchawáise ipìacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ³²Piwàwalícué càinácaalíté Lot íinumi yéetácawa, cáininéechúacaté

iicáca yàasumiwa èeri iricúrica, úái yéetéechúamicatéwa càmicáináté upiácaawa yàcalé ícha càide iyúwaté Dios yàalàaná úa. ³³Cawinácaalí càmfíríca yeebáida nutàacái iwàwacáiná icúaca icáucawa cháí èeri irícu, yúucapíná icáucawa càmfíri imáalàawa, quéwa cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái mamáalàacata éwita áibanái inúacaalíni, idèniapíná icáucawa càmfíri imáalàawa.

³⁴“Néese núumacué pirí nùanàacaalí táiyápi, yá pucháiba wenàiwica naimápiná nàyaca cama irícu. Angelnáí itépiná abéeri wenàiwica, áibapíná nacái imàacawa néenita. ³⁵Yá pucháiba inanái namulúapínáca nàyaca ituínási. Angelnáí itépiná abéechúa inanái, abéechúapíná nacái imàacawa néenita. ³⁶Pucháiba asianái yèepuníyépínácaawa manacúalibàa. Angelnáí itépiná abéeri asialí, abéeripíná nacái imàacawa néenita —íimaca yái Jesúsca. ³⁷Néese yéewáidacalénái nasutáca néemíawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿chábàanástica nàanàa needácaténá nía? —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Màulenéri iyú piicápinácué chábàanácaalí nàacawa càide iyúwacué píalíanáwa chábàanácaalí yéetéerimiwa iríawa piicácaalí manùbéeyéi wáchuli nàwacáidáyacacawa —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la viuda y el juez

18 ¹Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú náalíacaténáwa iwàwacutáaná nasutáca Dios ícha mamáalàacata, yàalàacaténá nía nacái ipíchaná naméyáacawa nasutáca Dios ícha. ²Yá Jesús íimaca nalí: “Iyacaté juez áiba yàcalé irícu. Càmita yàa Dios icàaluíniná. Càmita nacái yàa wenàiwica íimiétacaná. ³Uyacaté nacái yàcalé irícu abéechúa inanái inírimi yéetéechúamicatéwa ícha. Aiba wenàiwica iwàwacaté yeedáca uícha ùacawéeri yàasumi. Iná usutáca juez ícha wawàsi manùba yàawiría iyúudàanápíná úa. Yá úumaca juez irí: ‘Piyúudàa núa. Pichùulí nàuwichàidáanápíná nuícha nùuwídeca yeedéerica nuícha nùacawéeri yàasumi’, úumaca juez irí. ⁴⁻⁵Manùba èeri càmita juez yeebá usutáaná ícha. Néese maséeca iwàwa idècuni yéemiaca usàna. Yá íimaca iríwa: ‘Ewita càmicáaníta nùa Dios icàaluíniná, éwita nacái càmicáaníta nùa wenàiwicanái íimiétacaná, càicáaníta siùcade nuyúudàaca úara inanáica, nùuwichàidaca uícha ùuwíde, máinícáiná usàiwicaca nulí wawàsi, ipíchaná ùanàaca mamáalàacata, yá usàiwica nulí wawàsita àta nuétácatalétawa’, càica íimaca iríwa yái juez báawéerica íiwitáise”, íimaca nalí yái Jesúsca.

6Yá Wáiwacali íimaca nalí àniwa: “Pidécuéca péemiaca itàacái yái juez báawéerica íiwitáiseca. Ewita báawéericáaníta íiwitáiseni, càicáaníta átata iyúudàaca manìríchúami. 7Néeni, ¿càmitasicué pialíawa cayábéeri Dios íiwitáise? Iná iwàwacutácué pialíacawa Dios iyúudàapiná cawinácaalí wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa, cawinácaalí isutéeyéica yáawawa íicha manuísíwata mamáalàacata èeríapinama, táiyápinama nacái. Yá Dios imawènìadapiná náicha nacái nàuwidenái. Càmita Dios idècunìapináwa déecuíri iyú iyúudàanápiná nía. 8Núumacué pirí, Dios iyúudàapiná níaawa caquialéta, imawènìadapiná náicha nàuwidenái. Núa asìali Dios néeséerica, nùanàapiná àniwa aléi èeri irìculé, quéwa càmita nùanàapiná manùbéeyéi yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del fariseo y el cobrador de impuestos

9Néeseté Jesús yéewáidaca abénaméeyéi wenàiwica comparación iyú, níara cachàiníyéica iicáca yáawawa nayúunáidacáiná mabáyawanéeyéica nía, íná báawaca naicáca náichawa áibanái wenàiwica. Jesús íimaca nalí: 10“Pucháiba asianái nàacatéwa templo irìculé nasutácaténá níawawa Dios íicha. Abéeri fariseo, áiba asìali nacái yeedéeri plata yéénánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. 11-12Yái fariseo ibàlùacawa abéerita méetàucuta áibanái íicha, isutáca yáawawa Dios íicha. Càì íimaca: ‘Pía Dios, nùaca pirí cayábéeri núacáiná càmfírca iyúwa áibanái wenàiwica canánama. Núa nacái càmita nuyéedù. Càmita báawa nuíwítáise nacái. Càmita nuimá áiba inanái yáapicha càmfíchúaca nuínusíwa. Càmita numàni nubáyawanáwa càide iyúwa imàníná yái asìali yeedéerica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná. Núa nacái numàaca nuíchawa nuyáacaléwa pucháiba èeri semana ìwali nusutácaténá Dios íicha. Macái néená níái diyéica wawàsi nuedéerica nulíwa, numàaca abéeri néená Dios irípiná ofrenda iyú’, càì íimaca ìwaliwa yái fariseoca. 13Néeseta quéwa yái asìalica yeedéerica plata yéénánái judío íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, yáta ibàlùacawa déecuíseta fariseo íicha. Máinicáiná báica iicáca yáawawa Dios iwéré ibáyawaná ìwalísewa, íná càmita iicáida chènuniré. Néese, ibàbàida yùucutawa mamáalàacata icáapi iyúwa máinicáiná achúmaca iwàwa ibáyawaná ìwaliwa. Yá íimaca mamáalàacata Dios irí: ‘Pía Dios, piicá nupualé, cabáyawanéerica núaquéi’, càì íimaca isutáca Dios íicha”, íimaca yái Jesúsca. 14Néese Jesús íimaca nalí àniwa: “Núumacué pirí, Dios imàacacaté iwàwawa ibáyawaná íicha, yái asìali yeedéerica

plata yéenanái íchawa romanonái yàasu gobierno irípiná, néese asiali yèepùacawa matuíbanáita icapèe néréwa. Quéwa yái fariseoca, càmita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná ícha, níacáiná cawinácaalí wenàiwica icàlidéeyéica iináwaná iwaliwa máiníinása cayábaca nía áibanái ícha, Dios imàacapiná báica nía. Cawinácaalí quéwa icàlidéeyéica íchawa ibáyawanáwa, Dios imànipiná irí cayábéeriwa”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹⁵Néeseté àniwa áibanái natéca néenibewa púubéeyéi Jesús yàatalé yéewacatená Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, isutácatená nalí Dios ícha imànínapiná nalí cayábéeri. Quéwa, Jesús yéewáidacalénái naicáca nía, yá nadàbaca naciúsaca náichawa wenàiwica itéeyéica yéenibewa Jesús yàatalé, yéewáidacalénái náimaca sùmanái nasàiwicasa Jesús irí wawàsi. ¹⁶Quéwa Jesús imáidaca sùmanái nàanápínáwa yàatalé. Yá ímaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé, picácué pimáisanà nàanàaca, Dioscáiná icùaca wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nániri itàacáiwa. ¹⁷Péemiacué cayába, iwàwacutá wenàiwica neebáidaca Dios itàacái càide iyúwa púubéeyéi sùmanái yeebáidáaná nániri itàacáiwa. Càmicaalí wenàiwica neebáida càì, néese canácatáita Dios yéenibeca nía —ímaca yái Jesúsca.

Un hombre rico habla con Jesús

¹⁸Néeseté abéeri judío íiwacaliná isutáca yéemíawa Jesús. Yá ímaca Jesús irí:

—Pía cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càinásica iwàwacutá numànica nùyacatená càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —ímaca. ¹⁹Jesús ímaca irí:

—Iwàwacutá pínáidacawa cayába iwali yái píimáanáca, càinácaalí ímáaná yái tàacáisica íméerica cayábéericasa núa, canáciná áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —ímaca yái Jesúsca, iwàwacáiná asiali yeebáidaca Dioscani yái Jesúsca. ²⁰Néese Jesús ímaca irí àniwa:

—Píalíacawa Dios itàacái ichùulianá wía: ‘Picá píimá áiba inanái yáapicha càmiíchúaca píinusíwa, áiba asiali yáapicha nacái càmiírira pinirisíwa; picá pinúa wenàiwica; picá piyéedua; picá nacái pichiwáida áibanái; pía náimiétacaná píaniri, píatúa nacái’ —ímaca yái Jesúsca. ²¹Néese asiali ímaca irí:

—Nudéca numànica macáita càide iyúwa Dios íimáaná sùmàicatáiseté núa àta siùca nacáide —íimaca. ²²Jesús yéemiàcani, yá íimaca irí:

—Iyaca abéeri wawási iwàwacutéeri pimànica quiríta: Pìa piwéndaca macáita piasuwa, pìa nacái iwènináami catúulécanéyeyí irí. Càipiná pidèniaca piasu cawèniiriwa chènuniré. Néese pèepùawa pìacaténáwa núapicha nuéwáidacalécáténá pía —íimaca yái Jesúsca.

²³Yái asiali quéwa, yéemiàcanáami, yá máini achúmaca iwàwa máinicáiná càasucani, càmicáiná nacái iwàwa yàaca áibanái irí macáita yàasuwa. ²⁴Jesús yáalíacáináwa achúmaca iwàwa yái asialica, íná Jesús íimaca yáapichéyeyí iríwa:

—iMáini càulenápináca càasuíyeyí yebáidaca Dios itàacái, Dios yéenibecaténá nía! ²⁵Càide iyúwa camello càmiíná yéewa iwàlucawa siduwíapi ituí yáapuí iricubàa, càita nacái càulenáca càasuíri wenàiwica yebáidaca Dios itàacái Dios icùacaténáni —íimaca yái Jesúsca. ²⁶Níái yéemièyéica Jesús íimáaná, náimaca Jesús irí:

—Néeni, ¿cawinápiná yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha? —náimaca. ²⁷Jesús íimaca nalí:

—Canáca yéewaná wenàiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía, Dios yáalimácáiná imànica macáita —íimaca yái Jesúsca. ²⁸Néese Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, wadéca wamàacaca wàasuwa macáita wàacaténáwa píapicha yéewacaténá péewáidacaléca wía —íimaca. ²⁹Yá Jesús íimaca nalí:

—Péemiàcué cayába, píacué nuéwáidacaléca yebáidéyeyéica nutàacái. Numáidacué abenaméeyeyí péená nàanápináwa nacapèe íichawa namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. Aibanái péenácué nacái nàapináwa maléená èeri nàacawéeri íichawa, càmicaalí nacái néenánái íicha nacáíwa, càmicaalí nacái nasèenái íicha nacáíwa, càmicaalí nacái néenibenái béeyeyí íicha nacáíwa, namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ³⁰Yásí Dios yàapinácué pirí madécaná wenàiwica piiquéyeyéipiná càiyéide iyúwa péenánáiwa chái èeri irícu. Néese, èeri imáalàacaalípináwa, yásí Dios yàacué picáuca càmiíri imáalàawa chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

³¹Yáté Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa doce namanùbaca méetàucuta áibanái íicha. Yá íimaca nalí:

—Siùcade wàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Namànipiná nulí macáita càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali, núa asiali Dios néeseérica. ³²Yá presopináca namànica núawa namàacacatená càmiíyéi judío inúaca núa, yá naicánípiná nuquíniná, yá natàanípiná báawéeri iyú nùwali, yá nàapìsáidaca núawa. ³³Nanúadáidapiná nacái núawa, yásí nanúaca núa. Quéwa máisiba èeri irìcu núcàucàapináwa —íimaca yái Jesúsca.

³⁴Quéwa, Jesús yéewáidacalénái càmita náalíá néemíaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisica, càmita nacái náalimá náalíacawa ìwali.

Jesús sana a un ciego de Jericó

³⁵Néeseté, Jesús iyaca mawiénita Jericó iyacàlená irí, yá matuíri asiali iyaca néeni, yáawinéericawa àyapu idùlepi isutéerica plata wenàiwicanái íicha ichàbéeyéicawa néenibàa. Isutáca náicha plata yéewanápiná iwèniaca iyáapináwa. ³⁶Yái matúirica yéemíaca manùbéeyéi isàna nachàbàanáwa, yá isutáca yéemíawa nía, cawinácaalí yàawa náapicha néeni. ³⁷Nacàlidaca iríni Jesús Nazaret iyacàlená néeseéricani yái càì ichàbacawa chábàì. ³⁸Iná yái matúirica imáidaca:

—iJesús, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca.

³⁹Néese áibanái yèeyéicawa Jesús ipíchalé nacúisaca náichawani, yái matúirica, masàanáapínani. Imáidaca quéwanáta mamáalàacata cachàiníri iyú:

—iPía, rey David itaquérinámica, Wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca.

⁴⁰Néese Jesús iyamáaca ibàlùacawa. Yá Jesús ichùuliaca natéénápiná matuíri Jesús yàatalé. Néese matuíri yàacawa néré, yá Jesús íimaca irí:

⁴¹—¿Càináisica piwàwa numànica pirí? —íimaca yái Jesúsca. Néese matuíri íimaca:

—Nuíwacali, pimàaca catuíca núa —íimaca. ⁴²Jesús íimaca irí:

—Catuíca píawa, peebáidacáiná nuchùnìanápiná pía. Iná yéewa cayábaca píawa —íimaca yái Jesúsca.

⁴³Yáta matúirimi iicáidaca àniwa. Yá yàacawa Jesús yáapicha. Yàaca nacái Dios irí cayábéeri. Néese áibanái iiquéeyéicani, nàaca nacái Dios irí cayábéeri.

Jesús y Zaqueo

19 ¹Néeseté, Jesús iwàlùacawa Jericó iyacàlená irìculé. Ichàbacáitawa néenibàa. ²Abéeri asiali càasuíri iyaca néeni,

abéeri Jericó mìnali, íipidenéeri Zaqueo. Yái Zaqueo, náiwacalicaní, níái yeedéeyéica plata yéenanái judfo íchawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná. ³Yái Zaqueo iwàwa iicáca Jesústàatá, yáalíacaténá iicáca Jesús. Quéwa, càmita yáalimá iicàcani, manùbacáiná wenàiwica Jesús itéesebàa. Maléenéeri nacái yái Zaqueoca, íná càmita yáalimá iicáca Jesús. ⁴Iná yái Zaqueo ipìacawa Jesús ipíchalépiná. Yá íriacawa sicómoro yéetaná yàana ìwalibàa yéewanápiná idéca iicáca Jesús. Yái àicu ibàluèricawa àyapu idùlepita, Jesús ichàbacatabàapinácawa. ⁵Quéwa, Jesús ichàbaca yàacawa sicómoro yéetaná yáwibabàa, yá iicáidaca chènuniré. Iicáca Zaqueo yáawinéeriwa àicu yàanalícu. Néese Jesús íimaca Zaqueo irí:

—Zaqueo, piricùawa caquialéta, siucacáináta iwàwacutá nuyamáacawa picapèe néré —íimaca yái Jesúsca.

⁶Yá Zaqueo iricùacàatétawa néese. Yá casíimáiri iyú yeedáca Jesús yàataléwa. ⁷Néese áibanái, naicácáiná Jesús iwàlùacawa néré, yá nataánica báawéeri iyú Jesús ìwali. Yá náimaca nalíwáaca Jesús iwàlùacasawa icapèericulé asialiquéi báawéerica, cáanáiricasa ibáyawaná, yái Zaqueoca. ⁸Néesezáwa Zaqueo imichàa ibàlùacawa nàacuésemi. Yá Zaqueo íimaca Jesús irí:

—Péemiacáwa, Nuíwacali, macáita yái nudènièrica, nùapínaca yéema catúulécaneeyéi iríwa. Níara wenàiwica nucobrèeyéica ichàbanamawa nuchíwa iyúwa, nuèpùadapíná nalíwani báinúaca yàawiriéricatái yáwanái ícha yái platami nuedéericaté náicha ichàbanamawa —íimaca. ⁹Yá Jesús íimaca irí:

—Siùca èeri Dios idéca iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa —íimaca yái Jesúsca. Néese, Jesús iwènúacawa íimaca áibanái irí:

—Yácáiná asialica, Abraham itaquérinámiquéi nacái, éwitaté iméeràcáanítawa Dios ícha. ¹⁰Núacáiná, núa asiali Dios néeséerica, nudéca nùanàaca nucutácaténá níái cabáyawanéeyéica, nuwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha —íimaca yái Jesúsca.

La parábola del dinero

¹¹Néeseté idécanáami wenàiwicanái yéemíaca Jesús íimáaná, yá Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Icàlidaca nalíni yái comparaciónca Jesús ìyacáináaté mawiénita Jerusalén ìyacàlená irí ínaté nayúunáidaca Jesús icuèyéipínaté israelitanái caquialétatá.

¹²Yá íimaca nalí: “Péemiacué comparación: Iyacaté abéeri náiwacali, yèeripínacatéwa áiba cáli néré déeculé, yéewanápiná icuèriná imàacaca

náiwacali icùaca yàasu cáli néeseéyeyíwa, yásí yèepùanápínátéwa néese icùacatená nía. ¹³Ipíchawáise náiwacali yàacawa, yá imáidaca yàataléwa diez namanùbaca yàasu wenàiwicawa. Yá yàaca nachàba manùba plata náalimáwanama. Yá íimaca nalí: ‘Piacué pimànicaténá piasu wawàsiwa iyú yái plataca àta nùanàacataléta àniwa’, íimaca nalí. Néese yàacawa náicha. ¹⁴Aibanáita quéwa náiwacali yàasu cáli néeseéyeyí máiní báawaca naicácani. Yá nabànùaca áibanái wenàiwica náiwacali yáamiwa néré nacàlidacatená nacuèriná iríwani. Náimaca: ‘Càmita wawàwa wacuèrinápiná yái asàlica’, náimaca.

¹⁵“Quéwa, idéca nacuèriná imàacaca náiwacali icùaca yàasu cáli néeseéyeyíwa, yá náiwacali yàanàaca néese àniwa. Yá imáidaca yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa, níái yeedéeyeyícaté íicha plata, yáalfacatenáwa náicha càsimalénácaalí needá náiwacali irípináwa. ¹⁶Yái yàasu wenàiwicaca idàbáanéerica yàanàaca íiwacali yàataléwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica nùasu wawàsiwa iyú yái piasu plataca. Nuedácaté pirípiná diez namanùbaca yàawirífa ipualé yái plata pièricaté nuchàba’, íimaca. ¹⁷Néese náiwacali íimaca írí: ‘Cayábacáani. Cayábéeri nùasu wenàiwicaca pía. Pimànicáiná machacàníiri iyú achúméeríina iyú càide iyúwa nuwàwáaná, íná yéewa siùcade numàaca picùaca diez namanùbaca yàcalé mìnanáí’, íimaca yái náiwacalica. ¹⁸Néese yàasu wenàiwica áiba yàanàaca yàatalé. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica nùasu wawàsiwa iyú yái piasu plataca. Nuedácaté pirípiná cinco namanùbaca yàawirífa ipualé yái plata pièricaté nuchàba’, íimaca. ¹⁹Néese náiwacali íimaca írí nacái: ‘Numàaca picùaca cinco namanùbaca yàcalé mìnanáí’, íimaca yái náiwacalica.

²⁰⁻²¹“Néeseta quéwa náiwacali yàasu wenàiwica áiba yàanàaca yàatalé. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, yáca piasu platéi. Nuépùacatení wáluma iyú nucáapica cayábani, cáalucáiná nuicáca pía, máinicáiná caluéri píiwitáise, peedáca yái càmfíricaté píibaida piríwa. Peedáca piríwa nacái áibanái ibànacale, càmfíricaté píbàna piríwa’, íimaca. ²²⁻²³Iná náiwacali íimaca írí: ‘Pía, nùasu wenàiwica báawéerica íiwitáise, pitàacái iyúwa nucháawàaca piínáwaná ìwali nùuwichàidacatená píawa. Píalíacaalítéwa caluérisa nuíwítáise, píalíacaalíté nacáíwa nuedáaná nulíwa yái càmfíricaté nuíbaida nulíwa, nuedáaná nacái áibanái íicha nabànacale càmfíricaté nubànacaleta, néese, ¿cáná càmita pimàaca nùasu plata caja néré inísàacatenátéwa nulípiná quirítatá àta nùanàacatalétaté àniwa?’ íimaca yái náiwacalica.

²⁴Néese náiwacali íimaca áibanái irí iyéeyéica néeni: ‘Peedácué íicha yái plataca. Piacué iríni yái asialica idènièrica diez namanùbaca yàawiría ipualé yái plataca’, íimaca nalí yái náiwacalica. ²⁵Yá náimaca náiwacali iríwa: ‘Wáiwacali, ¿cánásica càì pimàni? Yái asiali idéca idèniaca diez namanùbaca yàawiría ipualé yái plataca’, náimaca. ²⁶⁻²⁷Néese náiwacali íimaca nalí: ‘Péemiacué cayába. Cawinácaalí íibaidéeyéica nulí cayába, numàacáanápíná náibaidaca nulí mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí càmiíyéica íibaida cayába, nuedápiná náicha náibaidacalémica. Níata quéwa, nùuwidenáica càmiíyéicaté iwàwa núa nacuèrinápínáwa, piacué píibàaca nía. Peedácué nía nùatalé cháta, yá pinúacué nía’, íimaca nalí yái nacuèrináca”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús entra en Jerusalén

²⁸Idécanáamité càì Jesús íimaca nalí, yá yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yéewáidacalénái yáapichawa. ²⁹Yá batéwata nàanàaca iyacatái pucháiba yàcaléca. Abéeri yàcalé íipidenéeri Betfagé, áiba nacái íipidená Betania. Iyaca nacái néeni abéechúa dúli íipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlیمانáca. Yá Jesús ibànùaca ipíchaléwa pucháiba yéewáidacaléwa idécanáami càì íimaca nalí:

³⁰—Piacuéwa iriculé yái yàcaléca iyéerica wapíchalé. Piwàlùacuéwa néré, yá pianàapínacué burro nadacuèrica néeni, canéeritàacáwa wenàiwica yèeriwa íinata. Piwasàacuéni, pitécué nulíwani. ³¹Aibacaalícué isutá yéemiawa píawa cánacué yéewa piwasàacani, néese picàlidacué iríwani nuwàwacutácani, núa Píiwacalícuéca —íimaca nalí yái Jesúsca.

³²Néese níái pucháiba yéewáidacaléca nàacawa íicha. Yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús íimáanáté nalí. ³³Idàbaca nawasàaca burro, yá burro íiwacanáanái isutáca yéemiawa nía:

—¿Cánacué piwasàa wapíra? —náimaca. ³⁴Náimaca nalí:

—Wáiwacalica iwàwacutáni —náimaca.

³⁵Néese yéewáidacalénái iriadaca yàasu ruana nacáiriwa burro iwaalíricubàa, yéewanápíná Jesús yàalubáicani, yá natéca burro Jesús yàatalé. Néese Jesús imichàa yáawinacawa burro íinata. ³⁶Idècunitàacá Jesús yàacawa burro íinata Jerusalén iyacàlená nérépiná, manùbéeyéi naliada nàasu ruana nacáiriwa Jesús ipíchalé àyapulicubàa burrocáténá íipina íinatabàa càide iyúwaté náiwitáise nàanápíná nacuèrinásàiri icàaluínínáwa. ³⁷Yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná Olivos yàasu dúli yàasu yàawa iriculé, yá canánama nía Jesús yéewáidacaléca, níái nacái yèepuníiyéicawa yáapicha, macáita nadàbaca namáidaca

casímáiri iyú. Nàaca nacái Dios irí cayábéeri naicácáináté Jesús imànica madécaná íiwitáise iyúwa yái càmírica wenàiwica idé imànica. ³⁸Nacàlidaca nèepunícawa:

—iCayábéeriquéi Wacuèrináca, Dios ibànuèrica walí icùacaténacué wía! iPíacué canánama iyéeyéica chènuniré, casímáicué piwàwa! iWàaca pirí cayábéeri, pía Dios chènuníiséerica! —námaca. ³⁹Néese abénaméeyéi fariseo yèepuníiyécawa náapicha wenàiwicanái yèewi námaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, pialàa nía cachàiníiri iyú níai péewáidacalécawa, masànaanápiná nía, nacàlidacáiná piináwaná ìwali Dios inacáiricasa pía —námaca. ⁴⁰Yá Jesús íimaca nalí:

—Péemíacué cayába, masànacaalí níai nuéwáidacalécata, yáta níai íbaca nacàlidaca nuináwaná ìwali Diosca núatá —íimaca nalí yái Jesúsca.

⁴¹Néese Jesús iyamáa ibàlùacawa mawiénita Jerusalén iyacàlená irí, yá iicáca Jerusalén, néese ícháanica manuísíwata ìwali yái yàcaléca, catúulécanaicáiná iicáca yàcalé mìnanaí, yácáiná Jesús yáalíacatéwa manuíri yùuwichàacáisi yàanàanápináté nàwali. ⁴²Yá íimaca: “iMáiní nuwàwa píalíacuécawa siuca èeri càinácaalícué iwàwacutáaná pimànica cayábacaténacué píapicha Dios! Cayábacaalícué píapicha Diostá, néese càmítacué yàanàa pìwali yàasu yùuwichàacáisitá. Quéwa càmítacué píalíawa càinácaalí iwàwacutáaná pimànica. ⁴³Yàanàapínacué pirí báawéeri èeri. Piùwidenáicué namànipínacué iwáiná pìyacàle itéesebàa macáita, ipíchanacué pimusúacawa yàcalé ícha. Macáitacué náawapínacuéca píawa. Yá namànipíná ùwicái píipunitacué pitéesebàa macáita. ⁴⁴Yásí namáalàidacué pìyacàle macái, nanúapíná macáita wenàiwica iyéeyéica yàcalé irícu. Nacàlilàipínacué picapèe. Càmita namàacapíná capíi yàasu íba yáawinacawa áiba íba ínata, yá nacàlilàiacuéca macáita yái pìyacàlecuécawa. Piicácáinácué càiride iyúwa canéeri iwèni pirí yái nuénáiwána siuca èeri Dios ibànùacatáita núa píatalécué, nuwasàacaténacué pía yàasu yùuwichàacáisi ícha”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús purifica el templo

⁴⁵Néeseté Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená irículé. Yá idàbaca imusúadaca macáita wenàiwica iwéndéeyéicaté yàasusi templo ibàacháwalená irícu. ⁴⁶Yá íimaca nalí:

—Pidécuéca péemíaca tàacáisi profeta itànèericaté Dios inòmaliçuise; Dios íimacaté yàasu templo ìwaliwa: ‘Yái nucapèeca nasutácàalupínaca

nuícha', íimacaté yái Diosca. Quéwa, pidécuéca piwènúadacani cayéedéeyéi icapèe iyú, yái temploca, piyéedùacáinacué plata wenàiwica íicha pichìwa iyúwa —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁷Néese èeri imanùbaca Jesús yéewáidaca wenàiwicanái templo irìcu. Sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, judío íiwacanánái nacái, náináidacawa nàyaca càinápínacaalí iyú náalimá nanúaca Jesús. ⁴⁸Càmitàacá quéwa náalimá náibàacani, níacáiná canánama wenàiwica cayábaca néemiaca Jesús itàacái.

La autoridad de Jesús

20 ¹Aiba èerité Jesús iyaca templo irìcu. Yá yéewáidaca iyaca wenàiwicanái, icàlidaca nalí nacái Dios itàacái cayábéerica, yái tàacáisi íiméerica Jesús iwàwa iwasaaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yá sacerdote íiwacanánái, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica nàacawa Jesús yàatalé. ²Yá náimaca irí:

—¿Cawiná ibànua pía pimusúadánápiná nía templo ibàacháwalená irìcuíse, níái iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùulia pía pimusúadánápiná nía? —náimaca. ³Néese Jesús íimaca nalí:

—Nuwàwa nusutácuéca nuémíawa pía nacái. Picàlidacué nulíni: ⁴¿Cawiná ichùuliaté Juan ibautizáanápínaté wenàiwica; Diossica, wenàiwicanáisica? Píimacué nulí càirínacaalí náicha ichùuliaca Juan ibautizáanápínaté wenàiwica —íimaca yái Jesúsca.

⁵Nadàbaca natàaníca nalíwáaca. Yá náimaca nalíwáaca: “¿Càinásica wáimaca? Wáimacaalí irí, ‘Dioscaté ichùuliacani’, yásí isutáca yéemiawa wía, ‘¿Cánacué càmita peebáidani?’ càipiná íimaca walí. ⁶Néese wáimacaalí irí, ‘Wenàiwicacaté ichùuliaca meedáni’, yásí wenàiwica macáita nanúaca wía íba iyú, níacáiná macáita neebáidaca tàì íiméeri iyú Juan itàanícaté Dios inùmalicuíse”, càì natàaníca nalíwáaca. ⁷Néese nacàlidaca Jesús iríni càmitasa náalífawa cawinácaalí ichùuliaté Juan ibautizáanápínaté wenàiwica. ⁸Néese Jesús íimaca nalí:

—Càita nacái càmita nucàlidacué piríwani cawinácaalí ichùuliaca núa numusúadánápiná nía templo ibàacháwalená irìcuíse, níái iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los labradores malvados

⁹Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwicanái comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Abéeri asìali ibànacaté uva ibànacalená. Yá

imàacaca áibanái icuèyéipiná irí yàasu uva ibànacalená, quéwa iwàwacutá nabànùaca irí yàasu uva ìyacaná yéenápiná, yàasu èeripiná needácatáita ìyacaná. Idécanáamité imànica náapicha càiri wawàsi, yá yàacawa náicha áibalé madécaná èeri. ¹⁰Uva yàasu èeri yàanàacaté needácaténá ìyacaná, yá bànacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa néré icutácaténá náiwacali yàasu uva ìyacaná yéenápináwa icuèyéi íicha. Quéwa níái icuèyéica bànacalé nacapèedáidacani, yái náiwacali yàasu wenàiwicaca. Yá nachùuliaca yàacawa náicha, càmita nabànù yáapicha uva ìyacanáca. ¹¹Néese bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé yàasu wenàiwicawa áibata. Quéwa àniwa natàaníca irí báawéeri iyú, nacapèedáidacani. Yá nachùuliaca yàacawa náicha, càmita nabànù yáapicha uva ìyacanáca. ¹²Néese bànacalé íiwacali yèepùà ibànùaca áibata àniwa. Yá àniwa níái icuèyéica uva ibànacalená cacháunáca namànicani. Yá náucacani méetàuculé bànacalé yàaluná íicha.

¹³“Néese yái uva ibànacalená íiwacali íimaca íináidacawa iríwa: ‘¿Càinásica numàni? Siùcade nubànù nùiriwa, yái cáininéerica nuicáca. Cawàwanáta nàaca íimiétacaná’, íimaca íináidacawa iríwa. ¹⁴Quéwa níái icuèyéica uva ibànacalená naicácani, yá náimaca nalíwáaca: ‘Yácata yái yeedéeripiná iríwa uva ibànacalená yáaniri yéetácaalípináwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni weedácaténá walíwa yàasu bànacalé’, náimaca nalíwáaca. ¹⁵Iná náibàacani, yá nawatàida náucacani méetàucuta bànacalé yàaluná íicha. Yá nanúacani”, íimaca nalí yái Jesúsca.

Néese Jesús íimaca nalí níái wenàiwicaca: “¿Càinásicué pínáidacawa? ¿Càinásica uva ibànacalená íiwacali imànipiná nalí níái icuèyéicaté irípiná bànacalé? ¹⁶Siùcade nucàlidacué piríni: Yàanàapiná nàatalé, yá inúapiná níawa. Yásí imàaca áibanái icùaca irípiná yàasu uva ibànacalená —íimaca yái Jesúsca. Néese wenàiwicanái idécanáami néemiacani, yá náimaca Jesús irí:

—iCàmíirita, canácatáita Dios imànipiná walí cà! —náimaca. ¹⁷Quéwa Jesús iicáidaca nalí, yá íimaca:

—Néeni, càmicaalícué piwàwa Dios yùuwichàidacuéca pía, néese iwàwacutácué pínáidacawa cayába càinácaalí íimáaná yái tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalicuíse. Icàlidacaté Dios ibànùanápinaté israelitanái irí nacuèrinápiná, quéwa báawáanápinaté naicácani. Càité íimaca:

‘Níái imàníiyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa

siùcade máiníri iwàwacutácawa capíi irípiná yái íba
náuquéericaté’,

cài itànàacaté profetaca”, ímaca nalí yái Jesúsca, yéewacatená
náalíacawa yái íba ímáanáca càicanide iyúwa Jesús, yái nacuerínápiná
Dios ibànuèrica judíonái irí. ¹⁸Néese Jesús ímaca nalí àniwa:

—Péemiacué áiba comparación íba ìwali: Cawinácaalí wenàiwica
yúuwèeyécawa iwéré yái íbaca, yásí wenàiwica isubèriacawa. Néese
íba yúuwàacaalíwa áibanái íinatabàa, yásí náalacawa ichùmalési iyú
—ímaca yái Jesúsca, náalíacatenáwa Dios yúuwichàidáanápinaté
manúsíwata cawinácaalí cà míiyéica yeebáida Jesús itàcái.

¹⁹Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica
templo iricu, nawàwaca náibàaca Jesús yáté èrica náucacatenáni
presoíyéi ibànaliculé, náalíacáináwa icàlidacaté nàwali yái comparaciónca.
Càmíiri nadé náibàaca quéwani cáalucáiná naicáca wenàiwicanái,
manùbacáiná níái yéemièyéica Jesús itàcái casímáiri iyú.

El asunto de los impuestos

²⁰Néeseté sacerdote íiwacanánái nachùuliaca áibanái asianái nàacawa
Jesús yàatalé, natàanicaténá cáimiétaquéri iyú Jesús yáapicha, iyúwa
cayábéeyéi íiwitáise iwàwéeyéica yéemíadaca Dios itàcái. Quéwa
cachiwéeyéica nía meedá, nàacawa néré náalimáidacatená Jesús itàniínápiná
báawéeri iyú romanonái yàasu gobierno ìwali yéewanápináta meedá
náibàacani nacháawàacatená íináwaná ìwali gobernador romanosàiri
irí. ²¹Iná nasutáca néemíawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàaníca báisíiri iyú,
péewáidaca wenàiwica nacái báisíiri tàacáisi iyú càiripináta. Wáalíaca
nacáíwa piicáca macái wenàiwica abédanamata, péewáida nacái wenàiwica
nàyacatená càide iyúwa Dios ichùulianá nàyaca. ²²Siùcade picàlida
walíni: ¿Cayábasica wapáyaidacaalí wáichawa plata iyú níara emperador
romanosàiri yàasu gobiernonái icuèyéica wàasu cáli? —náimaca.

²³Quéwa Jesús yáalíaca náiwitáise báawéeri nawàwáaná nacháawàaca
íináwaná ìwali itàcái ìwalíise. Yá ímaca nalí:

²⁴—Píasáidacué nuicá abéechúa moneda. ¿Cawiná yéenáiwaná
ichanàawa moneda ìwali? ¿Cawiná nacái íipidená ichanàawa ìwali?
—ímaca yái Jesúsca. Yá náimaca Jesús irí:

—Emperador íipidenáquéi ichanàawa ìwali, yéenáiwaná nacái
ichanàawa ìwali, yáara romano íiwacalíná, icuèrica macái èeri
mìnanái —náimaca. ²⁵Yá Jesús ímaca nalí:

—Pipáyaidacué píichawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùulianácué pipáyaidacani. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanácué pimànica —íimaca yái Jesúsca. ²⁶Iná canácata báawéeri tàacáisi Jesús íiméerica wenàiwicanái yàacuésesemi yéewanápiná nacháawàaca iináwaná iwali. Néese náináidacawa néemíaca manuísíwata Jesús íimáaná, yá masànacáicata nía íicha.

La pregunta sobre la resurrección

²⁷Néeseté abénaméeyéi saduceo nàaca naicáca Jesús. Saduceonái náimaca càmitasa yéetéeyéimiwa nacáucàawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwaca wenàiwicanái iicáanica Jesús iquíniná, íná nasutáca néemíawa Jesús, náalimáidacaténá naicáwani. Yá nacàlidaca írí tàacáisi. Náimaca írí:

²⁸—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi íiméerica Dios ichùulianácué wía judíoca wamàníinápiná cà: Asíali yéetácaalíwa méenibeta, néese iwàwacutá yéenasàiri yeedáca íríwa yéenasàiri ínumiwa yàacawéetúapináwa yéewacaténá idèniaca úapicha yéenibewa naiquéeyéipiná càiyéide iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi, yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyèipiná yéetéerimiwa yàasu cáli. ²⁹Uwé, áibaalíté nàyaca siete namanùbaca yéenanái. Nabèeri yeedáca abéechúa íinupináwa, quéwa yéetácawa uícha méenibeta. ³⁰Inaté iméeréerimi yeedáca ibèeri íinunicawa. Néese yéetácawa uícha méenibeta. ³¹Néese iméeréerimi àniwa yeedáca úa, càita nacái yéetácawa uícha méenibeta. Càité níái sietéeyéicaté imanùbaca needáca úa. Yá nétácawa uícha macáita méenibeta. ³²Néese úanama yéetáwa náami nacái. ³³Uwé, báisícaalí yéetéeyéimiwa icáucàacawa áibaalípinátá càide iyúwa áibanái íináidáanáwa, ¿càinápinásica uníri náicha níara sietéeyéimica? Càmita náalimápiná náalíacawatá, macáicáináta náinuca úa —náimaca, naicáanica Jesús iquíniná. ³⁴Néese Jesús íimaca nalí:

—Chái èeri írìcu, asianái, inanái nacái nacásàacawa. ³⁵Quéwa cawinácaalí wenàiwicanái Dios imàaquéeyéipináca icáucàacawa áiba èeriwa nàacaténáwa chènuniré, asianái, inanái nacái, càmita nacásàapináwa. ³⁶Càmita nacásàapináwa càmicáiná náalimá nétácawa quirínama, nàyapinácáiná càide iyúwa ángelnái iyáaná. Níacáiná Dios yéenibepináca nía, Dios imichàidacáiná nía yéetácáisi íicha. ³⁷Profeta Moisés nacái yáasáidacaté walí yéetéeyéimiwa nacáucàanápinácawa áiba èeriwa. Moisés itànàacaté tàacáisi wáalíacaténáwa maléenéeri

àicu ìwali yeeméericatéwa ìyaca quichái iyú, Dios ìyacáináté néré, yáté Moisés yéemìaca tàacáisi ímérica: Yái Wacuèriná Dios, yácata Nacuèrináca, níái wàawirináimica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái. ³⁸¡Dios càmita icùa yéetéyéimi ichéeca meedá! ¡Néese Dios icùaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué pialíacawa cáuca nía Dios yáapicha siuca, níara Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácáanítatéwa madécaná camuí ipíchawáiseté Moisés ìyaca, cáucáiná macáita wenàiwica Dios icuèyéica. Iná yéewa wáaliacawa Dios icáucàidáanápiná yéetéyéimiwa áiba èeriwa —íimaca yái Jesúsca.

³⁹Néese áibanái yéewáidéyéi wenàiwica templo irìcu náimaca Jesús irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani, pía yéewáidéerica wenàiwica —náimaca. ⁴⁰Yá cáaluca níái Jesús yùuwidenáica. Càmita nawàwa nasutáca néemìawani quirínama, ipíchaná báica nía wenàiwicanái yàacuésemi.

¿De quién descende el Mesías?

⁴¹Jesús íimaca nalí:

—Càmitacué pialíawa cayába Mesías ìwali, yái picuèrinápinácuéca Dios ibànuèripinácuéca pirí, píacué judíoca. Píimacáitacué rey David itaquèrinámica meedáni. Quéwa rey David íimacaté nacái áiba wawàsi Mesías ìwali. ⁴²David itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuise, yái tàacáisi waléerica cuyàluta Salmos irìcuise. Càité David íimaca:

‘Nucuèriná Dios íimacaté Nuíwacali irí: Píawinawa
nuéwápuwáise picùacaténá núapicha macáita,

⁴³idècunitàacá numawènìadaca píicha macái piùwidenáíwa,
íimaca yái Diosca’,

càité íimaca yái Davidca. ⁴⁴Yái rey Davidca íimacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’, iná éwita rey David itaquèrinámicáanítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca ìwali rey David Iiwacali nacáicani — íimaca nalí yái Jesúsca, icàlidaca nalí ìwaliwa, yái Mesíasca.

Jesús acusa a los maestros de la ley

⁴⁵Macái wenàiwicanái ìyéeyéica néeni néemìaca nàyaca Jesús itàacái, yá Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: ⁴⁶“Píicácué píichawa níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Picácué piyaca càide iyúwa nàyáaná. Casíimáica nèepunícawa nanáawani cáaléeri yáapichawa, náasáidacaténá nadéca néewáidacawa madécaná èeri, nayúunáidacáiná nasíimáidaca Dios. Nawàwa wenàiwicanái itàidaca nía cáimiétaquèeri

iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi wenàiwica naicácaténá nía. Máiní nawàwa náawinacawa yàalubáisi íinata náawinacatáicawa níara cáimiétacanéeyéica wenàiwicaca judiónái yéewáidacàalu irícu. Nacutá nacái yàalubáisi cayábanaméeyéi macái wenàiwica yàacuésemi nayáacaténá nayáacaléwa náapicha, yéewacaténá áibanái naicáca nía càiyéide iyúwa máiniyéica cachàinica. ⁴⁷Nayéedua nacái náicha nacapèemi, nàasumi nacái níái catúulécanéeyéi inanáica maniríiyéimica. Néese nasutáca Dios déecuíri iyú, yéewacaténá áibanái iyúunáidaca cayábaca náiwitáise. Níacata Dios yùuwichàidéeyéipiná cachàiníri iyú yáwanái náicha áibanái cabáyawanéeyéica”, íimaca nalí yái Jesúsca.

La ofrenda de la viuda pobre

21 ¹Jesús iyacaté templo irícu, yá iicáidaca wenàiwica irí iriadéeyéica yàasu platawa ofrenda yàalu irículé namàacacaténá Dios iríni. Yá iicáca càasuíyéi naliadaca plata. ²Néese Jesús iicáca inanái yàanàaca néré, máiní catúulécanéechúa, inìrimi yéetéchúamicatéwa íicha. Yá ulíadaca ùasu ofrendawa ofrenda yàalu irículé, pucháiba moneda cobréeyéi púbéeyéi, càmiyéica máiní cawènica. ³Néese Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: —Péemiacué cayába, úái catúulécanéechúa maniríichúamica udéca umàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú Dios iiquéeri càiride iyúwa manuírí iwèni náicha canánama, níái yúuquéeyéica plata ofrenda yàalu irículé. ⁴Macáita níái áibanái nàaca ichàbéericawa meedá, máisibáwanáita nàasu cawèníri íichawa; úata quéwa éwita catúulécanácánita úa, càicánita ùaca macáita yái udènièrimica uwènianápináca uyáacaléwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que el templo será destruido

⁵Aibanái natàanica nàacawa templo ìwali cayábéeri iicácanáwani, yàasu cawèniyéi íba ìwali nacái, áiba cawèníri wawàsi nacái wenàiwica imàaquéerica Dios irípiná ofrenda iyú. Néese Jesús íimaca nalí:

⁶—Aibaalípiná imáalàacawa macáitacué piiquéerica yái temploc. Yásí canácata capii yàasu íba yáawinéeripinácawa áiba íba íinata. Namáalàidapiná macáita —íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin del mundo

⁷Néese nasutáca néemiawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Wáiwacali, ¿chácaalínásica ichàbapináwa yái picàlidéerica walí templo ìwali? ¿Càinásica iyú wadépiná wáalíacawa mawiénica yéenáiwana, yái templo imáalàacatáipinácawa? —náimaca.

⁸Néese Jesús ímaca nalí: “Piicácué píchawa cayába ipíchaná áibanái ichìwáidacuéca pía ipíchawáise èeri imáalàacawa. Manùbacáiná wenàiwica nàanàapíná icàlidéeyéi ichìwawa. Náimapíná núacasa níata. Yá nacàlidapíná nachìwawa. Càipíná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca, ípidenéeri Jesucristo, israelita icuèrinápináca’, càipíná náimaca namànica nachìwawa. Aibanái nacái náimapíná: ‘Ídéca Jesucristo yàanàaca icùcaténá macáita’, càipíná náimaca. Quéwa picácué peebáida nalíwani. ⁹Nacàlidapínácué pirí ùwicái iináwaná ìwali, náimapíná nacái namànínása ùwicái nacuèrinánái ípunitawa, quéwa picácué cáalu píawa. Càita iwàwacutápiná namànica quéechacáwa, quéwa càmitàacá imáalàapínáwa yái èeriquéi”, ímaca yái Jesúsca.

¹⁰Néese Jesús ímaca nalí àniwa: “Aiba cáli néeséeyéi napéliapíná áiba cáli néeséeyéi ípunitawa. Aibanái gobierno namànipíná ùwicái áibanái gobierno ípunitawa. ¹¹Yá cáli icusúapínáwa cachàiníri iyú madécaná yàcalé. Manùbéeyéi wenàiwica néetápináwa máapicái iyú, uláicái iyú nacái, madécaná cáli néeséeyéi. Capíraléeri cáli írìcuwa naicáwa wawàsi icalùadéeripíná naicáca, áiba wawàsi nacái manuínaméeyéi yáasáidéeyéipínáca èeri mìnánái irí mawiénica yái èeriquéi imáalàanápínácawa.

¹²“Quéwa ipíchawáise naicáca càiri wawàsi, yá áibanái náibàapínácué píawa, namànipínácué pirí báawéeri peebáidacáinácué nutàacái. Nawatàidapínácué píawa judiónái yéewáidacàalu néréwa nacháawàcaténácué piináwaná ìwali. Yá náucapínácué píawa presoíyéi ibànalìculé. Natépinácué píawa nacháawàcaténácué piináwaná ìwali nacuèrinánái írìwa, náiwacanánái irí nacáíwa peebáidacáinácué nulí. ¹³Càita Dios imàacapínácué picàlidaca nalí nuináwaná ìwali, peebáidacuéca nutàacái. ¹⁴Ipíchawáise náibàacuéca pía, picácué péewáidawa càinácaalípinácué picàlidáaná nalí piináwanáwa. ¹⁵Néenialícáiná numàacapínácué pitàanica máiní cáaliacáiri iyú, yéewanápiná càmítacué piùwidenái nadé namawèniadacuéca piasu tàacáisi. ¹⁶Quéwa, pisèenáicué, péenánáisiwacué nacái, piawíría yéenanái nacái, piacawéeyéiná nacái, nacháawàapínácué piináwaná ìwali nacuèrinánái írìwa. Nanúapínácué abénaméeyéi péenáwa. ¹⁷Yásí macái èeri mìnánái báawacuéca naicáca píawa peebáidacáinácué nutàacái. ¹⁸Quéwa càmítacué yúucapínáwa nuícha abéeri péená, ibatàa achúméeríina pináta, càmíta yúucapínáwa nuícha. ¹⁹Ípeebáidacué mamáalàacata tàì íméeri iyú, piideniácué piùwichàanáwa nacái matuíbanáiri iyú, yéewacaténácué peedáca piríwa picáucawa càmíri imáalàawa!

20“Piicácaalípinácué úwinái ibàlùacawa Jerusalén ìyacàlená itéese, yásí píalfacuécawa mesúnamáita namáalàidáanápíná yái Jerusalénca. 21Iná iwàwacutápiná cawinácaalí wenàiwica ìyèeyéica cháí Judea yàasu cáli íinata napiacawa dúli inàliméeri nérépiná. Cawinácaalí ìyèeyéica Jerusalén ìyacàlená írìcu iwàwacutápiná napiacawa yàcalé írìcuíse. Cawinácaalí nacái ìyèeyéica manacúalibàa, iwàwacutápiná càmita nèepùawa Jerusalén ìyacàlená írìculé. 22Néenialícáiná Dios yàasu manuírì yùuwichàacáisi yàanàpiná israelitanái iwali. Macáita ichàbapínacawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi Dios inùmaliçuíse. 23iNéenialípiná inanái nàuwichàapínáwa manuísíwata, cawinácaalí idéerícuíyéica, nía nacái inanáica yèeyéica quírasìi ìiraca ìinisi!, càmicáiná náalimá napiacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa. Yá nàuwichàapínacawa báawanama níái Israel yàasu cáli néeséeyéica, yácáiná Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàpiná nàwali. 24Abénaméeyéi néetápináwa espada machete nacáiri iyú. Uwinái íibàapíná áibanái, yá natépiná níawa macái cáli imanùbaca íinatalépiná. Néese càmiíyéi judío namáalàidapíná Jerusalén ìyacàlená, yá nacùapínacani àta imáalàacatalépinátawa nàasu èeri Dios imàaquéeripíná nalí nacùanápínáni, ipíchawáise yèepùadacani judiónái írì àniwa, yái Jerusalénca”, íimaca yái Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

25Jesús íimaca nalí: “Néese wenàiwica naicápiná wawàsi capíraléeri cáli írìcuwa, manuínáméeyéi wawàsi nacalùadéeripíná naicáca, èeri ituírìcu, quéeri nacáíwa, dùlupùta nacáíwa náalíacaténáwa mawiénica yái èeriquéi imáalàanápínacawa. Chái èeri írìcu nacái, èeri mìnánái máiní cáaluca náináidapínáwa, càmita náalífawa càinácaalí iwàwacutáanápíná namànica, manuírì únicáiná imànipíná isànawa cachàini, manuínáméeyéi màladàca nacái ipiàpináca cachàiníri iyú. 26Néenialípiná achúma wenàiwica néetápináwa nacalùniwa, cáalucáiná náináidapínacawa idècunitàacá nacùaca yàanàaca yái manuírì yùuwichàacáisi yàanèeripínacawa èeri mìnánái iwali. Níacáiná cachàiníyéi wawàsi ìyèeyéica chènuniré, nacusúacawa macáíwa. 27Néese macái èeri mìnánái iicápiná núa, núa asíali Dios néeséerica, nùanàapíná acalèe yèewíise cachàiníri nuíwítáise iyúwa, nucamaláná mèlumèlúri írìcuwa nucùacaténá macáita. 28Idàbacaalípiná ichàbacawa macáita yái wawàsica, yásí pichàiniadacué piwàwawa, pimichàidacué píiwítáisewa nuípunita, piicáidacué chènuniré, caquialécáináta nùanàapínáca nuwasàacuéca pía”, íimaca yái Jesúsca.

²⁹Néese Jesús icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Yá ímaca nalí: “Piicácué higuera yéetaná, áibanái àicu íiwitáaná nacái iyéeyéica cháí Israel yàasu cáli íinata. ³⁰Piicácaalícué àicu imusúadaca ibáináwa, yásí píalíacuécawa mawiénica camuí. ³¹Càita nacáicué piicácaalípiná ichàbacawa yái nucàlidéericuécá pirí ìwali, yásí píalíacuécawa mawiénica Dios yàasu èeri icùacaténá macáita.

³²“Péemiacué cayába, macáita yái siùquéerica tàacáwa nucàlidacuécá pirí ìwali, macáita ichàbáanápínáwa ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéeyéica néenialíwa. ³³Yái capiraléeri cáli, èeriquéi nacái namáalàapínáwa áibaalípiná, néese nutàacái càmita imáalàapínáwa. Macáita ichàbapínácawa càide iyúwa nucàlidáanácúé piríni.

³⁴“Piicácué píchawa cayába ipíchaná piwènúadacuécá nuícha píiwitáisewa pimànínapínácúé píbáyawanáwa, picámáanápíná nacái, píináidáanápíná nacáiwa mamáalàacata èeri irícuíri wawàsi ìwali. Picácué càì pimànica, néese picùacué nùanàaca àniwa. ³⁵Yácáiná yùuwichàacáisi yàanàapíná ráunamáita macái èeri mìnánái ìwali càide iyúwa trampa íbàaná cuwèsi isicúasíwata. ³⁶Pichùnìacué cayába píiwitáisewa. Pisutácué Dios íicha mamáalàacata cachàinícaténácúé píiwitáise píidenàanápínácúé macáita yái ichàbáanápínácawa, yéewacaténácúé píànàaca píbàlùacawa nuípunita, núa asìali Dios néeséerica”, ímaca yái Jesúsca.

³⁷Néenialíté Jesús yéewáidaca wenàiwica èeríapinama templo irícu. Néese catá imanùbaca yàaca iyamáacawa dúli néré ípídenácatalé Olivos, yái olivo inàlìmanáca. ³⁸Yá èeri imanùbaca macáita wenàiwica nàanàaca templo irículé mapisáisiwata néemíacaténá Jesús itàacái.

Conspiración para arrestar a Jesús

22 ¹Mawiénicaté judiónái yàasu culto ípídenéeri Pascua nayáacaalíté pan camíiri idènia levadura. ²Sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu nacutáca càinápínácaalí iyú yéewanápíná nanúaca Jesús, ibàacanéeri iyúta quéwa cáalucáiná nía wenàiwicanái íicha.

³Néese Satanás iwàlùacawa Judas iwàwalículé, ichùuliaca Judas imànicaténá càide iyúwa Satanás iwàwáaná, yái ípídenéerica Judas Iscariote, abéeri Jesús yéewáidacaléca docenácaté nía. ⁴Néese Judas yàacawa itàaníca sacerdote íiwacanánái yáapícha, náapícha nacái úwi íiwacanánái templo néeníyéica. Yá Judas itàaníca náapícha Jesús ìwali yéewanápíná itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. ⁵Yá casímáica nawàwa, náimaca

irí nàanápínaté irí plata itéénápiná nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. ⁶Cayábaca Judas yéemíaca náimáaná irí. Yá Judas idàbaca icutáca wawàsi càinácaalícatáipínáta yáalimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, càmicataléta máini manùba wenàiwica ìyaca Jesús yáapicha.

La Cena del Señor

⁷Néeseté yéenáiwana yàanàaca judíonái imànicatáica yàasu cultowa ípídenéeri Pascua, nayáacatáita pan càmiíri idènia levadura. Yáté èerica iwàwacutá nanúaca oveja wàlisài nayáacaténá oveja iiná Pascua yàasuná culto yaalí. Càita judíonái iwàwalica càinácaalíté iyú Dios iwasàaca nàawirináimi Egipto yàasu cáli íicha. ⁸Néese, Jesús ichùuliaca Pedro, Juan nacái, yá íimaca nalí:

—Pìacué pichùnìa walípiná yàacàsi Pascua pinéerica wayáacaténáni —íimaca yái Jesúsca. ⁹Yá nasutáca néemíawani:

—¿Alénásica piwàwa wachùnìacani? —náimaca. ¹⁰Jesús íimaca nalí:

—Pìwàlùacuéwa Jerusalén ìyacàlená iriculé, yá pìanàapínacuéca asìali iwáacutéeri úni catùalìcu. Pìacuéwa asìali yáamíise aléera iwàlùacatalécawa. ¹¹Píimacué capìi íiwacali irí: ‘Yáara Yéewáidéerica wía iwàwaca isutáca yéemíawa pía, alénácaalí capìi imàdáná ìya iyáacatáipíná iyáacaléwa Pascua pinéerica yéewáidacalénái yáapichawa’, píimacué irí. ¹²Néese yáasáidapínacué píriwani, manuírì capìi imàdáná ìyéerica chènunibàa cáli inàni íicha, nachùnìerica cayába. Pichùnìacué walí wayáapíná néeni Pascua piná —íimaca yái Jesúsca.

¹³Iná nàacawa, yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús íimáanaté nalí. Néese nachùnìaca yàacàsi Pascua pinéerica.

¹⁴Néesecáwa catácanáami nàwali, iwàwacutácaalíté nayáaca, yá Jesús yàanàaca yáawinacawa mesa iwéré apóstolnái yáapicha. ¹⁵Néese, Jesús íimaca nalí:

—íMáadáini nuwàwacatécué nuyáaca píapicha yái yàacàsi Pascua pinéerica ipíchawáise nuétácawa! ¹⁶Càmicáiná nuyáapíná quirínamani àta ichàbacatalétawa macáita càide iyúwa Pascua íimáaná, yásí nuyáapíná àniwani píapichacué, Dios ìyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

¹⁷Néese Jesús yeedáca abéechúa copa icáapi iriculéwa, idènièchúa irìcuwa uva ituní. Idécanáami yàaca Dios irí cayábéeri, yá íimaca nalí:

—Peedácuéni, píiracuéni, piwacùacué pìwaliwáacawani; ¹⁸càmicáiná nuìrapíná quirínamani yái uva ituníca àta Dios idàbacatalépináta icùaca macáita —íimaca yái Jesúsca.

¹⁹Néese Jesús yeedáca pan icáapi iriculéwa. Idécanáami yàaca Dios irí cayábéeri, yá isubèriadacani, yá iwacùaca nalíni. Néese ímaca nalí:

—Yácata nuiná yái, yéetéeripínacuécawa píchawalíná ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía pibáyawaná ìwalísewa. Piyáacué yái panca piwàwalicaténacué nuétáanacuéwa píchawalíná —ímaca yái Jesúsca.

²⁰Néese cáwa idécanáami nayáaca yái yàacàsi Pascuaca, Jesús yeedáca copa icáapi iriculéwa, abéechúa copa idènièchúa iricuwa uva ituní. Yá ímaca nalí:

—Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripínacawa nuíchawa cruz ìwali píripínacuéwa, ipíchanacué Dios yùuwichàidacuéca pía pibáyawaná ìwalísewa. Yái uva ituníca yáasáidacuéca píri báisíricani yái wàlisà wawàsi Dios imàníríca wenàiwicanái yáapícha nuwasàanápíná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, nuíranácáiná imusúapínacawa nuíchawa nalípináwa. ²¹Quéwa, siúcata yái asialica itéeripínaca nùuwidenái náibàacaténá núa, yácata yái yáawinéericáwacawa iyáaca iyáacaléwa núapícha. ²²Núacáiná, núa asiali Dios néeseérica, nuétápinácawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali. ¡Quéwa máini yùuwichàapínacawa yái asialica itéeripínaca nùuwidenái náibàacaténá núa! —ímaca yái Jesúsca.

²³Néese Jesús yéewáidacalénái nadàbaca nasutáca néemíawa níawáaca chánacaalísica néená yái càì itéeripínacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, càmicáinatécáwa náalíawa càinácaalí Judas imànínápinaté.

Quién es el más importante

²⁴Néese níái yéewáidacaléca nataáníca nalíwáaca ùuléeri wawàsi iyú chánacaalí néená wenàiwicanái iiquéeripínaté càiride iyúwa máiníri cachàini áibanái ícha canánama. ²⁵Quéwa Jesús ímaca nalí: “Chái èeri irícu, càmfíyéi judío icuèrinánái nacùaca nàasu cáli néeseeyéiwa cachàiníri iyú, nachùulì nacái nàasu wenàiwicawa nacàlidáanápíná nàwali: ‘Cayábéeriquéi wacuèrinásàirica, imàníríca walí cayábéeri’, càì nachùulìaca nàasu wenàiwicawa nacàlidáanápíná. ²⁶Quéwa, iwàwacutacué càmita pìya càide iyúwa nàyáaná. Cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàiníríca náicha canánama, néese iwàwacutá iicáca yáawawa càiride iyúwa máiníri càmita cachàini náicha canánama, iyúwa piméeréericué, íbaidáanápíná áibanái irí canánama. Cawinácaalícué péená nacái iwàwéerica Dios imàacaca ichùulìaca áibanái wenàiwica, iwàwacutá íbaidacuéca píri

canánama càide iyúwacué piasu wenàiwica imàníná. ²⁷Chái èeri iricu níara máiníyéica cachàini áibanái ícha náawinacawa mesa iwéré nayáacatená nayáacaléwa, néese áibanái càmfíyèi cachàini náibaidaca nalí, natéca nalí nayáapináwa. Quéwa càmitacué nuwàwa pimànica càide iyúwa èeri mìnánái icuèrinánái imàníná. Nudéca núsáidacuéca pirí càinácaalí iwàwacutáanacué pìyaca. Núa, Píiwacalicuéca, nudéca nùyaca pèewibàa càide iyúwa càmfíri cachàini, iyúwa wenàiwica íbaidéerica áibanái irí canánama.

²⁸“Pidécuéca pìyaca núapicha mamáalàacata, pìidenìacuéca nacái núapicha nùuwichàacái. ²⁹Iná numàacapínacué picùaca núapicha wenàiwicanái càide iyúwa Núaniri Dios imàacáanáté nucùanápíná wenàiwicanái. ³⁰Yá piyáapínacuéca piyáacaléwa núapicha Dios iyacàle iricu nucùacatalépináca macáita. Néenialípiná píawinacuécawa piasu yàalubáisi ínatáwa picùacatenácué doce namanùbaca Israel itaquénáinámi yàawiríaca”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³¹Néese àniwa Jesús íimaca Pedro irí:

—Simón, péemìa cayábani. Satanás idéca isutáca Dios ícha wawàsi imàacáanápíná Satanás yáalimáidacuéca iicáwa pía cachàiníiri iyú. ³²Quéwa, nudéca nusutáca pirí Dios ícha, imàacáanápíná peebáidaca nulí mamáalàacata. Néese idécanámi piwènúadaca píiwitáisewa nulípiná àniwa, yá pichàiniada nawàwa, níái péenánáicawa neebáidacatená nulí tàí íiméeri iyú —íimaca yái Jesúsca. ³³Néese Simón íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, abédanama nuíwitáise píapicha nùanápíná presoíyèi ibànaliculé píapicha, éwita iwàwacutácaalí nuétácawa nacái píapichawa —íimaca yái Simón Pedroca. ³⁴Jesús íimaca Pedro irí:

—Pedro, péemìa cayába, ipíchawáise cawámai itàaca yáta catáquéi, yá pimànipíná pichìwawa máisiba yàawiría, píimapíná càmitasa píalfá nùwali ipíchaná nanúaca pía núapicha —íimaca yái Jesúsca.

Se acerca la hora de la prueba

³⁵Néese Jesús isutáca yéemìa nía:

—Bàaluité nubànùacué pía picàlidacatená nalí nutàacái, yáté càmitacué nubatàa pitéca saco, plata yàalu nacái, áiba costiza nacáiripíná nacái. Néeni, ìiwàwacutéerisícuéwa pirí quirítani néenialíté? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Càmíiri —náimaca irí. ³⁶Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Quéwa, siuca péemiacué comparación: Siucade cawinácaalí idènièrica sacco, iwàwacutá itéca yáapichawani, itéca nacái plata yàalu. Cawinácaalí canéerica irí espada machete nacáiri, iwàwacutá iwéndaca yàasu ruana nacáiriwa yúuquéri iwálíisewa, iwèniacaténá iríwa espada. ³⁷Nudéca nucàlidacuéca pirí yái comparaciónca pialíacaténacuéwa càulenápináca pícha yái ichàbáanápinácawa mesúnamáita iwàwacutácáiná namànica nulí macáita iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi Dios inùmalicuíse. Abéeri profeta íimacaté nùwali: ‘Yá nàuwichàidapinácani báawéeyéi yáapicha’, càité itànàaca tàacáisi nuináwaná iwali. Macáita tàacáisi natànèericaté nùwali Dios inùmalicuíse, iwàwacutá ichàbacawa càitade iyúwaté natànàaná —íimaca yái Jesúsca. ³⁸Néese náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, iyaca walí pucháiba espada machete nacáiri —náimaca. Yá Jesús íimaca nalí:

—Yácata, wadéca watàanica —íimaca yái Jesúsca, càmicáináte náalía néemiaca càinácaalíté íimáaná yái comparación Jesús icàlidéerica nalí.

Jesus ora en Getsemani

³⁹Néesetécáwa Jesús imusúacawa Jerusalén iyacàlená irícuíse. Càide iyúwaté íiwitáise iyáaná néenialíté, yàacawa táiyápi dúli néré, íipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlیمانáca. Yéewáidacalénái nàacawa yáamiwáise. ⁴⁰Jesús yàanàaca néré, yá íimaca nalí:

—Pisutácué píawawa Dios íicha, càmiínápiná imàaca Satanás yáalimáidacuéca pí ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa —íimaca yái Jesúsca.

⁴¹Néese Jesús yàacawa náicha càita meedá idècuni iyúwa asiali yúucatalé íba. Yá ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa néeni isutácáténá Dios íicha. ⁴²Yá Jesús íimaca Dios irí: “Núaniri, piwàwacaalí, yá piwasàaca núa íicha yái nùuwichàanápinácawa. Quéwa, càmicaalí piwàwa piwasàaca núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa piwàwáanáwa”, íimaca yái Jesúsca.

⁴³Yáta abéeri ángel chènuníiséeri imàacaca yáawawa Jesús iicácani. Yá ángel ichàiniadaca Jesús iwàwa. ⁴⁴Máini Jesús yùuwichàacawa manuísíwata idècunitàacá isutáca Dios íicha manuísíwata. Yá isiabèdeca imusúacawa íicha iyúwa irái idupíacaalíwa cáli iwéré.

⁴⁵Idécánáami Jesús isutáca Dios íicha, yá imichàa ibàlùacawa, yàacawa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanàaca nía iiméeyéicáita máinicáiná achúmaca nawàwa, ínáté naimáca nàyaca. ⁴⁶Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Cánacué piimá piyaca? Pimichàacuéwa pidapùle íchawa. Pisutácué píawawa Dios ícha, càmfínápiná imàaca Satanás yáalimáidaca pía ipíchanacué pimànica pibáyawanáwa —íimaca yái Jesúsca.

Arrestan a Jesús

47 Idècunitàacá Jesús itàanica nalí, yá madécaná wenàiwica yàanàaca nàatalé. Judas yàacawa náiwitápu, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica nía. Néese Judas yàacawa Jesús yàatalé isùsúacaténá Jesús inàni ìwali càide iyúwaté náiwitáise iyáaná natàidáanáté wenàiwica cáininéerica naicáca. Càica Judas imànica yáasáidacaténá nalí cawinácaalíni, yái Jesúsca. 48 Néese Jesús íimaca irí:

—Judas, ¿cáná picháawàa núa nùuwidenái iríwa iyú yái pisùsùanáca nunàni ìwali, càide iyúwa cáinináca nacáicaalí piicá núa, núa asíali Dios néeséerica? —íimaca yái Jesúsca.

49 Níái yéewáidacaléca iyéeyéica Jesús yáapicha naicácáiná cáinacaalí Judas imànínápináté, ínáté náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¿piwàwasica wanúaca nía espada iyú? —náimaca.

50 Néese abéeri néená níái yéewáidacaléca iwataàaca yàasu espada machete nacáiriwa. Yá yáalimáidaca ipélicatató, yá inúacatátáni espada iyú sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwica. Quéwa isasàacáita asíali yùuwi yéewápuwáiséechúa. 51 Quéwa Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pimàacacuéni, picácué pipélicia —íimaca yái Jesúsca. Yá Jesús imàacaca icáapiwa yùuwi ìwali yái asíalica, yá ichùniacani. 52 Néese Jesús isutáca yéemíawa sacerdote íiwacanánái, nía nacái úwinái icuèyéica templo, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica yàanèeyéicaté náibàacaténáni. Jesús íimaca nalí:

—¿Cánacué pianàa nùatalé cacáapisàiwaca, espada, wacàba nacái, càide iyúwa piicáaná cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá càì pimànica càmicáinácué nupéliapiná píipunita. 53 Macái èeri imanùbaca nùyacatécué píapicha templo irícu, quéwa càmitatécué píibàa núa, ibatàa pidunàanápinácué nùwalita, càmitacué píibàa núa. Quéwa, siùcade Dios imàacacué píibàaca núa, yácata nacái Satanás yàasu èeri ichùuliacatáicuéca píiwitáise catéeri —íimaca yái Jesúsca.

Pedro niega conocer a Jesús

54 Néese náibàaca Jesús. Yá natéca Jesús sacerdote íiwacaliná icapèè néré. Pedro yàacawa náamiwáise déecuíseta. 55 Ipíchawáiseté nàanàaca

nére áibanái napucúadacaté quichái bamuchúami bàacháwalicu. Níái úwinái náawinaca nàanabàca quichái. Néese Pedro yàanàaca néré yáawinaca nacáíwa yàanabàca náapicha. ⁵⁶Néese inanái íibaidéechúa néeni uicáca Pedro yáawinacawa iyaca yàanabàca quichái, yá uicáidaca irí. Néese úumaca nalí:

—Yá asìaliquéi Jesús yáapichéeri —úumaca nalí. ⁵⁷Quéwa, Pedro icàlidaca ichiwawa, íimaca càmitasa yáalía Jesús ìwali. Yá Pedro íimaca ulí:

—Pía, inanái, càmita núalía ìwali —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni. ⁵⁸Néese áiba iicácani, yá íimaca Pedro irí:

—Pía nacái néená, níara yáapichéeyéica —íimaca. Quéwa Pedro íimaca irí:

—Càmírita, asìali, càmfírira néená núaquéi —íimaca yái Pedroca, ipíchaná náibàacani. ⁵⁹Néese batéwa abéeri hora idénáami àniwa áiba íimaca nalí àniwa cachàiníri iyú:

—Báisíta, yáapichéerimicani yái asìalica, yácáiná Galilea yàasu cáli néeséeri nacáicani —íimaca nalí Pedro ìwali. ⁶⁰Quéwa Pedro íimaca irí:

—Pía, asìali, càmita núalíawa càinácaalí íimáanáca yái píiméerica —íimaca yái Pedroca. Idècunitàacá Pedro itàanica nalí, yáta cawámai itàaca. ⁶¹Néese Jesús iwènúa iicáidaca Pedro irí, yáta Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús icàlidéericaté irí: “Ipíchawáise cawámai itàaca yáta catáquéi, yá pimànipiná pichìwawa máisibàawiría, píimapiná càmitasa píalía nùwali”, càité Jesús íimaca Pedro irí. ⁶²Yá Pedro imusúacawa náicha, yá fícháanica cachàiníri iyú.

Se burlan de Jesús

⁶³Néese níái úwica icuèyéica Jesús, naicáanica iquíniná, nanúadáidaca nacái Jesús. ⁶⁴Nabàliaca Jesús ituí, yá nanúadáidaca inàni ìwali. Néese náimaca Jesús irí:

—Piwicùlida, picàlida walíni, ¿cawináica níara inúadáidéeyéica pía? —náimaca, naicáanica iquíniná. ⁶⁵Yá natàanica ìwali madécaná báawéeri iyú, mamáalàacata naicáanica Jesús iquíniná, nabáiniadacaténáni.

Jesús ante la Junta Suprema

⁶⁶Néeseté amaláca yàacawa nawicáu, yá úwinái natéca Jesús Junta Suprema yàatalé iwacáidáyaquéeyéicawa, judío íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Yá nasutáca néemíawa Jesús:

67—Picàlida walíni, ¿píatasica yái Mesíasca, judío icuèrináca Dios ibànueripinacaté walí? —náimaca. Néese Jesús íimaca:

—Nucàlidacaalícué pírí núacatáni, néese càmítacué peebáida nulítáni. 68 Nusutácaalícué nuémìawa píatá, càmítacué picàlida nulítáni. 69 Mesúnamáita quéwa núa, asìali Dios néeséerica, núawinapínáwa yéewápuwáise yái Dios cachàinírica náicha canánama, nucùacatená macáita Dios yáapicha chènuniré —íimaca yái Jesúsca. 70 Yá macáita nasutáca néemìawani:

—Néeni, ¿Dios Iirísica pía? —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Yáca núa yái càide iyúwacué píimáaná —íimaca yái Jesúsca. 71 Yá náimaca nalíwáaca:

—iCanácata iwàwacutáaná wéemìaca áiba icháawèeri iináwaná ìwali quirínama! iWadéca wéemìaca itàacái báawéeri, icàlidaca ìwaliwa Dios Iiricasani! —náimaca nalíwáaca.

Jesús ante Pilato

23 1 Néese macáita namichàacawa natéca Jesús Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli. 2 Néese nadàbaca nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali Pilato irí, yá náimaca Pilato irí:

—Wadéca wàanàaca yái asìalica báawéerica imànica wàasu cáli néeséeyéi íiwitáise namànínápiná ùwicái gobierno íipunita. Iimaca càmítasa cayába wapáyaidaca wáichawa emperador plata iyú, yái romano icuèrinásàirica. Iméerica ìwaliwa nacái Mesíascani, yái judío icuèrináca —náimaca. 3 Néese Pilato íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinásàirica? —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báisíta, núacani, càide iyúwa píimáaná —íimaca yái Jesúsca. 4 Néese Pilato íimaca sacerdote íiwacanánái irí, áibanái nacái iyéeyéica néeni:

—Càmita nuicá ìwali ibáyawaná, yái asìalica —íimaca yái Pilatoca. 5 Náimaca quéwa cachàiníri iyú mamáalàacata:

—Báawaca imànica macái wenàiwica íiwitáise náináidáanápiná namànica ùwicái gobierno íipunita. Idéca yéewáidaca macáita Judea yàasu cáli néeséeyéi. Idàbacaté yéewáidaca wenàiwica Galilea yàasu cáli néré. Siùcade iwàwa yéewáidaca wenàiwica cháí Jerusalén iyacàlená iricu —náimaca.

Jesús ante Herodes

6 Néese Pilato yéemìaca nalíni, íná isutáca yéemìawa nía asáisi Galilea yàasu cáli néeséericaalíni, yái Jesúsca. 7 Néese idécanáami

Pilato yáaliacawa Galilea néeséericani, yá Pilato ichùuliaca natéca Jesús rey Herodes yàatalépiná, Herodes icuacáináté Galilea yàasu cáli. Néenialíté Herodes iyaca Jerusalén iyacàlená irìcu iicácaténá náapicha Pascua yàasuná culto. Iná natéca Jesús Herodes yàatalé. ⁸Néese Herodes iicácaíná Jesús, yá casíimáica Herodes iwàwa, madécaná èericáináté Herodes iwàwaca iicáca Jesús. Herodes yéemiàcáináté Jesús iináwaná ìwali, ínáté iwàwa iicáca Jesús imànica áiba wawàsi íiwitáise iyúwa, càmfírìca wenàiwica idé imànica. ⁹Néese Herodes isutáca yéemiàwa Jesús madécaná yàawiría. Quéwa Jesús càmfírìta itàaní. ¹⁰Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu iyéeyéica néeni, nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata cachàiníiri iyú. ¹¹Néese Herodes, nía nacái yàasu úwinái yáapichéeyéica namànica Jesús irí báawéeri nabáiniadacaténáni, nataànica nacái ìwali báawéeri iyú. Néese náucaca cayábéeri bàlesi Jesús ìwalíise, cawèníiri nacái càide iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, yái Jesúsca. Càitè úwinái imànica naicáanícáténá Jesús iquíniná. Néese Herodes ichùuliaca natéca Jesús àniwa Pilato yàatalépiná. ¹²Quéechatécáwa Pilato, Herodes nacái nàuwideca namàníiyéicacawa. Yáté èerica Pilato, Herodes imànica yàacawéeriná iyúwani.

Jesús es sentenciado a muerte

¹³Néeseté Pilato ìwacáidaca sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacái, madécanáca áibanái wenàiwica náapicha néeni. ¹⁴Yá Pilato íimaca nalí:

—Pidécuéca pitéca nùatalé yái asiàlica. Pidécuéca picàlidaca nulí iináwaná. Pidécuéca picháawàaca iináwaná ìwali píimacáinacué yéewáidacasa wenàiwica namànínápiná ùwicái gobierno íipunita. Quéwa, nudécata nusutáca nuémiawani piacuésemicué, yá canácata nuiquéeri ìwali ibáyawanáca càide iyúwacué picháawàaná iináwaná ìwali. ¹⁵Herodes nacái canácata iiquéeri ìwali ibáyawaná, íná Herodes idéca ibànùacani néese àniwa wàataléta. Pidécuéca piicáca canácata ìwali ibáyawaná wanúanápinátáni. ¹⁶Iná siúcata nuchùuliaca nacapèdàidáanápináni. Idécanáami nacapèdàidacani, yásí numàaca yèepunicawa —íimaca yái Pilatoca. ¹⁷Càide iyúwaté náiwitáise Pascua yàasuná culto imanùbacata, iwàwacutá Pilato iwasàaca nalí abéeri presoíri yèepunicaténáwa casíimáicaténá judíonái. Ináté Pilato iwàwaca imàacaca Jesús yàacawa. ¹⁸Quéwa, macáita néemíanícawa macáita namanùbaca iyúwa:

—iPinúacuéni! Pimàacacué Barrabás yèepunicawa —námaca.

¹⁹Iyacáináté presoíri ípidenéerité Barrabás imàníricaté ùwicái yàcalé irícu gobierno ípunita, íná náibàacaténi, inúacáináté nacái wenàiwica. ²⁰Néese Pilato itàaníca judíonái yáapicha àniwa iwàwacáiná imàacaca Jesús yèepunicawa. ²¹Néemíanícawa quéwanáta máiní cachàiníri nasàna iyúwa. Càica námaca:

—iPinúacuéni! iPitàacuéni cruz ìwali! —námaca.

²²Néese Pilato itàaníca náapicha máisiba yàawiríanápiná itàaníca náapicha. Iimaca nalí:

—Néeni, ¿càinásica ibáyawanácué pirí? Canácata nuiquéeri ibáyawanáca numàacáanápiná nanúacatáni. Siúcata nuchùulia nacapèédáidacani. Idécánáami nacapèédáidacani, yásí numàaca yèepunicawa —íimaca yái Pilatoca.

²³Néemíanícawa àniwa lúasi iyú, nasutáca Pilato ícha ichùulianápiná úwinái inúanápiná Jesús. Máinícainá néemíanícawa mamáalàacata, íná Pilato imàacaca nalíni átata, càide iyúwa nasutáaná íchani. ²⁴Càité Pilato iwènúadaca íwitáisewa imàacáanápiná nanúaca Jesús càide iyúwa nasutáaná íchani. ²⁵Iná Pilato imàacaca Barrabás yèepunicawa, yái presoíri nasutérica Pilato ícha, iyéericaté presoíyéi ibànalícu imànicáináté ùwicái yàcalé irícu, inúacáináté nacái wenàiwica. Quéwa, Pilato yèepùadaca nalí Jesús namànicaténá irí càide iyúwa nawàwáaná.

Jesús es crucificado

²⁶Néese, idècunitàacá úwinái itéca Jesús nanúacaténáni, yá náibàaca asíali Cirene ìyacàlená néeséerica, ípidenéerica Simón, yèeriwa manacúali néese. Nachùuliaca Simón iwáacutaca Jesús yàasu cruz yàacaténáwa Jesús yáamiwáise, canácáiná quirínama Jesús ichàini, úwinái icapèédáidacáináté báawanamani.

²⁷Madécáná wenàiwica, inanái nacái manùbéeyéi, nàacawa Jesús yáamiwáise. Níái inanái náicháaníca manuísíwata Jesús ìwali, máinícainá achúmaca nawàwa. ²⁸Néese, Jesús iwènúa iicáidaca nalí, níái inanáica. Yá íimaca nalí:

—Píacué inanái Jerusalén ìyacàlená mìnánái. Picácué pícháaní nùwali. Néese pícháanícué píwaliwata, péenibe ìwali nacáiwa. ²⁹Aibaalípiná piùwichàacuéwa báawanama. Yá píimapínacué piríwáaca: ‘Casíimáica cawinácaalí inanái càimíyéica yáalimá quéenibeca. Casíimáica nacái cawinácaalí càimíyéicaté idéericuca. Casíimáica nacái cawinácaalí càimíyéicaté yàaca quírasìi ìira ìinisi’, càipíná pímacuéca piríwáaca,

níacáiná inanái quéenibéeyéica náicháanípínáca néenibemi ìwaliwa. ³⁰Néese áibanái péenácué náimapíná manuínaméeyéi dúli irí: ‘Picaláawa wáinatabàa, yéewacaténá wéetácawa ráunamáita!’, càipíná náimaca. Néese àniwa náimaca áiba dúli irí: ‘iPibàliacué wía!’ càipíná náimaca. ³¹Nanúaca núa mabáyawanéerica siuca èeri càmicatái namàni úwi. iCáanáica nàuwichàidapínácué píawa namànicaalípíná ùwicái píipunitacué! —íimaca yái Jesúsca.

³²Níái úwinái natéca pucháiba cabáyawanéeyéi nanúacaténá nía Jesús yáapicha. ³³Néese nàanàaca aléera ípidenácataléca La Calavera, ímáanáca “íiwitasi yáapimi ìyacatalé”. Yá natàtàaca Jesús cruz ìwali. Natàtàaca nacái pucháiba báawéeyéi íiwitáise. Néese úwinái nabàlùadaca máisiba cruz nàasu utàwi iriculéwa. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise. Aiba cruz nacái ibàlùacawa apáulicuise Jesús irí. ³⁴Idècunitàacá úwinái natàtàaca Jesús, yá Jesús íimaca Dios irí: —Núaniri, pimàaca piwàwawa nabáyawaná íicha càmicáiná náalíawa cawinácaalí núa yái nanuérica —íimaca yái Jesúsca.

Néese úwinái náucaca náichawa suerte naseríacaténá nalíwáaca Jesús ibàlemi. ³⁵Madécaná wenàiwica nabàlùa naicáidaca Jesús irí. Níata nacái judío íiwacanánái iicáanica Jesús iquíniná. Yá náimaca nalíwáaca: —Ichàiniadacaté áibanái yéetácáisi íicha ipíchanaté néetácawa. Báisícaalí Mesíascani, yái wacuèrinápináca Dios ibànuerica walí, néese ÷cáná càmita ichàiniada yáawawa ipíchaná yéetácawa? —náimaca nalíwáaca, naicáanica Jesús iquíniná.

³⁶Nía nacái úwináica naicáaní nacái iquíniná, nabáiniadacaténáni. Nàa nabàlùacawa mawiénita irí, namichàidaca mawèníri uva ituní càaméeri ìiracaná mawiénita inùma irí náimacáiná nàacasa icàaluíniná iyúwa nacuèriná nacáiricasani. Càita namànica naicáanícaténá Jesús iquíniná meedá, bàaluitécáiná romanonái yàaca icuèrináwa ìirapíná uva ituní. ³⁷Náimaca Jesús irí:

—iBáisícaalí judío icuèrináca pía, yá pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha ipíchaná péetácawa! —náimaca Jesús irí, naicáanica iquíniná.

³⁸Nachanàidaca tàacáisi Jesús íiwita iwicáubàa. Máisiba tàacáisi íiwitáaná ichanàawa néeni, griego itàacái iyú, latín itàacái iyú nacái, hebreo itàacái iyú nacái. Yái tàacáisi ímáanáca: “Yái ibàluèricawa cháí, yácata judío icuèrináca”, ímáanáca yái tàacáisica.

³⁹Néese abéeri báawéeri íiwitáise natàtèerica nacái yàasu cruz ìwaliwa, mawiénita Jesús yàasu cruz irí, itàanica báawéeri iyú Jesús irí. Iimaca Jesús irí:

—Báisicaalí Mesíasca pía, yái judío icuèrinápináca, néese pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha. Pichàiniada nacái wía yéetácáisi íicha ipíchaná wéetácawa —íimaca. ⁴⁰Néese áiba báawéeri íiwitáise natàtèerica nacái yàalàaca yáapichéeriwa cachàiníiri iyú. Íimaca:

—¿Cáná càmita cáalu piicá Dios?, pía nàuwichàidéerica càide iyúwa nàuwichàidáaná yái asìalica. ⁴¹Wàuwichàacawa wàyaca wabáyawaná ichùuliacawa wamànicáináté wabáyawanáwa. Quéwa, yái asialiquéi, mabáyawanéerita —íimaca. ⁴²Néese isutáca Jesús íicha wawàsi:

—Jesús, piwàwali núa nùyacaténá píapicha pidàbacaalípiná picùaca canánama wenàiwica —íimaca. ⁴³Néese Jesús íimaca írí:

—Péemìa cayába, siùca èeri pìyapínáca núapicha paraíso irìcuwa —íimaca yái Jesúsca.

Muerte de Jesús

⁴⁴Néese machacànicaalíté èerica, yá catáca báawanama èeri icamaláná macái cháí èeri irìcu. Máisiba horaca catáca, àta las tresta táicalé. ⁴⁵Yái èeri icamalánáca càmita icàna. Yá nacái manuíri yáawàanáca templo irìcuírca icacanácawa bamuchúamibàa cáli iwérénama pucháibawaca yèewi, yái yáawàanáca ibàlièerica mabáyawanéeri Dios iyacatáica wenàiwica ituí íicha. Yá icacanácawa chènuniise cáli iwérénama yái manuíri yáawàanáca. ⁴⁶Néese Jesús íimaca cachàiníiri iyú Dios írí:

—iNúaniri, nubànua nucáucawa pírí aléera picáapi irìculé! —íimaca yái Jesúsca. Idécanáami càì íimaca, yá imàacaca icáucawa yàacawa, yá yéetácawa. ⁴⁷Yái úwi íiwacalináca romanosàiri iicácáináté càinácaalí ichàbáanáwa, yá yàaca Dios írí cayábéeri. Néese íimaca:

—Báisícata mabáyawanéerica yái asialimica —íimaca.

⁴⁸Macáita wenàiwica iyéyéica néeni idécanáami naicáca yéetácawa, yá nèepùacawa néese, máini achúmaca nawàwa, cáaluca nía nacái. ⁴⁹Macáita quéwa níái yáaliyéica Jesús ìwali, nía nacái inanáica yèyéicatéwa yáapicha Galilea yàasu cáli néese, nabàlùaca naicáidaca írí déecuíseta naicácaténá càinácaalí ichàbáanápinátéwa.

Jesús es sepultado

⁵⁰⁻⁵¹Iyacaté áiba asìali cayábéeri íiwitáise, yeebáidéerica Dios itàacái, íipidenéeri José, Arimatea iyacàlená minali, yái yàcalé iyéerica Judea yàasu cáli íinata. Yái José abéeri néenáca, níái judío íiwacanánáica, Junta Supremanáica. José iwàwacaté Dios icùaca macáita. Ináté càmita yéewa abédanama José íiwitáise judío íiwacanánái yáapicha

iwàwéeyéicaté inúaca Jesús. ⁵²Iná José yàacawa Pilato gobernador yàatalé. Isutáca Pilato fícha wawàsi yàanápíná irí Jesús iinámi. Yá Pilato imàacaca José iríni. ⁵³Néese José yàacawa cruz yàatalé. Yá iricùadaca Jesús iinámi cruz iwálíse, yá yéepùacani linoíri wáluma iyú, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. Néese iwàlùadaca Jesús iinámi càliculii iriculé. Yái càliculii áibanái náicacaténi dúli ibàlàiricu yéewanápíná càlicullicani, iyúwa capii imàdáná. Yái càliculii wàlisàicataàcáwa, canácatái nabàlièricáwa. ⁵⁴Yáté èerica viernesca nachùnìacatáipíná yàacàsi sábadò piná, ipíchawáise sábadò judiónái iyamáidacatáicawa. Catácàlicubàa yàacawa, yá idàba sábadò nayamáidacatáipínáwa. Inaté iwàwacutá nawàlùadaca Jesús iinámi caquialéta càliculii iriculé.

⁵⁵Abénaméeyéi inanái yèeyéicatéwa Jesús yáapicha Galilea yàasu cáli néese, nàaca naicáca càliculii, yá naicáca càinácaalí iyú nawàlùadaca Jesús iinámi càliculii iriculé. ⁵⁶Néese nèepùacawa nacapèe néréwa, yá nachùnìaca pumèníiri isàni, pomada nacáiri nacái napusúadacaténáni Jesús iinámi iwali, càide iyúwa judiónái imàníiná yéetéerimiwa irí. Néese nayamáidacawa sábadò iricu càide iyúwaté Dios ichùulianá judiónái.

La resurrección de Jesús

24 ¹Néeseté, domingo iricu, níái inanáica nàacatéwa càliculii nérépiná mapisáisiwata. Natéca pumèníiri isàni nachùnìericaté. Aibanái inanái nacái nàacawa náapicha. ²Nàanàaca càliculii néré, yá naicáca íba ibàlùericawa méetàucuta càliculii inùma fícha, nabàlianáca càliculii inùma. ³Yá nawàlùacawa néré, yá canáta naiquéeri néeni Wáiwacali Jesús iinámicá. ⁴Cáaluca nía, càmita náalífawa càinácaalí íimáaná. Yáta naicáca pucháiba asianái mèlumèluíyé ibàle ibàlùeyéicawa mawiénita nalí. ⁵Máini cáaluca níái inanáica, yá naicáidaca cáliaculé. Quéwa níái asianáica náimaca nalí:

—¿Cánacué picutá yáara cáuri wenàiwicaca cháí yéetáními yèewiré? ⁶Canáca chánii. Idéca icáucàacawa. Piwàwalicué yái tàacáisi icàlidéericatécué pirí idècunitàacá iyaca Galilea yàasu cáli néese. ⁷Iimacatécué pirí iwàwacutáanápínaté presoca namànicani namàacacaténaté cabáyawanéeyéi wenàiwica natàtàacani cruz iwali yéetácaténatéwa, yái asiali Dios néeseérica. Iimacatécué pirí nacái icáucàanápínatéwa máisiba èeri iricu —náimaca.

⁸Yá inanái nawàwalica yái tàacáisica Jesús icàlidéericaté nalí. ⁹Néese nèepùacawa càliculii fícha. Nacàlidaca nalíni níái oncéeyéica

imanùbaca apóstolca, áibanái irí nacái náapichéeyéica. ¹⁰Níái inanái icàlidéeyéica tàacáisi Jesús yéewáidacalénái irí náipidená María Magdalena, Juana nacái, Santiago yáatúa nacái, ípidenéechúa María, áibanái inanái náapichéeyéi nacái. ¹¹Quéwa, apóstolnái càmita neebáida nalíni, nayúunáidacáita canéeri iwèni tàacáisica meedáni.

¹²Quéwa Pedro ipìacawa càliculii néré. Néese yáawiaca iicáidaca càliculii imàdàaná iriculé, yá iicáca níawamita ibàlemi néepùanaté Jesús iinámi. Néese Pedro yèepùacawa icapèe néréwa. Iináidacawa iwàwalicuísewa càinácaalísica ichàbàanátéwa.

En el camino a Emaús

¹³Yátè èericaté pucháiba Jesús yéewáidacalénái nèepùacawa nàyacàle nérépináwa, ípidenacatalé Emaús. Once namanùbaca kilómetro idècuni ìyaca Jerusalén ìyacàlená íicha. ¹⁴Natàaní nàacawa nalíwáaca ìwali yái Jesús yéetáanácawa. ¹⁵Idècunitàacá natàaníca nàacawa nalíwáaca Jesús iináwaná ìwali, yá Jesús yàacawa mawiénita nalí àyapulicubàa. Yá yàacawa náapicha. ¹⁶Ewita naicácáanítani, càicáaníta càmita náalía Jesúscani. ¹⁷Néese Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Càiná ìwalicué pitàaní pìacawa àyapulicubàa? —íimaca yái Jesúsca. ¹⁸Yá nayamáa nabàlùacawa, achúmaca nawàwa. Abéeri néená ípidenéri Cleofas íimaca Jesús irí:

—Macáita Jerusalén ìyacàlená mìnaná náalíacawa ìwali yái namàníricaté Jerusalén ìyacàlená iricu áténama, siùca nacáide. ¿Abéeritasica pía càmírita yáalíawa nèewíise macáita ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená néeni? —íimaca. ¹⁹Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Càinaté ìyaca néeni? —íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca Jesús irí:

—Wadéca watàaníca walíwáaca Jesús iináwaná ìwali yái Nazaret ìyacàlená néeséerica, abéeri profeta icàlidéerica Dios itàacái cáimiétacawaca macái wenàiwica irí, imànírica nacái nalí yái càmírica wenàiwica idé imànica. ²⁰Watàaníca nacái sacerdote íiwacanánái ìwali, judío íiwacanánái ìwali nacái, yái presonáca namànicani namàacacaténá romanonái inúacani, yéewanápiná nanúacani cruz ìwali. ²¹Quéwa, wíacaté nacái watuýàacaté Jesús iwasàanápinaté wía, wía Israel itaquénáinámica, wàuwidenái íichawa. Siùca èeri idéca idèniaca máisiba èeri nanúacadénáamini. ²²Quéwa abénaméeyéi inanái ìyéeyéica wèewi siùca èeri nacalùadaca wía bàwinacáiná mapisáisiwata nàaca naicácaténá càliculii néré. ²³Canáta quéwa nàanèeri Jesús iinámica néeni. Yá nèepùacawa nacapèe néréwa. Néese nacàlidacaté walíni

naicácasa ángelnái yéenáiwanási nacáiri irícuíse. Angelnái náimaca inanái irí cáucasa Jesús. ²⁴Néese áibanái asianái wáapichéeyéi nàcawa càliculii néré, yá nàanàaca néeni càide iyúwa inanái icàlidáanaté walíni, càmiiritàacá quéwa naicá Jesús —náimaca Jesús irí.

²⁵Néese Jesús íimaca nalí:

—iCàmíiyéicué yáalíawa pía, máinícué càulenáca píichani, peebáidáanápínacué macáita tàacáisi profetanái icàlidéericaté Dios inùmaliícuíse! ²⁶Nacàlidacatécué piríni machacàníiri iyú iwàwacutáanápínaté Mesías yúuwichàacawa ipíchawáiseté wenàiwica nàaca icàaluíniná, yái judío icuèrinápínaca —íimaca yái Jesúsca.

²⁷Néese Jesús idàbaca icàlidaca nalíni macáita iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi Dios inùmaliícuíse. Quéechacáwa icàlidaca nalí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Jesús ìwali, áibanái profeta nacái icàlidéeyéicaté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmaliícuíse. Yéewáidaca nía náalíacaténá néemiaca càinácaalí íimáaná macáita tàacáisi profetanái itànèericaté Mesías ìwali, yái judío icuèrinápínaca.

²⁸Néeseté nàanàaca nàyacàle néréwa. Quéwa Jesús iwàwacaté yàacawa áibaléta. ²⁹Yá nasutáca íicha wawàsi iyamáanápínáwa náapicha nacapèe irículé. Yá náimaca irí:

—Piyamáawa wáapicha máinícáiná catáca yàacawa —náimaca. Yá Jesús iwàlùacawa nacapèe irículé náapicha iyamáacaténáwa.

³⁰Néese náawinacawa mesa iwéré nayáacaténá nayáacaléwa, yá Jesús yeedáca pan icáapi irículéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri, néese isubèriadacani, yá iwacùaca nalíni, yái panca. ³¹Yáta náalíaca naicácani, yá náalíacawa Jesúsca. Yáta ichalíacawa natuí íicha. ³²Yá náimaca nalíwáaca:

—Báisícata Jesúsca. Yácata Jesús yái càì icàlidéerica walíni càinácaalí íimáaná Dios itàacái àyapulicubàa, íná yéewa wawàwa yáalanícatéwa ìyaca —náimaca nalíwáaca.

³³Yá càmita nayamáawa nacapèe irícuwa, néese nèepùacàatécatawa Jerusalén ìyacàlená néré àniwa. Nàacawa once namanùbaca apóstolnái yàatalé iwacáidáyaquéeyéicawa, áibanái yáapicha. ³⁴Néese apóstolnái náimaca nalí, níái pucháiba yàanèyéica nàatalé:

—Báisíta, Wáiwacali idéca icáucàacawa. Simón Pedro idéca iicàceni —náimaca nalí.

³⁵Néese níái pucháiba Emaús ìyacàlená néeséeyéica nacàlidaca nalí càinácaalíté ichàbáanáwa àyapulicubàa. Nacàlidaca nacái nalíni náalíacatéwa Jesúsca isubèriadacaalíté pan.

Jesús se aparece a los discípulos

³⁶Idècunitàacá natàaníca, yáta Jesús yàanàaca iyaca nèewi. Yá íimaca nalí:

—¿Néenicué? Matuíbanáicué pía —íimaca yái Jesúsca.

³⁷Cáaluca nía manuísíwata nayúunáidacáiná iwàwanásicani yái còi naicáca. ³⁸Yá Jesús íimaca nalí:

—¿Cánacué cáalu pía? ¿Cánacué càmita peebáida núacani? ³⁹Piicacué yái nucáapica, nùabàli nacái, útuwi yáami, núacata yái. Pimàacacué picáapiwa nùwali piicáwa. Canáca wenàiwica icáucami iiná, yáapi nacái, quéwa núa, cáapica núa, caináca nacái núa, ínacué yéewa píalimá píaliacawa cáuca núa —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁰Idècanáami icàlidaca nalíni, yá yáasáidaca naicá icáapiwa, yàbàli nacáiwa, útuwi yáami. ⁴¹Càmitàacá neebáida Jesúsca níni máinícáiná nayanídacawa casímáicáiná nía. Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Pidèniasicué yàacàsi? —íimaca yái Jesúsca.

⁴²Yá nàaca irí cubái imìdecaná yéena, mába ituní nacái nàaca irí. ⁴³Yá yeedáca yàacàsica, yá naicáca iyáacani. ⁴⁴Néese Jesús íimaca nalí:

—Idècunitàacá nùyaca píapichacué, nucàlidacatécué pirí macáitani cainácaalítè nuchàbàanápínátéwa. Iwàwacutátè numànica càitade iyúwatè profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná iwali. Profeta Moisés itànàacaté tàacáisi nùwali càide iyúwa Dios ichùulianátè itànàaca. Profetanái nacái, áibanái nacái itànèyeyícatè Salmos nacàlidacaté tàacáisi nuináwaná iwali. Yá macáita idéca ichàbacawa càide iyúwatè natànàaná —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁵Néese Jesús imàacaca náaliacawa cayába cainácaalí íimáaná yái Dios itàacáica. ⁴⁶Yá íimaca nalí àniwa:

—Natànàacaté tàacáisi íiméerica iwàwacutáanápínátè nuétácawa, núa Mesíasca, judío icuèrinápínáca. Quéwa, náimacaté numichàanápínátéwa yéetácáisi íicha máisiba èeri irícu. Bàaluitè profetanái itànàacaté nacái tàacáisi íiméerica iwàwacutáanápínacué picàlidaca nuináwaná iwali canánama èeri mìnánái irí. ⁴⁷Quéechacáwa iwàwacutacué picàlidaca nalíni cháí Jerusalén iyacàlená irícu. Picàlidacué nacái macáita wenàiwicanái iríni neebáidacaténá nutàacái, namàacacaténá náichawa nacái yái báawéerica namàníirica yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha. ⁴⁸Píacué nuéwáidacaléca, pidécuéca piicáca macáita yái numàníirica. ⁴⁹Aibaalípiná nubànùacuéca Espíritu Santo piwàwa irículé càide iyúwa Núaniri Dios íimáanátécué pirí,

pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. Piyamáacuéwa cháta Jerusalén iyacàlená irìcu. Picácué pimusúawa ícha àta Espíritu Santo yàanàacatalépináta iwàlùacawa piwàwaliculécué, yèeripinácué pichàini chènuníiséerica —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sube al cielo

⁵⁰Nésetécáwa Jesús itéca nía méetàuculé Jerusalén iyacàlená ícha. Yá nàanàaca Betania iyacàlená néré. Yá imichàidaca icáapiwa napualé. Yá isutáca nalí Dios ícha imàníinápíná nalí cayábéeri. ⁵¹Idècunitàacá isutáca nalí Dios ícha, yá yàacawa náicha, imichàacawa náicha chènuniré. ⁵²Nàaca icàaluíná, néese nèepùacawa Jerusalén iyacàlená iriculé casíimáiri iyú. ⁵³Yá nàyaca èeri imanùbaca templo irìcu, yèeyéica Dios irí cayábéeri.